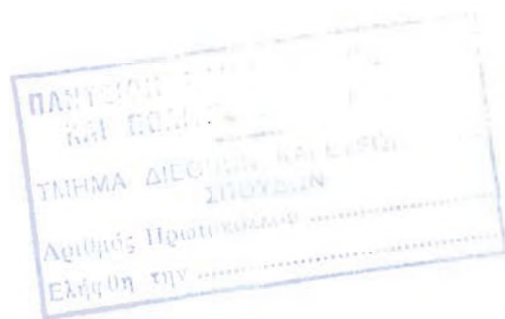

**ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

ΠΜΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

**ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΔΙΕΘΝΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ, ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ
ΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ**

***Η ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ
ΘΕΣΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΜΗ ΘΕΣΜΙΚΗΣ (AD HOC) ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ ΚΑΙ Η
ΕΠΕΝΕΡΓΕΙΑ ΑΥΤΗΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΚΑΙ ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΤΩΝ
ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ***

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΥ

ΣΥΝΤΑΞΗ : ΓΚΙΝΤΩΝΗ ΦΩΤΕΙΝΗ - ΧΡΙΣΤΙΝΑ

A.M.: 1208M012

**ΑΘΗΝΑ, ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2011
(ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΗ ΕΚΔΟΣΗ)**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	6
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	8
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	11
A. Έννοια διαιτησίας	11
A.1. Ορισμός	11
A.2. Εννοιολογικά γνωρίσματα διαιτησίας	11
B. Νομική φύση διαιτησίας	12
Γ. Διάκριση διαιτησίας σε ad hoc και θεσμική	13
Γ.1. Η ad hoc διαιτησία	13
Γ.2. Η θεσμική διαιτησία	14
Γ.3. Η μόνιμη διαιτησία	15
Δ. Κανόνες Διαιτησίας	16
Δ.1. Κανόνες UNCITRAL	16
Δ.2. Κανόνες του ICC	16
Δ.3. Άλλοι Κανόνες	17
 ΜΕΡΟΣ Ι: Η ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ ΚΑΙ Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ	
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΑΣ ΑΥΤΗΣ	
A. Το ζήτημα της συμφωνίας διαιτησίας	18
A.1. Έννοια	18
A.2. Νομική φύση	18
A.3. Εφαρμοστέο Δίκαιο	19
A.4. Προϋποθέσεις συμφωνίας διαιτησίας	20
A.4.α. Υποκειμενικές Προϋποθέσεις	20

A.4.β. Αντικειμενικές προϋποθέσεις	21
A.4.γ. Τύπος	22
A.5. Περιεχόμενο Συμφωνίας	24
A.5.α. Ελάχιστο περιεχόμενο	24
A.5.β. Άρτιες και παθολογικές συμβάσεις	24
A.6. Εύρος συμφωνίας διαιτησίας	25
A.7. Η έννοια της αρχής της αυτοτέλειας της συμφωνίας διαιτησίας ..	26
A.8. Η αρχή Competence – Competence και η διάκρισή της από την αρχή της αυτοτέλειας	28
A.9. Η έννοια της ρήτηρας «οι διαφορές που προκύπτουν από τη σύμβαση υπάγονται σε διαιτησία»	29
B. Ειδικότερα το ζήτημα της αυτοτέλειας της συμφωνίας διαιτησίας	30
B.1. Ισχύουσα κατάσταση	30
B.1.α. Σε εθνικό επίπεδο	30
B.1.β. Στη θεσμική διαιτησία	32
B.1.γ. Στην ad hoc διαιτησία	33
B.2. Νομολογία	33
B.3. Αποτελέσματα Αρχής	38

ΜΕΡΟΣ II : Η ΕΠΕΝΕΡΓΕΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΤΗΣ ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΚΑΙ ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΤΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

A. Αναγνώριση και εκτέλεση των αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων	40
A.1. Γενικά - Έννοια	40
A.2. Εσωτερική και διεθνής διαιτησία	40
A.2.α. Η διάκριση	40
A.2.β. Κριτήρια διακρίσεως	41
A.2.β.1. Το αντικειμενικό κριτήριο.....	41
A.2.β.2 Το υποκειμενικό κριτήριο	42

A.2.β.3. Το μικτό κριτήριο	42
A.2.γ. Η ρύθμιση της Διεθνούς Διαιτησίας.....	43
A.2.γ.1. Η ανάγκη χωριστής ρύθμισης	43
A.2.γ.2. Ο Πρότυπος Νόμος της UNCITRAL	44
A.2.γ.3. Η ρύθμιση στο Ελληνικό Δίκαιο	45
A.3. Έννοια αλλοδαπής διαιτητικής απόφασης	48
A.4. Πηγές Δικαίου	50
A.4.α. Η Συνθήκη της Γενεύης (1927)	50
A.4.β. Η Σύμβαση της Γενεύης (1961)	50
A.4.γ. Η Σύμβαση της Νέας Υόρκης	51
A.5. Οι προϋποθέσεις αναγνώρισης	57
B. Η επενέργεια της αρχής της αυτοτέλειας στην αναγνώριση και εκτέλεση των αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων	58
B.1. Η προβληματική που γεννάται	58
B.2. Η ρύθμιση του άρθρου 5 παρ. 1α της Συμβάσεως της Νέας Υόρκης	
B.2.α. Γενικά οι ενστάσεις εκτελέσεως που αφορούν τη συμφωνία διαιτησίας	59
B.2.β. Ειδικότερα η ικανότητα συνομολόγησης συμφωνίας .	60
B.2.γ. Η ακυρότητα της συμφωνίας περί διαιτησίας	61
B.3. Συμπεράσματα	64
Γ. Λοιποί λόγοι άρνησης εκτέλεσης	65
Γ.1. Γενικά το άρθρο 5 της Συμβάσεως της Νέας Υόρκης	65
Γ.2. Ενστάσεις που μπορεί να προβάλλει ο καθ' ου	68
Γ.2.α. Ενστάσεις που αφορούν το διαιτητικό δικαστήριο ...	68
Γ.2.β. Ενστάσεις που αφορούν τη διαιτητική διαδικασία	69
Γ.2.γ. Ενστάσεις που αφορούν τη διαιτητική απόφαση	69
Γ.3. Αυτεπαγγέλτως εξεταζόμενοι λόγοι	71
Γ.4. Έκταση και μέτρο ελέγχου από τα ημεδαπά δικαστήρια	73

ΕΠΙΛΟΓΟΣ – ΤΕΛΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	77
--	-----------

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	79
Ελληνική	79
Ξενόγλωσση	80
 ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ	 81
Ελληνική	81
Ξενόγλωσση	82
 ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ	 83
Ελληνική	84
Ξένα	84
 ΕΠΙΜΕΤΡΟ	 85
• ΝΟΜΟΣ 2735/1999	85

ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΚ	Αστικός Κώδικας
Ανωτ.	Ανωτέρω
ΑΠ	Άρειος Πάγος
Αριθ.	Αριθμός
Αρθ.	Άρθρο
Αρμ.	Αρμενόπουλος
ΑρχΝ	Αρχείο Νομολογίας
Δ	Δίκη
ΔΕΕ	Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιρειών
ΕΔΔΑ	Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
ΕΕμπΔ	Επιθεώρηση Εμπορικού Δικαίου
ΕλλΔνη	Ελληνική Δικαιοσύνη
ΕπισκΕΔ	Επισκόπηση Εμπορικού Δικαίου
ΕρμΑΚ	Ερμηνεία Αστικού Κώδικα
ΕφΑθ	Εφετείο Αθηνών
ΕφΘεσ	Εφετείο Θεσσαλονίκης
ΕφΠατρ	Εφετείο Πατρών
ΕφΠειρ	Εφετείο Πειραιά
ICC	International Chamber of Commerce
Κατωτ.	κατωτέρω
ΚΠολΔ	Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας
ΜΠρ	Μονομελές Πρωτοδικείο
Ν. ή ν.	Νόμος
Ν.δ.	Νομοθετικό διάταγμα

ΝοΒ	Νομικό Βήμα
ΟλαΠ	Ολομέλεια του Αρείου Πάγου
Ο.π.	όπως παραπάνω
Παρ.	παράγραφος
ΠειρΝ	Πειραϊκή Νομολογία
ΠρΑν	Πρακτικά Αναθεωρητικής Επιτροπής του ΚΠολΔ
ΠρΝ	Πρότυπος Νόμος
Σελ.	σελίδα
Σημ.	σημείωση
ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών ΝΟΜΟΣ
ΧρΙΔ	Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η διαιτησία αποτελεί μία μέθοδο επίλυσης διαφορών που διακρίνεται από τη δικαστηριακή, ενώ κρίνεται ως η πλέον κατάλληλη και συνήθης μέθοδος επίλυσης των διαφορών που ανακύπτουν από τις διεθνείς εμπορικές συναλλαγές, εξαιτίας των σημαντικών πλεονεκτημάτων που παρουσιάζει σε αντιδιαστολή προς την κλασσική μέθοδο απονομής της δικαιοσύνης από τα διάφορα εθνικά δικαστήρια. Τα βασικά αυτά πλεονεκτήματα είναι τα ακόλουθα:

1. Με την επιλογή της διαιτητικής επίλυσης της διαφοράς, τα μέρη αποφεύγουν τα δικαστήρια του κράτους του κάθε μέρους, καθώς το διαιτητικό δικαστήριο είναι ανεξάρτητο και ουδέτερο. Επιπλέον, οι διαιτητικοί κανόνες που εφαρμόζει το διαιτητικό δικαστήριο είναι μη εθνικής προέλευσης και περιεχομένου, εφόσον πρόκειται για κανόνες που είναι ειδικά προσαρμοσμένοι στις ανάγκες της διαιτητικής δίκης.
2. Ένα άλλο σημαντικό πλεονέκτημα της διαιτησίας είναι η ταχύτητα, με την έννοια της συντομότερης σε σχέση με τα δικαστήρια διαδικασίας. Ο φόρτος εργασίας που αντιμετωπίζουν καθημερινά τα δικαστήρια και ο χρόνος που απαιτείται για να εκδοθεί μια πρωτόδικη απόφαση, πόσο μάλλον έως ότου καταστεί αυτή τελεσίδικη και αμετάκλητη, καθιστούν τη δικαστική διαδικασία ιδιαίτερα χρονοβόρα. Αντίθετα, η διαιτητική διαδικασία είναι πιο απλή, αφού γίνεται ενώπιον των ίδιων δικαστών και η χρονική της διάρκεια εξαρτάται είτε από τα ίδια τα μέρη (στην *ad hoc* διαιτησία¹) είτε από τον κανονισμό διαιτησίας στον οποίο έχουν αναφερθεί (στην περίπτωση της θεσμικής διαιτησίας²). Περαιτέρω, η διαιτητική απόφαση εκτελείται αμέσως και απροφάσιστα³ από τα μέρη στις περισσότερες περιπτώσεις και κυρίως συνηθίζεται να παραιτούνται τα μέρη εκ των προτέρων από τα ένδικα μέσα είτε άμεσα είτε έμμεσα. Εξάλλου, οι περιπτώσεις διαιτητικών αποφάσεων που καταλήγουν στα εθνικά

¹ Για την έννοια της *ad hoc* διαιτησίας βλ. κατωτέρω υπό Γ.1

² Για την έννοια της θεσμικής διαιτησίας βλ. κατωτέρω υπό Γ.2

³ Που σημαίνει ταχεία, ουσιαστική και πρακτική επίλυση της διαφοράς.

δικαστήρια διότι κάποιο μέρος αμφισβητεί το νόμιμο της διαδικασίας ή της ουσίας τους είναι σπάνιες.

3. Εκτός όμως από την οικονομία χρόνου, με την διαιτησία εξοικονομείται και χρήμα. Η διαιτησία, ως πιο σύντομη διαδικασία και ως δικαιοδοσία ενός μόνο βαθμού είναι πιο οικονομική από τη δικαστηριακή. Ακόμα και οι μεγάλες, πολύπλοκες υποθέσεις μπορούν να εκδικασθούν αμετάκλητα επί της ουσίας σε δύο χρόνια, με αποτέλεσμα να αποφεύγεται η τοκοφορία και η διατάραξη των σχέσεων επί μακρόν.

4. Επιπλέον, η διαιτητική διαδικασία διακρίνεται από ευελιξία, η οποία συνίσταται στη δυνατότητα των διαιτητών να προσαρμόζουν τους δικονομικούς κανόνες στις ανάγκες της συγκεκριμένης υποθέσεως. Η ευελιξία αυτή επιτρέπεται ή προβλέπεται από όλους τους Κανόνες Διαιτησίας και τα εθνικά δίκαια.

5. Μία βασική αρχή της δικαστηριακής διαδικασίας είναι η αρχή της δημοσιότητας. Αντίθετα, στη διαιτησία ισχύει η αρχή της μυστικότητας, η οποία κρίνεται ως πλεονέκτημα για τις εμπορικές δραστηριότητες⁴. Η έννοια του ανταγωνισμού, πάνω στην οποία διαρθρώνονται οι εμπορικές σχέσεις δημιουργεί την ανάγκη αυτής της μυστικότητας⁵.

6. Τέλος, σε αντίθεση με τη δικαστηριακή διαδικασία, η διαιτησία διακρίνεται από αμεσότητα διαδικαστικών ενεργειών και διαπροσωπικών σχέσεων, τόσο ανάμεσα στους δικαστές και τους αντιδίκους όσο και ανάμεσα στους αντιδίκους. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα την άμβλυνση της αντιδικίας και τη δημιουργία σχέσεως εμπιστοσύνης που οδηγεί σε μια συνεργασία των αντιδίκων να εξευρεθεί μια λύση, συνεργασία που σε αρκετές περιπτώσεις οδηγεί σε συμβιβασμό.

Από τα ανωτέρω γίνεται εμφανής η σημασία που έχει η διαιτησία ως μέθοδος επίλυσεως διαφορών, ιδίως στο χώρο των διεθνών εμπορικών συναλλαγών. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η παρουσίαση της έννοιας της συμφωνίας διαιτησίας, ιδίως αποκαλύπτοντας την έννοια και την εφαρμογή της αρχής της αυτονομίας της διαιτητικής συμφωνίας, με παράλληλη κατάδειξη των αποτελεσμάτων αυτής στο στάδιο της αναγνώρισης και εκτέλεσης των αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων. Έχοντας ως βασικό στόχο τα ανωτέρω επιχειρείται μια σύντομη παρουσίαση της

⁴ Αποφεύγεται κατ' αυτόν τον τρόπο η πληροφόρηση της διαφοράς και των αιτιών της και επομένως κάθε κίνδυνος δυσφήμισης.

⁵ Η μυστικότητα είναι σχετική: τα μέρη έχουν το δικαίωμα να απαγορεύουν κάθε δημοσίευση της απόφασης και το δικαίωμα αυτό συνήθως κατοχυρώνεται από τους διάφορους κανονισμούς διαιτησίας.

έννοιας της διαιτησίας καθώς και των διακρίσεων αυτής, ώστε μετά την ανάλυση της συμφωνίας διαιτησίας να ακολουθήσει η διάκριση της διαιτησίας σε εσωτερική και διεθνή, ώστε να γίνει κατανοητή η έννοια της αλλοδαπής διαιτητικής απόφασης, της οποίας μας ενδιαφέρει στην παρούσα μελέτη η αναγνώριση και εκτέλεση.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

A. Έννοια διαιτησίας

A.1. Ορισμός

Η Διαιτησία αποτελεί έναν εναλλακτικό τρόπο επίλυσης διαφορών. Είναι μία παράλληλη προς τη κρατική δικαιοσύνη δικαιοδοτική τάξη. Είναι μία μορφή «νομικής αυτορρύθμισης» που σκοπό έχει να επιταχύνει την απονομή της δικαιοσύνης δίνοντας στα εμπλεκόμενα μέρη την πρωτοβουλία στην ίδια τη διαδικασία της απονομής.

Σύμφωνα δε με τον κλασικό ορισμό του Jarrosson, «η διαιτησία είναι ένας θεσμός μέσω του οποίου ένας ιδιώτης επιλύει μια διαφορά ανάμεσα σε δύο ή περισσότερα μέρη, ασκώντας τη δικαιοδοτική εξουσία που του απονεμήθηκε από αυτά».

Η διαιτησία κινείται παράλληλα προς την πολιτειακή δικαιοδοτική τάξη, με αποτέλεσμα να αποτελεί άσκηση δικαιοδοσίας. Δικαστική λειτουργία και διαιτησία αποτελούν έννοιες συνάλληλες: το προσεχές τους γένος αποτελεί η δικαιοδοτική λειτουργία, αποκλείοντας η μία την άλλη. Η ειδοποιός διαφορά έγκειται στους φορείς από τους οποίους εκπορεύεται η απονομή της δικαιοσύνης⁶.

A.2. Εννοιολογικά γνωρίσματα διαιτησίας

Σύμφωνα με τα ανωτέρω τα βασικά εννοιολογικά γνωρίσματα της διαιτησίας είναι τα κάτωθι:

α. Άσκηση δικαιοδοτικού έργου

Όπως και ο δικαστής, ο διαιτητής ασκεί δικαιοδοτικό έργο. Στα καθήκοντα του διαιτητή συμπεριλαμβάνονται και τα τρία στοιχεία που συνθέτουν μία γνήσια δικαιοδοτική δραστηριότητα: ο διαιτητής υποχρεούται να διαπιστώσει τα κρίσιμα

⁶ Βλ. σχετικά Κουσούλη, Δίκαιο της Διαιτησίας, σελ. 2

πραγματικά περιστατικά, να τα υπάγει στη συνέχεια στον προβλεπόμενο κανόνα δικαίου και ακολούθως να συνάγει την έννομη συνέπεια.

β. Αποκλεισμός κρατικής δικαιοδοσίας

Αποτελώντας, όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, δικαστική λειτουργία και διαιτησία έννοιες συνάλληλες, συνάγεται ο αμοιβαίος αποκλεισμός τους. Όταν μια διαφορά υπαχθεί σε διαιτησία, τα δικαστήρια στερούνται από δικαιοδοσία για την επίλυσή της. Στην περίπτωση, δε, που ασκηθεί σχετική αγωγή ενώπιον των δικαστηρίων, τα τελευταία παραπέμπουν την υπόθεση στη διαιτησία. Αντίστοιχα, όταν για μια διαφορά δεν υπάρχει συμφωνία διαιτησίας, η διαιτητική επίλυσή της αποκλείεται και υπάγεται στα αρμόδια δικαστήρια.

γ. Φορείς του δικαιοδοτικού έργου

Στο πλαίσιο της διαιτησίας το δικαιοδοτικό έργο ασκείται από το διαιτητικό δικαστήριο, το οποίο δεν ενεργεί ως πολιτειακό όργανο. Η δράση των διαιτητών διέπεται από τους κανόνες που ρυθμίζουν τα καθήκοντά τους και όχι από τις διατάξεις που εφαρμόζονται στους δικαστικούς λειτουργούς. Ακόμα και στις περιπτώσεις που ως διαιτητές διορίζονται δικαστικοί λειτουργοί⁷, οι τελευταίοι δεν ενεργούν ως πολιτειακά όργανα.

δ. Ισοδυναμία αποτελεσμάτων της διαιτητικής απόφασης

Η διαιτητική απόφαση έχει ισοδύναμα αποτελέσματα με αυτά της δικαστικής αποφάσεως. Επομένως και αυτή είναι δεσμευτική για τα μέρη αντίστοιχα με μία δικαστική απόφαση, παράγει δεδουλευμένο και εκτελεστότητα.

B. Νομική φύση διαιτησίας

Όσον αφορά τη νομική φύση της διαιτησίας έχουν υποστηριχθεί διάφορες απόψεις. Σύμφωνα με τη δικονομική θεωρία, η οποία γινόταν δεκτή στο προϊσχύσαν δίκαιό μας, εφόσον οι διαιτητές ασκούν δικαιοδοτικά καθήκοντα, τα οποία ανήκουν στον κύκλο δράσεως της πολιτείας, επιτελούν και αυτοί δημόσιο λειτούργημα. Η θεωρία αυτή είχε ως άμεση συνέπεια την σύνδεση της διαιτησίας με την πολιτειακή εξουσία.

⁷ Σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που τίθενται από το νόμο. Βλ. σχετικά και αρ. 871Α ΚΠολΔ.

Στον αντίποδα της διονομικής θεωρίας βρίσκεται η ουσιαστική θεωρία, σύμφωνα με την οποία η διαιτησία αποτελεί ένα αμιγώς συμβατικό φαινόμενο, εντασσόμενο στην προστασία της αρχής της ελευθερίας των συμβάσεων.

Οι δύο αυτές θεωρίες δεν επικράτησαν. Επικρατούσα και ορθότερη θεωρία σήμερα είναι η δικαιοδοτική θεωρία, σύμφωνα με την οποία η δικαιοδοσία αποτελεί μια ουδέτερη έννοια, η οποία μπορεί να εκπορεύεται είτε από πολιτειακά όργανα είτε από μη πολιτειακά. Στην πρώτη περίπτωση πρόκειται για δικαστές, ενώ στην δεύτερη για διαιτητές. Όμως, η διαιτητική απόφαση στηρίζεται σε μία συμφωνία των μερών. Συνεπώς η διαιτησία έχει συμβατική αφετηρία και δικαιοδοτικό τέλος. Στα αρχικά στάδια ο συμβατικός χαρακτήρας είναι έντονος, ενώ καθώς η διαιτησία οδηγείται στο τέλος, με την έκδοση αποφάσεως, έντονος είναι ο δικαιοδοτικός χαρακτήρας.

Γ. Διάκριση διαιτησίας σε *ad hoc* και θεσμική

Γ.1. Η *ad hoc* διαιτησία

Στην περίπτωση κατά την οποία τα διαιτητικά δικαστήρια συγκροτούνται για την επίλυση συγκεκριμένων διαφορών βάσει διαδικαστικού πλαισίου, που δημιουργείται σύμφωνα με τις ανάγκες των μερών, γίνεται λόγος για *ad hoc* διαιτησία, την οποία διέπουν οι κανόνες που έθεσαν τα μέρη ή διαμόρφωσε το διαιτητικό δικαστήριο. Στην *ad hoc* διαιτησία τα μέρη μπορεί να επιλέξουν τη διεξαγωγή της βάσει ενός υπάρχοντος ήδη πλαισίου, όπως είναι οι κανόνες της UNCITRAL. UNCITRAL (United Nations Commission on International Trade Law) είναι η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο του Διεθνούς Εμπορίου. Ιδρύθηκε το 1966 από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών με σκοπό τη σταδιακή εναρμόνιση και ενοποίηση του διεθνούς εμπορικού δικαίου. Το 1976 η UNCITRAL θέσπισε Κανόνες Διαιτησίας, η οποίοι επιλέγονται κατά κύριο λόγο από τα μέρη στην *ad hoc* διαιτησία.

Στην *ad hoc* διαιτησία καταφεύγουν κυρίως μεγάλες εταιρείες ή κράτη, δεδομένου ότι ο σχεδιασμός και η περαίωση μιας διαιτητικής διαδικασίας απαιτεί εξειδικευμένες γνώσεις και μακρόχρονη εμπειρία. Ένα από τα μεγαλύτερα

πλεονεκτήματα αυτού του τύπου διαιτησίας είναι οι αυξημένες εγγυήσεις εχεμύθειας που μπορεί να προσφέρει⁸.

Ένα βασικό μειονέκτημα της ad hoc διαιτησίας είναι η απαιτούμενη σχέση συνεργασίας ανάμεσα στα μέρη. Σ' αυτό το είδος διαιτησίας τα μέρη είναι αυτά που πρέπει να καθορίσουν με λεπτομέρειες στη σύμβασή τους όλα τα στοιχεία της διαιτητικής διαδικασίας. Η έλλειψη συνεργασίας έχει άμεσο αντίκτυπο στην αποτελεσματικότητα της διαιτησίας.

Γ.2. Η θεσμική διαιτησία

Συχνά, αυτοί που προσφεύγουν στη διαιτησία αναζητούν ένα πλαίσιο που θα τους εξασφαλίζει και κάποια σιγουριά. Αυτό οδηγεί σε μια θεσμοποίηση της διαιτησίας, δηλαδή στα μόνιμα κέντρα διαιτησίας. Θεσμικές είναι οι διαιτησίες που διενεργούνται υπό την εποπτεία ενός διαιτητικού θεσμικού μηχανισμού βάσει των σχετικών κανόνων διαιτησίας. Στη θεσμική διαιτησία, τα μέρη μιας διεθνούς εμπορικής διαφοράς μπορούν, μέσω μιας συμφωνίας διαιτησίας ή μέσω ενός ιδιωτικού δικαίου σύμβασης που διέπει την ουσία της μεταξύ τους σχέσης να προβλέπουν την προσφυγή στη δικαιοδοσία και τις υπηρεσίες ενός κέντρου διεθνούς εμπορικής διαιτησίας. Η διαιτησία οργανώνεται στα πλαίσια αυτού του διαιτητικού μηχανισμού και διεξάγεται από τους κανόνες διαιτησίας που έχουν καταστρωθεί. Η διαιτησία λαμβάνει χώρα υπό την αιγίδα του κέντρου διαιτησίας, το οποίο δεν δικάζει αυτό το ίδιο την διαφορά, αλλά επιβλέπει τη διαιτητική διαδικασία. Πηγή των εξουσιών που ασκεί το κέντρο είναι η σύμβαση των μερών που αναφέρεται στο Κέντρο αυτό για την επίλυση των διαφορών τους. Κανονισμοί θεσμικής διαιτησίας είναι πολλοί. Αυτοί που φαίνεται να εμφανίζουν την πυκνότερη εφαρμογή στο χώρο της θεσμικής διαιτησίας είναι οι Κανόνες Διαιτησίας του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου (ICC Rules). Το ICC είναι ο δημοφιλέστερος οργανισμός διοργάνωσης διαιτησιών, με έδρα στο Παρίσι και εθνικά παραρτήματα σε πολλές χώρες. Διαθέτει δικούς του κανόνες διεξαγωγής διαιτησίας, λίστα διαιτητών από την οποία μπορούν να επιλέξουν διαιτητή οι διάδικοι και παρέχει γραμματειακή υποστήριξη και υπηρεσίες ελέγχου κατά την προετοιμασία της διαιτητικής απόφασης. Είναι ο παγκόσμιος επιχειρηματικός οργανισμός, ένα αντιπροσωπευτικό σώμα που

⁸ Βλ. σχετικά σχετικά Γ. Πετρόχειλο – Α. Παπαευστρατίου – Χ. Ζουμπούλη, Δίκαιο Διεθνών Συναλλαγών (επ. Χ. Παμπούκης), σελ. 1261

ομιλεί εξ ονόματος των επιχειρήσεων από όλους τους τομείς σε 130 χώρες. Δραστηριοποιείται στην θέσπιση κανόνων και προτύπων. Μία από τις επιτροπές του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου είναι αυτή της διαιτησίας με αντικείμενο την κοινοποίηση των εξελίξεων και των νέων διαδικασιών σχετικά με τη διεθνή εμπορική αντιπροσωπεία καθώς και άλλες μορφές επίλυσης διαφορών⁹. Άλλα γνωστά κέντρα διαιτησίας είναι το Κέντρο Διεθνούς Διαιτησίας του Λονδίνου (London Court of International Arbitration – LCIA), το Διεθνές Κέντρο Επίλυσης Διαφορών του Αμερικανικού Συνδέσμου Διαιτησίας (American Arbitration Association Centre for Dispute Resolution – AAA ICDR) που εδρεύει στη Ν. Υόρκη, το Arbitration Institute of the Stockholm Chamber of Commerce, το Regional Centre for Arbitration at Kuala Lumpur, το Inter-American Commission of Commercial Arbitration που εδρεύει στο Μεξικό και οργανώνει διαιτησίες κυρίως μεταξύ των χωρών της Βόρειας και Νότιας Αμερικής, το Hong Kong Arbitration Centre, το China International Economic and Trade Arbitration Commission, το Cairo Regional Centre for Arbitration, ο Σύνδεσμος Ναυτικής Διαιτησίας του Λονδίνου (London Maritime Arbitration Association), και το International Centre for the settlement of Investment disputes (ICSID). Τα μόνιμα κέντρα διαιτησίας έχουν συμβάλει πάρα πολύ στη μεγάλη ανάπτυξη που γνωρίζει στις μέρες μας η διαιτησία. Σε πολλές χώρες υπάρχουν τέτοια κέντρα, όχι μόνο δίπλα στα επιμελητήρια και τα χρηματιστήρια εμπορευμάτων, αλλά και στις επαγγελματικές οργανώσεις εισαγωγέων, εμπόρων, μηχανικών, αρχιτεκτόνων, τους ιατρικούς και δικηγορικούς συλλόγους κ.α.¹⁰

Βασικό πλεονέκτημα της θεσμικής διαιτησίας έναντι της ad hoc είναι ότι πολλοί διαιτητικού θεσμοί παρέχουν εξειδικευμένο προσωπικό το οποίο ρυθμίζει σημαντικές λεπτομέρειες της διαιτητικής διαδικασίας, έτσι ώστε η διαδικασία να εξελίσσεται ομαλά. Ένα βασικό μειονέκτημά της όμως είναι το υψηλό οικονομικό κόστος αυτής σε σχέση με την ad hoc διαιτησία.

⁹ Στόχοι της ως άνω επιτροπής είναι:

- Η δημιουργία κανονισμού – εργαλείου για την on line πραγματοποίηση διαιτησιών.
- Να κάνει προτάσεις για πρότυπα πραγματογνωμοσύνης.
- Να εξετάσει ζητήματα που ανακύπτουν από τις καταστάσεις διαφωνιών.

¹⁰ Βλ. Φουστούκος, Ο θεσμός των μόνιμων διαιτησιών και η οργάνωσή του στη χώρα μας, σελ. 1302.

Γ.3. Η μόνιμη διαιτησία

Μία άλλη διάκριση της διαιτησίας στη χώρα μας, η οποία όμως αφορά κυρίως την ημεδαπή και όχι τη διεθνή διαιτησία, είναι σε μόνιμη. Μόνιμες είναι οι διαιτησίες οι οποίες οργανώνονται στα επιμελητήρια, στα χρηματιστήρια αξιών και στις επαγγελματικές ενώσεις προσώπων οι οποίες αποτελούν νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, με Προεδρικό Διάταγμα, σύμφωνα με όσα ορίζονται στο αρ. 902 ΚΠολΔ. Η σημασία των μόνιμων διαιτησιών έγκειται στο ότι τα ιδρυτικά τους προεδρικά διατάγματα μπορούν να περιέχουν ρυθμίσεις αποκλίνουσες από όσα ορίζει ο Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας για τη διαιτησία.

Δ. Κανόνες Διαιτησίας

Τόσο για την ad hoc, όσο και για τη θεσμική διαιτησία έχουν θεσπιστεί κανόνες. Οι κανόνες αυτοί δεν είναι δεσμευτικοί. Η εφαρμογή τους εξαρτάται από τη βούληση των μερών, τα οποία έχουν τη δυνατότητα να παρεκκλίνουν από αυτούς, επιλέγοντάς τους στη μεταξύ τους συμφωνία για διαιτησία. Οι βασικότεροι κανόνες είναι αυτοί που έχει θεσπίσει η UNCITRAL και αυτοί που έχει θεσπίσει το ICC.

Δ.1. Κανόνες UNCITRAL

Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω¹¹ η UNCITRAL έχει καταρτίσει κανόνες διαιτησίας, από το έτος 1976, οι οποίοι τυγχάνουν ευρείας εφαρμογής στις περισσότερες περιπτώσεις ad hoc διαιτησιών. Περαιτέρω, οι κανόνες αυτοί έχουν υιοθετηθεί από πολλά κέντρα διαιτησίας¹².

Ορισμένα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των κανόνων αυτών είναι ότι σε περίπτωση που το διαιτητικό δικαστήριο απαρτίζεται από τρία μέλη χρειάζεται οπωσδήποτε πλειοψηφία για την έκδοση απόφασης¹³. Περαιτέρω, το ύψος της

¹¹ Υπό Γ.1

¹² Κυρίως περιφερειακά

¹³ Αρ. 31.

αμοιβής των διαιτητών καθορίζεται από το διαιτητικό δικαστήριο με βάση ένα σύνολο κριτηρίων¹⁴.

Δ.2. Κανόνες του ICC

Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω¹⁵, οι κανόνες διαιτησίας του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου (ICC) εφαρμόζονται σε μεγάλη έκταση στο χώρο της θεσμικής διαιτησίας. Κάθε απόφαση του διαιτητικού δικαστηρίου εγκρίνεται σε σχέδιο από το Δικαστήριο του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου (ICC) πριν την έκδοσή της¹⁶. Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των ενώ λόγω κανόνων είναι ότι ο Πρόεδρος του διαιτητικού δικαστηρίου δύναται να λάβει απόφαση μόνος του, σε περίπτωση αδυναμίας του διαιτητικού δικαστηρίου να σχηματίσει πλειοψηφία¹⁷. Περαιτέρω, τα δικαστικά έξοδα καθορίζονται από το Δικαστήριο του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου (ICC) με βάση το ύψος της διαφοράς¹⁸.

Δ.3. Άλλοι Κανόνες

Κανόνες έχουν θεσπίσει και άλλα κέντρα διεθνούς διαιτησίας. Σημαντικοί είναι οι κανόνες που έχει θεσπίσει το Κέντρο Διεθνούς Διαιτησίας του Λονδίνου (LCIA). Πρόκειται για διεθνές κέντρο που διοργανώνει διαιτησίες σε όλο τον κόσμο. Άλλοι κανόνες είναι: ο Κανονισμός διαιτησίας της Οικονομικής Επιτροπής του ΟΗΕ για την Ευρώπη (Γενεύη 1966), ο Κανονισμός διεθνούς εμπορικής διαιτησίας της Οικονομικής Επιτροπής του ΟΗΕ για την Ασία και την Άπω Ανατολή (Μπαγκόκ

¹⁴ Αρ. 39. Κριτήρια για τον καθορισμό της αμοιβής είναι το ύψος της διαφοράς, η δυσκολία της υπόθεσης κ.α.

¹⁵ Υπό Γ.2.

¹⁶ Βλέπε σχετικά αρ. 27 Κανονισμού Διαιτησίας ICC, όπου αναφέρεται: «Πριν την υπογραφή οποιασδήποτε Διαιτητικής Αποφάσεως το Διαιτητικό Δικαστήριο υποβάλλει σχέδιό της στο Δικαστήριο. Το Δικαστήριο μπορεί να προβεί σε υποδείξεις ως προς την διατύπωση της Διαιτητικής Αποφάσεως και –χωρίς να θίγει την ελευθερία κρίσεως του Διαιτητικού Δικαστηρίου– μπορεί να επισημάνει ζητήματα που σχετίζονται με την ουσία της υποθέσεως. Καμία Διαιτητική Απόφαση δεν μπορεί να εκδοθεί από το Διαιτητικό Δικαστήριο πριν εγκριθεί από το Δικαστήριο ως προς την διατύπωσή της.»

¹⁷ Βλ. άρθρο 25 Κανονισμού, στην παράγραφο 1 του οποίου αναφέρεται : «Αν το Διαιτητικό Δικαστήριο αποτελείται από περισσότερους από έναν διαιτητές, η απόφαση λαμβάνεται κατά πλειοψηφία. Αν δεν σχηματισθεί πλειοψηφία, υπερισχύει μόνη η γνώμη του προέδρου του Διαιτητικού Δικαστηρίου.»

¹⁸ Σύμφωνα με το άρθρο 31 του Κανονισμού, τα δικαστικά έξοδα δεν καθορίζονται από το Διαιτητικό Δικαστήριο, αλλά από το Δικαστήριο του ICC.

1976), ο ενιαίος κανονισμός διαιτησίας για την επίλυση α) διαφορών μεταξύ οικονομικών οργανισμών των κρατών – μελών της KOMEKON, β) εμπορικών διαφορών και με νομικά ή φυσικά πρόσωπα από άλλα κράτη (Μόσχα 1974).

ΜΕΡΟΣ Ι : Η ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ ΚΑΙ Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΑΣ ΑΥΤΗΣ

Α. Το ζήτημα της Συμφωνίας Διαιτησίας

Α.1. Έννοια

Η συμφωνία των μερών να υποβάλουν μια διαφορά σε διαιτησία, αποτελεί το θεμέλιο λίθο της διεθνούς εμπορικής διαιτησίας. Η συμφωνία αυτή αποτελεί τη βασική πηγή εξουσιών ενός διαιτητικού δικαστηρίου.

Σύμφωνα με το άρθρο 7 παρ. 1 του νόμου 2735/1999 (Πρότυπος Νόμος UNCTRAL), *«συμφωνία διαιτησίας είναι η συμφωνία με την οποία τα μέρη υπάγουν σε διαιτησία όλες τις διαφορές ή ορισμένες διαφορές που έχουν προκύψει ή ενδέχεται να προκύψουν μεταξύ τους από μία έννομη σχέση, συμβατική ή μη συμβατική»*. Συνεπώς η συμφωνία διαιτησίας αποτυπώνει τη βούληση των μερών να υπάρξει διαιτητική επίλυση των υπάρχουσών ή των μελλοντικών διαφορών τους. Καθοριστικό στοιχείο του χαρακτήρα μιας συμφωνίας ως διαιτητικής είναι η δεσμευτικότητα της αποφάσεως που εκδίδεται από τους διαιτητές. Δύο είναι τα βασικά εννοιολογικά γνωρίσματα της συμφωνίας περί διαιτησίας:

1) ότι η βούληση των μερών καθορίζει το χαρακτήρα της δεσμευτικότητας της τελικής κρίσης των τρίτων (διαιτητών)¹⁹ και

2) ότι η κρίση τους τότε μόνο μπορεί να θεωρηθεί ως γνήσια διαιτητική απόφαση, όταν αυτή προσλαμβάνει, κατά την εκτεφρασμένη μέσω της συμφωνίας διαιτησίας θέληση των μερών, τη δεσμευτική ισχύ της δικαστικής αποφάσεως²⁰.

¹⁹ Για τη νομολογιακή διάπλαση του κανόνα βλ. ΑΠ 473/1955, ΝοΒ 1956, 78 επ., ΑΠ 620/1971, ΝοΒ 1972, 182 επ.

²⁰ Βλ. ΑΠ 620/1971 ΝοΒ 20 (1972), 182, η οποία αναφέρει: «δεν είναι επιτρεπτή η ευθεία προσφυγή εις το αρμόδιον δικαστήριο μόνον εν περιπτώσει βάσει της παρασχεθείσης δια

A.2. Νομική φύση

Προκειμένου να υπάρξει νομικός χαρακτηρισμός ενός συμβατικού μορφώματος κρίσιμος είναι ο χώρος στον οποίο το μόρφωμα αυτό εκδηλώνει τις κύριες συνέπειές του. Η συμφωνία διαιτησίας έχει δύο αποτελέσματα: το «καταφατικό», το οποίο είναι η θεμελίωση της δικαιοδοσίας του διαιτητικού δικαστηρίου και το «αποφατικό», το οποίο είναι ο δικαιοδοτικός αποκλεισμός των κρατικών δικαστηρίων. Ιδίως η αρνητική εκδήλωση της συμφωνίας διαιτησίας είναι αμιγώς δικονομικής φύσης και της προσδίδει το χαρακτήρα της δικονομικής συμβάσεως²¹. Αν και πρόκειται, όμως, για δικονομική σύμβαση, διέπεται από τις διατάξεις του ουσιαστικού δικαίου περί συμβάσεων²². Συνεπώς, η συμφωνία περί διαιτησίας αποτελεί σύμβαση, η οποία διέπεται από τις περί συμβάσεως διατάξεις του ουσιαστικού δικαίου και από κάποιες άλλες ειδικές γι' αυτή ουσιαστικού και δικονομικού δικαίου διατάξεις. Δεν υπάγεται στην κατηγορία άλλων ρυθμισμένων συμβάσεων, ούτε ταυτίζεται με κάποια εξ αυτών. Στο δίκαιό μας, για παράδειγμα, ορίζονται από τον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας επακριβώς οι διατάξεις που διέπουν τη συνυπολόγηση, το περιεχόμενο, το κύρος, τη διάρκεια της ισχύος και τα έννομα αποτελέσματα της συμφωνίας περί διαιτησίας, εκ του περιεχομένου δε των διατάξεων αυτών προκύπτει ποιες από αυτές είναι διατάξεις ουσιαστικού δικαίου και ποιες είναι δικονομικού δικαίου²³.

A.3. Εφαρμοστέο Δίκαιο

Παρά το γεγονός ότι η ελευθερία βούλησης στο χώρο της διαιτησίας είναι ιδιαίτερα μεγάλη, σε πολλές περιπτώσεις αποβαίνει αναγκαίος ο εντοπισμός του δικαίου, που είναι εφαρμοστέο στη συμφωνία διαιτησίας. Ιδίως στο χώρο της

της γενομένης συμφωνίας εις τους τρίτους εξουσίας η απόφασις αυτών αποκτά την ισχύν υποχρεωτικής δικαστικής τοιαύτης».

²¹ Βλ. Κουσουλή, ο.π. σελ. 24 επ.

²² Άρθρο 869 παρ. 2 ΚΠολΔ, όπου ορίζεται: «Η συμφωνία για διαιτησία διέπεται από τις διατάξεις του ουσιαστικού δικαίου για τις συμβάσεις»

²³ Βλ. Οικονομόπουλου, Η αυτοτέλεια της συμφωνίας περί διαιτησίας και η έννοια της συμφωνίας «αι διαφοραί εκ της συμβάσεως υπάγονται εις διαιτησία», σελ. 699, του οποίου η γνώμη είναι ότι η σύμβαση περί διαιτησίας είναι σύμβαση ή συμφωνία ουσιαστικού δικαίου η οποία έχει, εκτός από τις κατά τις διατάξεις του ουσιαστικού δικαίου συνέπειες και ορισμένα αποτελέσματα δικονομικού δικαίου, τα οποία ορίζονται από τις διατάξεις του.

διεθνούς διαιτησίας, ο εντοπισμός του δικαίου της διαιτησίας (*lex arbitri*) έχει καθοριστική σημασία. Έχουν υποστηριχθεί πολλές θεωρίες για το συγκεκριμένο ζήτημα. Στο σύγχρονο δίκαιο όμως, δίκαιο της διαιτησίας είναι το δίκαιο της έδρας του διαιτητικού δικαστηρίου. Η έδρα είναι νομική και όχι χωρική έννοια. Είναι το κράτος στο οποίο τα μέρη αποφάσισαν ότι θα εδρεύει το διαιτητικό δικαστήριο. Η νομική έδρα είναι ο θεμελιώδης και αμετάβλητος σύνδεσμος μεταξύ της διαιτητικής διαδικασίας και ενός εθνικού δικαίου²⁴. Το εφαρμοστέο δίκαιο της διαιτησίας είναι το βασικό πλαίσιο εγκυρότητας της διαδικασίας, του οποίου τα όρια εφαρμογής ορίζονται μονομερώς από το ίδιο.

Οι κανόνες της *lex arbitri* αξιολογούνται εφαρμογής μόνο στο βαθμό που είναι αναγκαστικού δικαίου, στο βαθμό δηλαδή που η παράβασή τους επισύρει ακυρότητα της διαιτητικής απόφασης²⁵.

A.4. Προϋποθέσεις συμφωνίας διαιτησίας

Λόγω της συμβατικής φύσεως της συμφωνίας διαιτησίας αυτή διέπεται από τις συνήθεις προϋποθέσεις εγκυρότητας των συμβάσεων, δηλαδή η έλλειψη πλάνης, απάτης ή απειλής. Περαιτέρω, υπάρχουν υποκειμενικές και αντικειμενικές προϋποθέσεις.

A.4.a. Υποκειμενικές Προϋποθέσεις

Όπως ισχύει και για κάθε άλλη σύμβαση, το πρόσωπο που συνάπτει μια συμφωνία διαιτησίας θα πρέπει να έχει ικανότητα προς τούτο. Σε κανένα δίκαιο δεν υπάρχει ειδική σχετική πρόβλεψη για τη συμφωνία διαιτησίας, παραπέμποντας στις γενικές διατάξεις περί συμβάσεων. Για παράδειγμα, στη χώρα μας, τυγχάνουν εφαρμογής τα άρθρα 127 επ. ΑΚ, προκειμένου να κριθεί η ικανότητα ενός προσώπου για σύναψη συμφωνίας διαιτησίας. Η έλλειψη ικανότητας από το ένα μέρος, αποτελεί λόγο ακύρωσης της συμφωνίας διαιτησίας και λόγο άρνησης εκτέλεσης ή αναγνώρισης της διαιτητικής απόφασης.

²⁴ Βλ. σχετικά Γ. Πετρόχειλο – Α. Παπαευστρατίου – Χ. Ζουμπούλη, Δίκαιο Διεθνών Συναλλαγών (επ. Χ. Παμπούκης), ο.π. σελ. 1247.

²⁵ Βλ. σχετικά Γ. Πετρόχειλο – Α. Παπαευστρατίου – Χ. Ζουμπούλη, Δίκαιο Διεθνών Συναλλαγών (επ. Χ. Παμπούκης), ο.π. σελ. 1247 παρ. 2710.

Προκειμένου για φυσικά πρόσωπα, οι χώρες του ηπειρωτικού δικαίου εφαρμόζουν το δίκαιο της εθνικότητας του φυσικού προσώπου, ενώ οι χώρες του αγγλοσαξωνικού δικαίου εφαρμόζουν το δίκαιο της συνήθους διαμονής. Αντίστοιχα, όσον αφορά τα νομικά πρόσωπα, οι χώρες του ηπειρωτικού δικαίου εφαρμόζουν το δίκαιο της πραγματικής έδρας, ενώ οι χώρες του αγγλοσαξωνικού δικαίου εφαρμόζουν το δίκαιο της καταστατικής έδρας.

A.4.β. Αντικειμενικές προϋποθέσεις

Απαραίτητη προϋπόθεση για να είναι μια συμφωνία διαιτησίας έγκυρη είναι η διαφορά να μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο διαιτητικής δίκης. Κάθε κράτος αποφασίζει ποιες διαφορές είναι δεκτικές επίλυσεως με υπαγωγή στη διαιτησία. Τα τελευταία χρόνια, λόγω της εξελίξεως του θεσμού της διαιτησίας, οι εθνικές νομοθεσίες και τα εθνικά δικαστήρια διάκινται θετικά στην διαιτητική επίλυση διαφορών, που στο παρελθόν επιλύονταν αποκλειστικά με προσφυγή στα δικαστήρια, όπως ζητήματα πνευματικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας ή ανταγωνισμού.

Στη χώρα μας, απαραίτητη προϋπόθεση για να μπορεί να επιλυθεί μια διαφορά με διαιτησία είναι να πρόκειται για διαφορά ιδιωτικού δικαίου²⁶. Επομένως, στην εξουσία των διαιτητικών δικαστηρίων υποβάλλονται εκείνες οι διαφορές που ανήκουν στη δικαιοδοσία των πολιτικών δικαστηρίων. Αντικείμενο της διαιτησίας, επομένως, μπορεί να αποτελέσει μόνο ό,τι αποτελεί αντικείμενο της πολιτικής δίκης. Εφ' όσον η διαιτητική απόφαση αποκτά ισχύ δεδικασμένου, δεν είναι δυνατό να αφορά αυτή θέματα ως προς τα οποία δεν μπορεί να υπάρξει δεδικασμένο από απόφαση πολιτειακού δικαστηρίου. Και αντίστροφα, ζητήματα για τα οποία θα ήταν κατ' αρχήν δυνατό να δημιουργηθεί δεδικασμένο, επιτρεπώς αποτελούν αντικείμενο της συμφωνίας περί διαιτησίας και της βάσει αυτής εκδιδόμενης αποφάσεως²⁷. Περαιτέρω, όμως, δεν αποτελεί αντικείμενο της διαιτησίας το σύνολο των ιδιωτικών διαφορών, αλλά απαιτείται το αντικείμενο της διαφοράς να υπόκειται στην ελεύθερη διάθεση των μερών²⁸. Αυτή η προϋπόθεση έχει δύο παραμέτρους: αφενός σημαίνει ότι θα πρέπει το αντικείμενο της διαφοράς να μπορεί να διατεθεί από τα μέρη

²⁶ Άρθρο 867 εδ. α' ΚΠολΔ: «διαφορές ιδιωτικού δικαίου μπορούν να υπαχθούν σε διαιτησία με συμφωνία...»

²⁷ Βλ. Κουσουλή, Θεμελιώδη προβλήματα διαιτησίας, Β', σελ. 39.

²⁸ Βλ. συνέχεια σε άρθρο 867 εδ. α' ΚΠολΔ: «...αν εκείνοι που τη συνομολογούν έχουν την εξουσία να διαθέτουν ελεύθερα το αντικείμενο της διαφοράς.»

σύμφωνα με τις διατάξεις του ουσιαστικού δικαίου²⁹. Τα γεγονότα ότι οι διατάξεις που διέπουν τη διαφορά είναι δημοσίας τάξεως δεν αποκλείει κατ' ανάγκη τη διαιτητική επίλυση της διαφοράς. Αντιθέτως, όταν επιφυλάσσεται η επίλυση της διαφοράς αποκλειστικά από πολιτειακά όργανα, τότε η διαιτητική επίλυση αποκλείεται. Αφετέρου, σημαίνει ότι τα μέρη που καταρτίζουν μια συμφωνία διαιτησίας πρέπει να έχουν την εξουσία ελεύθερης διάθεσης του αντικειμένου αυτής³⁰. Η προϋπόθεση αυτή αναφέρεται στην περίπτωση κατά την οποία η διαφορά υπόκειται σε διάθεση από τρίτο, στον οποίο έχει ανατεθεί η διαχείριση του δικαιώματος και όχι από τον φορέα αυτού³¹.

Α.4.γ. Τύπος

Στις περισσότερες διεθνείς συμβάσεις και τις περισσότερες εθνικές νομοθεσίες τίθεται ως προϋπόθεση της εγκυρότητας της συμφωνίας διαιτησίας ο έγγραφος τύπος αυτής, χωρίς να απαιτείται απαραίτητα και υπογραφή της συμφωνίας από τα μέρη³². Η δικαιοσυγκριτική επισκόπηση καταδεικνύει την ύπαρξη διάφορων νομοθετικών προτύπων, πέραν του προαναφερόμενου. Έτσι, σπανιότερα βέβαια, το δίκαιο παραιτείται από την απαίτηση του τύπου ή απαιτείται απλώς σε αποδεικτικό έγγραφο τύπο, ενώ και το ανυπόγραφο έγγραφο θεωρείται ότι πληροί τις απαιτήσεις της «έγγραφης» συμφωνίας, η οποία περιέχεται σε προφορικά καταρτισμένη σύμβαση³³. Το άρθρο 2 της Συμβάσεως της Νέας Υόρκης εισάγει αυτοτελή κανόνα ουσιαστικού δικαίου, βάσει του οποίου κρίνεται το έγκυρο της συμφωνίας από την

²⁹ Η εξουσία διαθέσεως αφορά το αντικείμενο της διαιτητικής επίλυσεως. Έτσι, εξαιρούνται από τη διαιτησία, ως μη υποκείμενες σε διάθεση, π.χ. οι γαμικές διαφορές, οι διαφορές που αφορούν σχέσεις γονέων και τέκνων, οι διαφορές που ανάγονται στην προστασία της προσωπικότητας.

³⁰ Η προϋπόθεση αφορά τα υποκείμενα της διαφοράς και όχι τη διαφορά αυτή καθεαυτή.

³¹ Σύμφωνα με σχετική επισήμανση που έγινε από την Αναθεωρητική Επιτροπή, συνάγεται ότι οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες επιτρέπεται η διάθεση αντικειμένου από μη δικαιούχο δεν αποτελούν συγχρόνως και προϋποθέσεις για την εκ μέρους του έγκυρη κατάρτιση συμφωνίας περί διαιτησίας (ΠρΑν 357-358). Αυτές τις προβλέπουν ειδικές διατάξεις.

³² Βλ. σχετικά αρ. 7 παρ. 3 Ν 2735/1999: «η συμφωνία διαιτησίας είναι γραπτή και μπορεί να περιέχεται σε έγγραφο που έχει υπογραφεί από τα μέρη ή σε ανταλλαγή επιστολών, τηλετυπημάτων, τηλεγραφημάτων ή άλλων μέσων επικοινωνίας που καταγράφουν τη συμφωνία. Συμφωνία γραπτή επίσης θεωρείται ότι υπάρχει όταν το ένα μέρος επικαλείται την ύπαρξη συμφωνίας διαιτησίας και το άλλο δεν αντιλέγει.»

³³ Βλ. Κουσουλή, ο.π., σελ. 69.

άποψη του τύπου συνομολογήσεώς της³⁴, αναγνωρίζοντας το έγγραφο ως συστατικό τύπο της συμφωνίας διαιτησίας, καθιερώνοντας όμως παράλληλα τη δυνατότητα να συνάπτεται η συμφωνία με ανταλλαγή επιστολών ή τηλεγραφημάτων³⁵. Ρητά επίσης η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Εμπορική Διαιτησία του 1961 ορίζει³⁶ ότι η συμφωνία περί διαιτησίας εγκύρως συνομολογείται με ανταλλαγή επιστολών, τηλεγραφημάτων ή μέσω επικοινωνίας με τηλεκτυπωτή. Πέραν αυτών το δίκαιο των περισσότερων χωρών διευρύνει ρητά την έννοια του εγγράφου ως τύπου της συμφωνίας περί διαιτησίας³⁷.

Η συμφωνία διαιτησίας που δεν καταρτίσθηκε εγγράφως είναι υπαρκτή αλλά άκυρη και δεν παράγει έννομες συνέπειες. Θεραπεία της ακυρότητας επέρχεται αν αυτοί που τη συνομολόγησαν εμφανισθούν στο διαιτητικό δικαστήριο και μετάσχουν χωρίς επιφυλάξεις στη διαδικασία³⁸. Με την ανεπιφύλακτη συμμετοχή θεραπεύεται αποκλειστικά η ακυρότητα που οφείλεται στην έλλειψη τύπου.

Ειδικό ζήτημα με ιδιαίτερο ενδιαφέρον αποτελούν οι κατά παραπομπή ρήτρες διαιτησίας. Στις περιπτώσεις αυτές, στην ουσιαστική σύμβαση μεταξύ των μερών υπάρχει ειδικός όρος, ο οποίος παραπέμπει σε άλλο κείμενο που εμπεριέχει συμφωνία διαιτητικής επίλυσης. Το ζήτημα που τίθεται είναι υπό ποιους όρους η ρήτρα διαιτησίας κατά παραπομπή καλύπτει την επίλυση των διαφορών από απορρέουν από την κύρια σύμβαση. Οι απαντήσεις στο ως άνω ζήτημα κυμαίνονται. Η κατά παραπομπή ρήτρα διαιτησίας θα δεσμεύει σε κάθε περίπτωση τα μέρη αν το κείμενο, του οποίου γίνεται επίκληση, ισχύει ήδη συμβατικώς μεταξύ τους. Διαφέρουν όμως τα πράγματα όταν η παραπομπή γίνεται σε κείμενο άγνωστο στα μέρη. Στα πλαίσια της διεθνούς διαιτησίας, δεδομένου ότι η διαιτησία αποτελεί το σύννηδες μέσο επίλυσης των διεθνών εμπορικών διαφορών, ευλόγως αναμένεται³⁹ η παραπομπή να αναφέρεται και στη ρήτρα διαιτητικής επίλυσης διαφορών. Η συμμετοχή του μέρους στη διεθνή συναλλαγή οφείλει να το κάνει ιδιαίτερα προσεκτικό ώστε να ελέγχει αν η

³⁴ Σύμφωνα με το άρθρο αυτό η συμφωνία καταρτίζεται εγγράφως αν έχει υπογραφεί από αμφότερα τα μέρη ή περιέχεται σε ανταλλαγή επιστολών ή τηλεγραφημάτων.

³⁵ Προς το τηλεγράφημα εξομοιώνεται παγίως και το telex.

³⁶ Στο άρθρο 1 § 2.

³⁷ Αντίστοιχες διατάξεις υπάρχουν π.χ. στο δίκαιο της Αυστρίας, της Βουλγαρίας, της Ταϊλάνδης, της Ισπανίας, της Ιταλίας, της Ελβετίας, κ.α. Για τη χώρα μας, σημαντική για το ζήτημα αυτό είναι η απόφαση ΕφΑθ 4508/1981.

³⁸ Αρ. 7 παρ. 7 Ν. 2735/1999: «η έλλειψη τύπου θεραπεύεται αν τα μέρη μετάσχουν ανεπιφύλακτα στη διαιτητική διαδικασία»

³⁹ Κατά τις αρχές της καλής πίστης και των συναλλακτικών ηθών

παραπομπή έγινε σε ρήτρα διαιτησίας⁴⁰. Αντίθετα, στην εσωτερική διαιτησία, όπου συνήθως είναι η δικαστική επίλυση των διαφορών, παραπομπή σε ρήτρα που περιέχεται σε κείμενο μη γνωστό στους συμβαλλόμενους δεν μπορεί να δεσμεύσει αν δεν προκύπτει ότι πρόκειται για παραπομπή σε όρο δικαιοδοτικού χαρακτήρα⁴¹.

A.5. Περιεχόμενο Συμφωνίας

A.5.α. Ελάχιστο περιεχόμενο

Το περιεχόμενο μιας συμφωνίας διαιτησίας θα πρέπει να περιέχει τα στοιχεία που συνθέτουν τα εννοιολογικά γνωρίσματα της διαιτησίας. Συνεπώς θα πρέπει να προκύπτει: η βούληση των μερών να καταφύγουν σε διαιτησία, το είδος των διαφορών που θέλουν να υποβάλουν σε διαιτητική επίλυση και το τελεσίδικο της διαιτητικής απόφασης. Συμφωνία που δεν συγκεντρώνει τα γνωρίσματα αυτά οδηγεί σε μορφώματα συγγενή προς τη διαιτησία.

Η συμφωνία πρέπει να έχει ως αντικείμενο την επιτέλεση γνήσιου δικαιοδοτικού έργου από τον διαιτητή, διακρινόμενη από την περίπτωση της συμφωνίας διαιτητικής πραγματογνωμοσύνης, κατά την οποία τα μέρη αναθέτουν σε τρίτο να διαπιστώσει με τρόπο δεσμευτικό την ύπαρξη πραγματικών γεγονότων, πραγματικής καταστάσεως ή πραγματικών ιδιοτήτων. Επιπλέον, με τη συμφωνία τους τα μέρη αποκόπτουν τη δυνατότητά τους να προσφύγουν στα δικαστήρια για την επίλυση της διαφοράς τους, αναθέτοντας σε τρίτους την επίλυση αυτών. Τέλος, στη συμφωνία διαιτησίας θα πρέπει να εκφράζεται από τα μέρη η βούλησή τους η διαιτητική απόφαση να έχει ισοδύναμα αποτελέσματα με τη δικαστική απόφαση.

Η έδρα της διαιτησίας δεν απαιτείται στο ελάχιστο περιεχόμενο αφού οι διαιτητές έχουν την εξουσία να καθορίσουν την έδρα αν τα μέρη δεν έχουν συμφωνήσει επ' αυτής.

A.5.β. Άρτιες και παθολογικές συμβάσεις

⁴⁰ Βλ. άρθρο 7 παρ. 5 Ν. 2735/1999: «Ρήτρα διαιτησίας καταρτίζεται επίσης όταν σε γραπτή σύμβαση γίνεται αναφορά σε έγγραφο που περιλαμβάνει ρήτρα διαιτησίας, υπό τον όρο ότι η αναφορά αυτή καθιστά τη ρήτρα μέρος της σύμβασης.»

⁴¹ Βλ. Κουσσούλη, ο.π. σελ. 43.

Σε πολλές συμβάσεις συναντάμε ρήτρες ιδιαίτερα λακωνικές που περιλαμβάνονται με συνοπτικές διαδικασίες και έχουν ως συνέπεια να είναι παθολογικές, δηλαδή, να παρουσιάζουν διάφορα ελαττώματα. Συνήθως πρόκειται για ρήτρες με ασάφειες ως προς το ποιες συγκεκριμένα διαφορές επιθυμούν τα μέρη να υπαχθούν σε διαιτησία, ή η έδρα της διαιτησίας. Επίσης πιθανή είναι η συνύπαρξη δύο λογικά αλληλοαναιρούμενων ρητρών διεθνούς δικαιοδοσίας, εκ των οποίων η μία ορίζει διαιτησία και η άλλη τα δικαστήρια ενός συγκεκριμένου κράτους⁴². Ενδέχεται, ακόμα, να μην προκύπτει με σαφήνεια το κέντρο διαιτησίας στα πλαίσια του οποίου επιθυμούν να διεξαχθεί η διαιτησία ή να μην προκύπτει αν επιλέγουν θεσμική ή ad hoc διαιτησία.

Σε γενικές γραμμές, τόσο τα εθνικά όσο και τα διαιτητικά δικαστήρια αναγνωρίζουν την ισχύ μιας ρήτρας διαιτησίας, αν και παθολογικής, αρκεί να καλύπτεται από το αναγκαίο ελάχιστο περιεχόμενο που πρέπει να περιλαμβάνει μια συμφωνία διαιτησίας.

A.6. Εύρος συμφωνίας διαιτησίας

Συχνά η διαιτητική ρήτρα είναι ιδιαίτερα γενική, αναφέροντας ότι οι διαφορές των μερών θα επιλύονται διαιτητικώς. Στην περίπτωση αυτή όμως ανακύπτει το ζήτημα ποιες ακριβώς διαφορές εμπίπτουν στη ρήτρα διαιτησίας και εάν εξαιρούνται κάποιες. Σε γενικές γραμμές, τρεις κατηγορίες απαιτήσεων είναι δυνατό να εμπίπτουν στη συμφωνία διαιτησίας: 1) οι συμβατικές απαιτήσεις, καθώς και οι απαιτήσεις εκ του νόμου που συνδέονται άμεσα με αυτές⁴³, 2) οι αδικοπρακτικές απαιτήσεις και 3) οι απαιτήσεις που προκύπτουν από διατάξεις νόμου που σχετίζεται με τη διαφορά⁴⁴. Σε κάθε περίπτωση όμως θα πρέπει να γίνεται ερμηνεία της συμβάσεως με βάση τους γενικούς κανόνες ερμηνείας των συμβάσεων, προκειμένου να αναζητήσουμε το εύρος της συμφωνίας διαιτησίας. Από την ερμηνεία της θα προκύψει αν υπάγονται σε διαιτησία όλες οι διαφορές που μπορεί να γεννηθούν από ορισμένη έννομη σχέση ή ορισμένες μόνο από αυτές. Από τη νομολογία δε, έχει καθοριστεί το νόημα ορισμένων εκφράσεων που χρησιμοποιούνται συνήθως στις συμφωνίες διαιτησίας.

⁴² Βλ. σχετικά Γ. Πετρόχειλο – Α. Παπαευστρατίου – Χ. Ζουμπούλη, Δίκαιο Διεθνών Συναλλαγών (επ. Χ. Παμπούκης), ο.π. σελ. 1271.

⁴³ Όπως είναι για παράδειγμα οι τόκοι

⁴⁴ Όπως είναι οι διατάξεις περί ανταγωνισμού

Σύμφωνα δε με ερμηνευτική αρχή που έχει καθιερωθεί από το ελβετικό ακυρωτικό, ως προς την κατάρτιση της δικαιοπραξίας προσήκει συσταλτική ερμηνεία, ώστε να μην απομακρύνεται κανείς ευχερώς από τα τακτικά δικαστήρια. Αντίθετα ως προς το εύρος της συμφωνίας διαιτησίας προσήκει διασταλτική ερμηνεία, ώστε να καταλαμβάνεται ο μεγαλύτερος δυνατός κύκλος διαφορών, ιδίως στο χώρο των διεθνών συναλλαγών.

Στη χώρα μας η ερμηνεία της συμφωνίας διαιτησίας γίνεται κατά τα άρθρα 173⁴⁵ και 200⁴⁶ ΑΚ⁴⁷⁴⁸. Παγίως δε, γίνεται δεκτό ότι σε περίπτωση κατά την οποία η ρήτρα διαιτησίας είναι ευρέως διατυπωμένη, εμπίπτουν και αδικοπρακτικές αξιώσεις συρρέουσες με απαιτήσεις αποζημιώσεως από την παραβίαση της συμβάσεως⁴⁹.

Α.7. Η έννοια της αρχής της αυτοτέλειας της συμφωνίας περί διαιτησίας

Ένα ζήτημα που έχει απασχολήσει έντονα τόσο τους συγγραφείς όσο και τη νομολογία πολλών χωρών είναι η σχέση της συμφωνίας περί διαιτησίας με τη σύμβαση στην οποία αναφέρεται και ειδικότερα εάν η ακυρότητα της συμβάσεως συνεπιφέρει ή όχι την ακυρότητα της αναφερόμενης σ' αυτήν συμφωνίας περί διαιτησίας. Το ζήτημα λοιπόν που γεννάται είναι κατά πόσον η νομική τύχη των δύο συμβατικών μορφωμάτων ακολουθεί κοινή νομική πορεία. Οι νομικές σχέσεις μεταξύ της συμφωνίας περί διαιτησίας και της κύριας ουσιαστικής συμβάσεως, στην οποία αυτή αναφέρεται, διήλθαν περισσότερα εξελικτικά στάδια, μέσω των οποίων απεικονίζεται μια διαφορετική κάθε φορά στάση έναντι της διαιτησίας αυτής καθ' εαυτήν⁵⁰.

Κατά μία άποψη, η οποία γινόταν παλαιότερα δεκτή από επιστήμη και νομολογία, η συμφωνία περί διαιτησίας, είτε αφορά υφιστάμενες είτε μέλλουσες διαφορές, κατά κανόνα, είναι μέρος της συμβάσεως ή γενικά της εννόμου σχέσεως την οποία αφορά, αποτελεί παρεπόμενη της κυρίας συμβάσεως ή εννόμου σχέσεως συμφωνίας και ως εκ τούτου η ακυρότητα της κυρίας συμβάσεως συνεπιφέρει και την

⁴⁵ Σύμφωνα με το οποίο: «κατά την ερμηνεία της δήλωσης βούλησης αναζητείται η αληθινή βούληση χωρίς προσήλωση στις λέξεις»

⁴⁶ Σύμφωνα με το οποίο: «οι συμβάσεις ερμηνεύονται όπως απαιτεί η καλή πίστη, αφού ληφθούν υπόψη τα συναλλακτικά ήθη»

⁴⁷ Βλ. σχετικά οΛΑΠ 1474/1977, ΝοΒ 1978, 1194, ΕφΑθ 8320/2004 ΕλλΔνη 2005, 521 επ.

⁴⁸ Βλ. Κεραμέα, Δικη τ.1, 279.

⁴⁹ Βλ ΑΠ 986/1986, ΕΕΝ 1987, 349.

⁵⁰ Βλ. Κουσουλής Β, σελ. 87.

ακυρότητα της συμφωνίας περί διαιτησίας. Η διαιτησία αντιμετωπίζεται ως φυσικό, και κατά συνέπεια, νομικό τμήμα της ουσιαστικής συμφωνίας, με συνέπεια αυτής η νομική τύχη της κύριας συμφωνίας να επηρεάζει και τη νομική πορεία της συμφωνίας διαιτησίας. Κυρίως όταν η ουσιαστική σύμβαση έπασχε από ελάττωμα που την καθιστούσε ανυπόστατη, γινόταν δεκτό, κατά την αρχή *ex nihil nil fit*, ότι ούτε η συμφωνία διαιτησίας είχε ποτέ καταρτισθεί⁵¹.

Κατά τα τελευταία όμως χρόνια, έχει επικρατήσει στη νομολογία πολλών χωρών και στην επιστήμη η άποψη κατά την οποία η συμφωνία περί διαιτησίας και όταν ακόμα συνομολογείται συγχρόνως με την σύμβαση ή την έννομη σχέση στη διαφορά της οποίας αναφέρεται και περιλαμβάνεται στο ίδιο με αυτή έγγραφο, διακρίνεται από αυτή και, κατά κανόνα, αποτελεί όχι παρεπόμενη αλλά ανεξάρτητη από αυτή, αυτοτελή συμφωνία ή σύμβαση. Αυτή είναι η αρχή της αυτοτέλειας της συμφωνίας διαιτησίας και οι ακολουθούντες την άποψη αυτή συγγραφείς και οι αποφάσεις, για να τονίσουν τον αυτοτελή χαρακτήρα της συμφωνίας περί διαιτησίας χαρακτηρίζουν αυτή ως «αυτόνομη» ή «αυτοτελή» συμφωνία. Κατά την άποψη αυτή, ως συνέπεια του αυτοτελούς χαρακτήρα της συμφωνίας περί διαιτησίας, εάν η σύμβαση, τις διαφορές της οποίας αφορά η συμφωνία διαιτησίας είναι άκυρη δεν είναι κατ' ανάγκη ή *ipso jure* άκυρη και η συμφωνία διαιτησίας, όπως και αν αυτή είναι άκυρη δεν είναι κατ' ανάγκη άκυρη και η συμφωνία στην οποία αναφέρεται⁵².

Η συμφωνία περί διαιτησίας έχει διαφορετικό περιεχόμενο, διαφορετικό σκοπό, προστατεύει διαφορετικά συμφέροντα και διέπεται από διαφορετικούς κανόνες δικαίου από αυτούς της κύριας συμβάσεως, σε διαφορές της οποίας αναφέρεται, είτε συνομολογείται χωριστά από αυτή, είτε ταυτόχρονα και με το ίδιο έγγραφο. Έτσι, ενώ με την κύρια σύμβαση οι συμβαλλόμενοι ρυθμίζουν βιοτικές σχέσεις, με σκοπό να επέλθει ορισμένο έννομο αποτέλεσμα, προς προστασία ορισμένων συμφερόντων τους, με τη συμφωνία περί διαιτησίας οι συμβαλλόμενοι υπάγουν μερικές ή όλες τις διαφορές από την κύρια σύμβαση σε διαιτησία με σκοπό να απονεμηθεί σ' αυτές δικαιοσύνη με διαιτησία, αντί να απονεμηθεί δικαιοσύνη από

⁵¹ Βλ. Κουσούλη, Δίκαιο της Διαιτησίας, σελ. 49.

⁵² Έτσι, στο ελληνικό δίκαιο δεν τυγχάνει εφαρμογής το άρθρο 181 ΑΚ, κατά το οποίο : «η ακυρότητα μέρους συνεπιφέρει την ακυρότητα ολόκληρης της δικαιοπραξίας, αν συνάγεται ότι δεν θα είχε επιχειρηθεί χωρίς το άκυρο μέρος» για τη συμφωνία περί διαιτησίας και την κύρια σύμβαση ή την έννομη σχέση στην οποία αναφέρεται η συμφωνία περί διαιτησίας, είτε αυτές καταρτίζονται χωριστά, είτε καταρτίζονται ταυτόχρονα και με το ίδιο έγγραφο. Η διάταξη αυτή καθιερώνει ερμηνευτικό κανόνα των δικαιοπραξιών ο οποίος εφαρμόζεται μόνο στις περιπτώσεις κατά τις οποίες δεν προκύπτει από τη δικαιοπραξία η βούληση των μερών.

τα αρμόδια τακτικά δικαστήρια, προς προστασία των συμφερόντων τους. Το αντικείμενο της συμφωνίας διαιτησίας είναι να λύσει τις διαφορές που θα προκύψουν από τη σύμβαση, ενώ αντικείμενο της κύριας σύμβασης είναι να θέσει τις υποχρεώσεις των μερών που συμβάλλονται⁵³. Οι καταστάσεις οι οποίες ρυθμίζονται με τη συμφωνία περί διαιτησίας, αφορούν τη δια διαιτησίας απονομή της δικαιοσύνης επί διαφορών, αναφερόμενων στη σύμβαση. Δεν συνδέονται οι καταστάσεις αυτές οικονομικά, στενά και κατά τρόπο ώστε λογικώς μόνο ως ενιαίο σύνολο να είναι δυνατή η ρύθμισή τους με τις καταστάσεις τις οποίες ρυθμίζει η σύμβαση, οι οποίες αφορούν άλλες βιοτικές σχέσεις των μερών. Κανένας δεσμός ή σχέση δεν απαιτείται να υπάρχει, ούτε υπάρχει μεταξύ αυτών. Το γεγονός και μόνο ότι η συμφωνία περί διαιτησίας αναφέρεται σε διαφορές τις οποίες αφορούν τη σύμβαση, δε σημαίνει ότι τα μέρη θέλησαν να ισχύσει η συμφωνία περί διαιτησίας ως «μέρος» αυτής και να ισχύσει με αυτή ως ενιαίο σύνολο. Συνεπώς, η συμφωνία περί διαιτησίας αποτελεί ιδιαίτερη συμφωνία, η οποία διακρίνεται από τη σύμβαση, τις διαφορές της οποίας αφορά, είτε συνομολογείται χωριστά από αυτή, είτε ταυτοχρόνως και με το ίδιο έγγραφο, όντας ανεξάρτητη από αυτή και αυτοτελής.

Το κύρος της συμφωνίας περί διαιτησίας, ως εκ του αυτοτελούς χαρακτήρα της, δεν εξαρτάται από το κύρος της συμβάσεως στις διαφορές της οποίας αναφέρεται. Δεν καθίσταται κατ' ανάγκη ή αυτοδικαίως άκυρη η συμφωνία περί διαιτησίας όταν είναι άκυρη η σύμβαση ή η έννομη σχέση την οποία αφορά. Το αντίθετο θα συμβαίνει όταν ο λόγος ακυρότητας αφορά την κύρια σύμβαση, αλλά ταυτόχρονα και τη συμφωνία περί διαιτησίας, όταν δηλαδή το ελάττωμα προσάπτεται και στις δύο συμβάσεις⁵⁴. Στην περίπτωση αυτή συμπεροσβάλλονται για τον ίδιο λόγο τόσο η κύρια σύμβαση όσο και η περιεχόμενη συμφωνία διαιτησίας. Αντίστοιχα, προσβολή της συμβάσεως ως μη υποστατής⁵⁵, δεν σημαίνει κατ' ανάγκη ανυπόστατο και της περιεχόμενης σε αυτήν συμφωνίας διαιτησίας. Αυτό συμβαίνει όταν ο λόγος του ανυπόστατου αφορά τη σύμβαση αλλά συγχρόνως και τη συμφωνία διαιτησίας.

⁵³ Βλ. Gulerci A., Separability of the Arbitration Agreement in International Arbitration, Ankara Bar Review, Vol. 1, Issue 1 (January 2008), σελ. 109

⁵⁴ Όπως συμβαίνει π.χ. στην περίπτωση κατά την οποία προτείνεται ότι η σύμβαση στο όνομα άλλου, χωρίς την πληρεξουσιότητά του και αυτός δεν την εγκρίνει. Εν προκειμένω, και οι δύο συμβάσεις προσβάλλονται ως άκυρες για τον ίδιο λόγο.

⁵⁵ Επειδή π.χ. υπήρξε λανθάνουσα ασυμφωνία των μερών ως προς ουσιώδες στοιχείο της

A. 8. Η αρχή Competence – Competence και η διάκριση αυτής από την αρχή της αυτοτέλειας

Ζητήματα που αφορούν το κύρος της συμφωνίας διαιτησίας αλλά και τη συμφωνία διαιτησίας γενικότερα, μπορούν να ανακύψουν τόσο στα εθνικά όσο και ενώπιον του διαιτητικού δικαστηρίου. Η εξουσία του διαιτητικού δικαστηρίου να αποφαινεται για ισχυρισμούς, οι οποίοι πλήττουν ευθέως τη συμφωνία διαιτησίας και επομένως το ίδιο το θεμέλιο της δικαιοδοσίας του δεν ήταν πάντοτε αυτονόητη. Η βασική αντίρρηση επισημαίνει ότι τυχόν απόφαση των διαιτητών, η οποία δεν θα αναγνώριζε την ισχύ της συμφωνίας περί διαιτησίας, θα προερχόταν από όργανο που δεν είχε την εξουσία να κρίνει σχετικώς. Η απάντηση που δόθηκε στην ως άνω αντίρρηση είναι ότι κάθε δικαιοδοτικό όργανο, εκ φύσεως, έχει την εξουσία να αποφαινεται για τους όρους, υπό τους οποίους είναι δυνατή η εκπλήρωση της δικαιοδοτικής αποστολής του. Συνεπώς και το διαιτητικό δικαστήριο, ως δικαιοδοτικό όργανο, έχει την εξουσία να αποφαινεται για τις προϋποθέσεις της δικαιοδοσίας του⁵⁶. Η ως άνω παραδοχή αποτελεί την αρχή Competence – Competence, η οποία είναι γενικώς αποδεκτή και τις τελευταίες δεκαετίες του 20 αιώνα ενσωματώθηκε στις νομοθεσίες πολλών κρατών. Έτσι, για παράδειγμα στη χώρα μας υιοθετήθηκε μέσω του άρθρου 887 § 2 ΚΠολΔ, σύμφωνα με το οποίο : « Οι διαιτητές, αν δεν ορίζεται διαφορετικά από τη συμφωνία για διαιτησία, αποφαινονται για τη δικαιοδοσία τους και εξετάζουν τα παρεμπίπτοντα ζητήματα». Αντίστοιχη διάταξη υπάρχει και στον Ν. 2735/1999 (αρ. 16 § 1 εδ.α')⁵⁷. Η αρχή Competence – Competence διακρίνεται από την αρχή της αυτοτέλειας της διαιτητικής συμφωνίας, καθώς η πρώτη δίνει την εξουσία στο διαιτητή να αποφανθεί επί της δικαιοδοσίας του, ενώ με τη δεύτερη ο διαιτητής διατηρεί την εξουσία να αποφανθεί για τα αποτελέσματα της ακυρότητας της κύριας σύμβασης, στην οποία εμπεριέχεται η συμφωνία περί διαιτησίας⁵⁸.

A.9. Η έννοια της ρήτρας «οι διαφορές που προκύπτουν από τη σύμβαση υπάγονται σε διαιτησία»

Έχει γίνει δεκτό από τη νομολογία κάποιων χωρών και υποστηρίζεται από πολλούς συγγραφείς η άποψη, κατά την οποία η συμφωνία με την οποία υπάγονται σε

⁵⁶ Βλ. Κουσουλή, Δίκαιο της Διαιτησίας, σελ. 53, 54.

⁵⁷ Βλ. σχετικά Επίμετρο

⁵⁸ Βλ. Barrington, International Arbitration: When “Second Choice” is Best, σελ. 185

διαιτησία «οι διαφορές εκ της συμβάσεως» χωρίς να διευκρινίζεται ποιες νοούνται ως διαφορές εκ της συμβάσεως, έχει την έννοια της υπαγωγής στη διαιτησία όλων εν γένει των διαφορών που υπάρχουν ή μπορεί να προκύψουν στο μέλλον σε σχέση με τη σύμβαση, ως συνέπεια του αυτοτελούς χαρακτήρα της συμφωνίας περί διαιτησίας⁵⁹.

Στην Ιταλία έχει επικρατήσει η άποψη τόσο στη νομολογία όσο και στη θεωρία, ότι με μια τέτοια ρήτρα υπάγονται κατά κανόνα σε διαιτησία όλες οι διαφορές οι οποίες αφορούν το κύρος, τα οποιαδήποτε ελαττώματα και γενικά την τύχη της συμβάσεως από την συνομολόγησή της έως και τη λύση αυτής, συμπεριλαμβανομένων και των διαφορών που ενδέχεται να προκύψουν μετά τη λύση της συμβάσεως.

Σύμφωνα με την άποψη που έχει επικρατήσει στη Γερμανία, σε περίπτωση που τα μέρη έχουν περιλάβει μια τέτοια ρήτρα σε σύμβαση που έχουν συνομολογήσει, στη διαιτησία υπάγονται και οι διαφορές που αφορούν το κύρος της συμβάσεως και τις αξιώσεις που προκύπτουν σε περίπτωση που η σύμβαση αυτή ακυρωθεί. Αντίστοιχα, η ίδια άποψη ανευρίσκεται σε πολλές αποφάσεις δικαστηρίων των Η.Π.Α.

Στην Αυστρία, την Ελβετία, την Ολλανδία, την Ισπανία, το Βέλγιο, τη Σουηδία και άλλες χώρες της ηπειρωτικής Ευρώπης, επικρατεί η άποψη, κατά την οποία η συμφωνία με την οποία υπάγονται σε διαιτησία «οι διαφορές που προκύπτουν από τη σύμβαση», έχει, κατά κανόνα, την έννοια της υπαγωγής σε διαιτησία και των διαφορών, οι οποίες αφορούν το κύρος της συμβάσεως, τη λύση της και τις απαιτήσεις που γεννώνται από τη λύση της συμβάσεως.

Αντίθετα, στη Μεγάλη Βρετανία, επικρατεί η άποψη σύμφωνα με την οποία με την εν λόγω ρήτρα δεν υπάγονται σε διαιτησία οι διαφορές που αναφέρονται στην κατάρτιση της συμβάσεως ή την ακυρότητα αυτής.

B. Ειδικότερα το ζήτημα της αυτοτέλειας της συμφωνίας περί διαιτησίας

B.1. Ισχύουσα κατάσταση

⁵⁹ Για την έννοια της αυτοτέλειας της συμφωνίας περί διαιτησίας βλ. κατωτέρω υπό Β.1.

B.1.α. Σε εθνικό επίπεδο

Η αρχή της αυτοτέλειας της συμφωνίας διαιτησίας αναγνωρίζεται πλέον ρητά σε εθνικές νομοθεσίες που αφορούν την εσωτερική ή τη διεθνή διαιτησία. Όπου δεν υπάρχει ρητή νομοθετική πρόβλεψη η αρχή αυτή διαπλάσσεται μέσω της νομολογίας.

Έτσι, στην **Ιταλία**, ήδη από το 1937 έχει επικρατήσει στη νομολογία⁶⁰ και μεταξύ των συγγραφέων⁶¹ η άποψη ότι η σύμβαση περί διαιτησίας δεν είναι παρεπόμενη συμφωνία, της συμβάσεως στην οποία αναφέρεται, αλλά αποτελεί ανεξάρτητη από τη σύμβαση και αυτόνομη ή αυτοτελή συμφωνία. Η αρχή της αυτοτέλειας περιέχεται ήδη και στο άρθρο 808§3 cod.proc.civ., ύστερα από την τροποποίησή του από το νόμο 25/1994, αφορώντας την εσωτερική διαιτησία.

Στην **Ελβετία**, επικρατεί η άποψη⁶², κατά την οποία η ακυρότητα της συμβάσεως δεν συνεπιφέρει κατ' ανάγκη την ακυρότητα της αναφερόμενης σε αυτή συμφωνίας περί διαιτησίας, ενώ με το νόμο του 1989 για τη διεθνή διαιτησία η αρχή της αυτοτέλειας προβλέπεται ρητά στο άρθρο 1783.

Στο **Βέλγιο**, αντίστοιχα, η αρχή της αυτοτέλειας είναι η επικρατούσα, ενώ αναγνωρίζεται πλέον ρητά στο άρθρο 11697§2 cod.j⁶³, το οποίο αφορά την εσωτερική διαιτησία. Ομοίως, στην **Ολλανδία**, υπάρχει σχετική πρόβλεψη στο άρθρο 1053 της ολλΠολΔ, ενώ το ίδιο προβλέπεται και στην **Ισπανία**, στο άρθρο 8 του ισπανικού νόμου του 1988 για τη διαιτησία (εσωτερική)⁶⁴.

Αντίθετα, στη **Γαλλία**, πάγια είναι η νομολογία των γαλλικών δικαστηρίων κατά την οποία η διαιτητική ρήτρα αποτελεί όχι αυτόνομη, αλλά παρεπόμενη της συμβάσεως, την οποία αφορά, συμφωνία και ως εκ τούτου, αν είναι άκυρη η σύμβαση είναι άκυρη και η αναφερόμενη σε αυτή διαιτητική ρήτρα. Κατά τα τελευταία έτη, όμως, επικράτησε στη νομολογία των γαλλικών δικαστηρίων⁶⁵ η

⁶⁰ Βλ. σχετικά αποφάσεις: Corte di Cassatione 216/25.1.1968 και 57/12.2.1959.

⁶¹ Βλ. Shizzerotto, L' arbitrato rituale, 1969, σελ. 52 επ.

⁶² Βλ. Klein, Revue de l' Arbitrage, 1961, σελ. 52, σημ. 75 επ.

⁶³ Κατά το άρθρο 1697 § 1 Βελγ. Κωδ. Πολ. Δικ. « το διαιτητικό δικαστήριο έχει την εξουσία να αποφαινεται περί της δικαιοδοσίας του και προς τούτο να εξετάζει το κύρος της συμφωνίας περί διαιτησίας».

⁶⁴ Βλ. σχετικά Klein, ο.π.

⁶⁵ Cour de cassation, 7.5.1963, Gosset, JDI 1964, 82

άποψη κατά την οποία στις διεθνείς διαιτησίες που αφορούν υποθέσεις διαφορών ιδιωτικού δικαίου, κατ' εξαίρεση η διαιτητική ρήτρα είναι αυτόνομη και επομένως, στις περιπτώσεις αυτές δεν επηρεάζεται το κύρος της διαιτητικής ρήτρας από την ακυρότητα της συμβάσεως που αφορά. Οι γάλλοι συγγραφείς εξαίρουν την νομολογία που έχει επικρατήσει για τις διεθνείς διαιτησίες που αφορούν τις ιδιωτικού δικαίου διαφορές, ενώ ταυτόχρονα επικρίνουν την κρατούσα πάγια νομολογία, κατά την οποία η διαιτητική ρήτρα δεν είναι αυτόνομη. Ήδη όμως έχει αρχίσει να υποστηρίζεται η εφαρμογή της αρχής της αυτοτέλειας και στην εσωτερική διαιτησία.

Στη **Μεγάλη Βρετανία** επικρατεί η άποψη⁶⁶, κατά την οποία η ακυρότητα της συμβάσεως συνεπιφέρει και ακυρότητα της αναφερόμενης σε αυτή συμφωνίας διαιτησίας, αν και τα τελευταία χρόνια, ιδίως μετά την απόφαση Harbour Assurance⁶⁷ γίνεται δεκτό ότι η ρήτρα διαιτησίας επιβιώνει και διατηρείται η δικαιοδοσία των διαιτητών και όταν προβάλλεται ο ισχυρισμός ότι η ουσιαστική σύμβαση πάσχει από ακυρότητα, υπό την προϋπόθεση ότι το προβαλλόμενο ελάττωμα δεν αφορά και τη συμφωνία διαιτησίας.

Στις **Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής**⁶⁸ επικρατεί τα τελευταία χρόνια στη νομολογία η τάση εφαρμογής, επί των εμπορικών συμβάσεων και μόνο, η αρχή του χωρισμού της συμφωνίας περί διαιτησίας από τη σύμβαση στην οποία αναφέρεται.

Στην **Ελλάδα**, προηγήθηκε η θεωρητική και νομολογιακή⁶⁹ αποδοχή της αρχής της αυτοτέλειας, για να ακολουθήσει η νομοθετική της καθιέρωση, με το άρθρο 16 παρ. 1 του νόμου 2735/1999. Στο εδάφιο β' της ως άνω παραγράφου αναφέρεται ότι: «ρήτρα διαιτησίας που περιέχεται σε σύμβαση θεωρείται αυτοτελής συμφωνία». Περαιτέρω, στο εδάφιο γ' αναφέρεται: «Απόφαση του διαιτητικού δικαστηρίου ότι η σύμβαση είναι άκυρη δεν συνεπάγεται κατ' ανάγκη ακυρότητα της διαιτητικής ρήτρας».

⁶⁶ Βλ. Russel – Walton, On the Law of Arbitration, 1970, σελ. 40 και 69 επ. Και Klein, ο.π., σημ. 27.

⁶⁷ C.A., 28.1.1993, Harbour Assurance Co. Ltd v. Kansa General International Insurance Co. Ltd. 1 Lloyd's Rep. (1993), 455

⁶⁸ S.C., 12.6.1967, Prima Paint Corporation v. Flood & Conklin Mfg. Co., 388 U.S. 395

⁶⁹ Βλ. ΑΠ 329/1977, ΝοΒ 1977, 1340, ΑΠ 816/1983, ΝοΒ 1984, 638, ΑΠ 26/1998, ΕΕμπΔ 1999, 557.

B.1.β. Στη θεσμική διαιτησία

Στο χώρο της θεσμικής διαιτησίας πυκνώνει η εμφάνιση του κανόνα της αυτοτέλειας της συμφωνίας περί διαιτησίας. Έτσι, βλέπουμε ότι η αρχή της αυτοτέλειας καθιερώνεται στο άρθρο 6 παρ. 4 του Κανονισμού Διαιτησίας του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου (ICC), σύμφωνα με την οποία: «το Διαιτητικό Δικαστήριο, εκτός αντίθετης συμφωνίας και υπό την προϋπόθεση ότι θεωρεί την διαιτητική συμφωνία έγκυρη, διατηρεί την εξουσία του παρά την προσβολή ενστάσεων περί ακυρότητας της συμβάσεως ή ισχυρισμών ότι είναι ανύπαρκτη. Το διαιτητικό Δικαστήριο διατηρεί την εξουσία να αποφαινεται για τα δικαιώματα των μερών και να κρίνει τις αξιώσεις και τους ισχυρισμούς τους, ακόμα και όταν η ίδια η επίδικη σύμβαση είναι ανύπαρκτη ή άκυρη»⁷⁰. Αντίστοιχη πρόβλεψη υπάρχει και στους Κανόνες διεθνούς διαιτησίας της Αμερικανικής Ενώσεως Διαιτησίας, στο άρθρο 15 §2⁷¹, στο οποίο ορίζεται ότι η συμφωνία περί διαιτησίας θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως ανεξάρτητη συμφωνία. Αντίστοιχα, στο άρθρο 23 των Κανόνων διαιτησίας του Κέντρου Διεθνούς Διαιτησίας του Λονδίνου (London Court of International Arbitration – LCIA) καθιερώνει την αρχή της αυτοτέλειας.

B.1.γ. Στην ad hoc διαιτησία

Όπως είδαμε ανωτέρω⁷² στην ad hoc διαιτησία, τα μέρη κατά κύριο λόγο επιλέγουν τους κανόνες που διέπουν τη διαιτητική διαδικασία, άλλως αποφασίζει το Δικαστήριο. Στις περισσότερες περιπτώσεις όμως επιλέγονται οι κανόνες διαιτησίας που έχει θεσπίσει η UNCITRAL. Στο άρθρο 21 παρ. 2 καθιερώνεται η αρχή της αυτοτέλειας της συμφωνίας περί διαιτησίας έναντι της κύριας συμφωνίας την οποία αφορά.

⁷⁰ Βλ. ενδεικτικά νομολογιακή εφαρμογή της ως άνω διάταξης: ICC 4131/1982 JDI 1982, 899 επ., ICC3987/1983 JDI 1984, 943 επ., ICC 5485/1987 YCA 1989, 156 επ.

⁷¹ Στο οποίο ορίζεται ότι: «the tribunal shall have the power to determine the existence or validity of a contract of which an arbitration clause forms a part. Such an arbitration clause shall be treated as an agreement independent of the other terms of the contract.»

⁷² Υπό Γ.1

Συνεπώς παρατηρούμε ότι τόσο στο χώρο της θεσμικής όσο και στο χώρο της *ad hoc* διαιτησίας, καθιερώνεται, μέσω των σχετικών κανονισμών διαιτησίας που εφαρμόζονται, η αρχή της αυτοτέλειας.

B.2. Νομολογία

Στη συνέχεια παρατίθενται κάποιες σημαντικές αποφάσεις οι οποίες εισήγαγαν την αυτοτέλεια της διαιτητικής συμφωνίας.

Για τις Η.Π.Α., αλλά και γενικότερα, ιδιαίτερα σημαντική είναι η υπόθεση **Prima Paint**⁷³ η οποία χαρακτηρίζεται από την αντιπαράθεση μεταξύ πλειοψηφίας και μειοψηφίας. Η απόφαση αυτή είχε σημαντικότερες επιπτώσεις στην εξέλιξη του δικαίου της διαιτησίας των Η.Π.Α. Την απόφαση απασχόλησε το ζήτημα αν οι διαφορές, που προκύπτουν από την προσβολή μιας συμβάσεως, στην οποία περιέχεται ρήτρα διαιτησίας, για απάτη, υπάγονται στη δικαιοδοσία των διαιτητών ή αν με αυτόν τον ισχυρισμό συμπεροβάλλεται και η δική τους εξουσία. Η θέση της πλειοψηφίας ήταν ότι επιβιώνει η ρήτρα διαιτησίας, εφόσον δεν προβλήθηκε και κατ' αυτής ειδικά ότι καταρτίσθηκε λόγω απάτης. Αντίθετα, η θέση της μειοψηφίας ήταν ότι η ρήτρα διαιτησίας τοποθετείται στο ίδιο επίπεδο με τους άλλους όρους της ουσιαστικής συμβάσεως⁷⁴, με αποτέλεσμα, στην περίπτωση που κάποιος βάλλει κατά της συμβάσεως συνολικά λόγω απάτης, ζητεί να απεμπλακεί από όλους τους όρους της και όχι μόνο από μερικούς. Σύμφωνα με τη μειοψηφία, αν δεν υπήρξε έγκυρη σύμβαση, δεν υπήρξε ποτέ ούτε η ρήτρα διαιτησίας, εν όψει και του ισχυρισμού ότι σε περίπτωση που ήταν γνωστή η απάτη, δεν θα καταρτιζόταν η σύμβαση. Η πλειοψηφία στήριξε τις σκέψεις της στην παρ. 4 του ομοσπονδιακού νόμου⁷⁵, κατά την οποία το δικαστήριο διατάσσει να διεξαχθεί διαιτησία, εφ' όσον πεισθεί ότι δεν τίθενται ζητήματα σχετικά με την ύπαρξη και την έγκυρη κατάρτιση της συμφωνίας διαιτησίας και οδηγείται έτσι στο συμπέρασμα ότι δεν πλήττεται η κατάρτιση της ρήτρας καθ' εαυτή, εφ' όσον ο ισχυρισμός ότι η σύμβαση καταρτίσθηκε συνεπεία

⁷³ S.C., 12.6.1967, *Prima Paint Corporation v. Flood & Conklin Mfg. Co.*, 388 U.S. 395.

⁷⁴ Σκέψη απότοκη της ουσιαστικής θεώρησης της διαιτησίας.

⁷⁵ Το οποίο αναφέρει: «the court shall hear the parties, and upon being satisfied that the making of the agreement for arbitration or the failure to comply therewith is not in issue, the court shall make an order directing the parties to proceed to arbitration in accordance with the terms of the agreement».

απάτης δεν στρέφεται ευθέως κατά της ρήτρας διαιτησίας. Η ως άνω απόφαση επικύρωσε την επικράτηση της αρχής της αυτοτέλειας, επιλύοντας οριστικά το ζήτημα του νομικού διαχωρισμού κύριας συμβάσεως και συμφωνίας περί διαιτησίας. Η πλειοψηφία τόνισε ότι η βούληση των μερών δεν μπορεί να θεμελιώσει την αρχή της αυτοτέλειας αλλά μόνο να αποκλείσει την εφαρμογή της στη συγκεκριμένη περίπτωση, αν από τη διατύπωση της ρήτρας προκύπτει ότι ως προς ορισμένες τουλάχιστον διαφορές από την κύρια σύμβαση τα μέρη δεν θέλησαν να απονεύμουν δικαιοδοτική εξουσία στους διαιτητές.

Για τη Γαλλία, σημαντική είναι η απόφαση που εκδόθηκε για την υπόθεση **Gosset**⁷⁶, στην οποία το γαλλικό ακυρωτικό υιοθέτησε για πρώτη φορά την αρχή της αυτοτέλειας. Ενώ, όπως αναφέρθηκε ανωτέρω⁷⁷, στην εσωτερική διαιτησία η νομολογία ακολουθούσε τον κανόνα της ενότητας της κύριας συμβάσεως με τη συμφωνία διαιτησίας, με συνέπεια τα ελαττώματα της πρώτης να επηρεάζουν και την εγκυρότητα της δεύτερης, με την ως άνω απόφαση το δικαστήριο τόνισε ότι στην περιοχή της διεθνούς διαιτησίας η συμφωνία περί διαιτησίας, είτε καταρτίζεται ως ρήτρα στην κύρια σύμβαση είτε εμφανίζεται ως ξεχωριστή σύμβαση, παρουσιάζει⁷⁸ μια πλήρη νομική αυτονομία, η οποία αποκλείει την προσβολή της εξ αιτίας της ενδεχόμενης ακυρότητας της κύριας σύμβασης. Η απόφαση αυτή άμα τη εκδόση της έγινε αποδεκτή από τη θεωρία και αναγνωρίστηκε ως απόφαση αρχής⁷⁹. Η νομολογία που ακολούθησε υιοθετεί πλέον τη βάση της ως άνω αποφάσεως, επεκτείνοντάς την και σε περιπτώσεις ανυπαρξίας της κύριας συμβάσεως.

Στην Αγγλία, στην υπόθεση **Heyman**⁸⁰ το House of Lords προέβη σε μια διαβάθμιση των ελαττωμάτων της κύριας συμβάσεως και της επιδράσεώς τους στη ρήτρα διαιτησίας, που περιέχεται σ' αυτήν. Έτσι, υποστηρίχθηκε η γνώμη⁸¹ ότι σε περίπτωση που αμφισβητείται αν καταρτίστηκε ή όχι μια σύμβαση μεταξύ των μερών, η σχετική διαφορά δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο της ρήτρας διαιτησίας που περιέχεται στην επικαλούμενη σύμβαση, αφού αν δεν υπάρχει το όλο,

⁷⁶ Cour de cassation, 7.5.1963, Gosset, JDI 1964, 82.

⁷⁷ Υπό Β.2.α.

⁷⁸ Με την επιφύλαξη εξαιρετικών περιστάσεων

⁷⁹ «Arrêt de principe»

⁸⁰ House of Lords, 20.2.1942, Heyman and Another v. Darwins Ltd., 72 L1.L.Rep. (1942), 65.

⁸¹ Από τον Πρόεδρο του Δικαστηρίου Simon και από τους Λόρδους MacMillan και Russel

δεν μπορεί να υπάρξει ούτε το μέρος. Επίσης, αν προβάλλεται ότι η σύμβαση είναι άκυρη εξ αρχής⁸², οι προκύπτουσες διαφορές δεν μπορούν να υπαχθούν σε διαιτησία βάσει ρήτρας περιεχόμενης στη σύμβαση, η αρχική ακυρότητα της οποίας συνεπιφέρει το ανίσχυρο και της ρήτρας. Η θέση αυτή υιοθετήθηκε και από άλλους⁸³, αλλά με μία επιφύλαξη: η ανυπαρξία ή η αρχική ακυρότητα της συμβάσεως απαλλάσσουν τα μέρη από την υποχρέωση να τηρήσουν τους όρους της, εκτός αν από τη διατύπωση της ρήτρας συνάγεται ότι και οι σχετικές διαφορές υπάγονται στη δικαιοδοσία των διαιτητών. Σε κάθε περίπτωση δεν θίγεται η ισχύς της ρήτρας διαιτησίας, αν προβάλλεται είτε η μεταγενέστερη λήξη της συμβάσεως είτε η επιγενόμενη ακυρότητά της. Η άποψη αυτή κυριάρχησε για μεγάλο χρονικό διάστημα στην νομολογιακή αντιμετώπιση του ζητήματος στην Αγγλία. Η απόφαση αυτή ανειρράπη με την απόφαση Harbour Assurance⁸⁴, στην οποία το αγγλικό δευτεροβάθμιο δικαστήριο έκρινε ότι η ρήτρα διαιτησίας επιβιώνει και διατηρείται η δικαιοδοσία των διαιτητών και όταν προβάλλεται ο ισχυρισμός ότι η ουσιαστική σύμβαση πάσχει από ακυρότητα, υπό την προϋπόθεση ότι το προβαλλόμενο ελάττωμα δεν αφορά και τη συμφωνία διαιτησίας. Τα βασικά σημεία της επιχειρηματολογίας των δικαστών συμπίπτουν κατ' ουσία με τις σκέψεις που αναπτύχθηκαν από την πλειοψηφία της αποφάσεως Prima Paint, εμπλουτίστηκαν όμως και με εκτιμήσεις βασισμένες στην πολιτική για ενίσχυση της διαιτησίας.

Στην Ελλάδα, ήδη εδώ και πολλά χρόνια γίνεται δεκτή από τη νομολογία η αρχή της αυτοτέλειας. Έτσι, βλέπουμε ότι στις αποφάσεις ΑΠ 26/1998 και 5522/2002 γίνεται σαφές ότι : η ρήτρα είναι ισχυρή και μετά τη κατάργηση ή τη λήξη της κύριας συμβάσεως ορισμένου χρόνου, ακόμη και εάν αφορά αδικοπρακτική ευθύνη ή ευθύνη από αδικαιολόγητο πλουτισμό, εφόσον η σχετική αξίωση συνέχεται με την ουσιαστική σύμβαση. Περαιτέρω, αναφέρεται ότι: εάν έχει περιληφθεί διαιτητική ρήτρα σε γενικότερη σύμβαση υποσχετικού χαρακτήρα αυτό αρκεί για να καθιερύσει τη δικαιοδοσία του διαιτητικού δικαστηρίου, χωρίς να απαιτείται η επανάληψη της ρήτρας και στην επακολουθούσα εκπονητική σύμβαση, διότι η διαιτητική σύμβαση έχει αυτοτέλεια έναντι της κύριας συμβάσεως, έτσι ώστε να είναι αδιάφορος ο

⁸² Επειδή λ.χ. συνήφθη λόγω πλάνης, απάτης, απειλής ή αντιβαίνει στο νόμο

⁸³ Από τους Λόρδους Wright και Porter

⁸⁴ C.A., 28.1.1993, Harbour Assurance Co. Ltd v. Kansa General International Insurance Co. Ltd. 1 Lloyd's Rep. (1993), 455

χαρακτήρας της συμβάσεως ως υποσχετικής ή εκπαιητικής. Επιπλέον, γίνεται σαφές ότι η διαιτητική συμφωνία αποτελεί ανεξάρτητη και αυτοτελή σε σχέση με την κύρια σύμβαση συμφωνία, υπό την έννοια ότι ακυρότητα της τελευταίας δεν συμπαράσχει σε ακυρότητα και τη διαιτητική συμφωνία, οσάκις είναι άκυρη και η σύμβαση την οποία αφορά.

Ιδιαίτερα επικρινόμενη είναι η απόφαση οΛΑΠ 4/1989⁸⁵, η οποία χαρακτηριστικά αναφέρει: «το ζήτημα συνδέεται με την παραδοχή ή μη της αρχής της αυτοτέλει της διαιτητικής ρήτηρας και της εκτάσεως αυτής, η οποία έχει από ετών δημιουργήσει σοβαρή διάσταση απόψεων στη διεθνή νομολογία και νομική θεωρία, με αποτέλεσμα σε ορισμένες χώρες να επικρατεί η αρχή της επιβιώσεως της ρήτηρας για τις διαφορές που προέκυψαν μέχρι τη λύση της συμβάσεως και αν ακόμα επιδιώκεται η επίλυσή τους μετά τη λύση της, σε άλλες χώρες να επικρατεί η άποψη ότι η λύση της συμβάσεως συνεπιφέρει την κατάργηση της ρήτηρας και συνεπώς την υπαγωγή στη δικαιοδοσία των τακτικών δικαστηρίων όλων των διαφορών και σε άλλες χώρες να επικρατεί η αρχή ότι ο χωρισμός της συμφωνίας από περί διαιτησίας από τη σύμβαση εφαρμόζεται μόνο επί διαφορών ορισμένης φύσεως», υιοθετώντας την εκδοχή ότι δια νόμου είναι δυνατή η κατάργηση συμφωνίας περί διαιτησίας που έχει καταρτίσει το Δημόσιο με ιδιωτικό⁸⁶ πρόσωπο. Η ως άνω απόφαση απέρριψε την αυτοτέλεια της συμφωνίας διαιτησίας, βάσει του άρθρου 12 του ν. 1701/1987, το οποίο είναι ερμηνευτική διάταξη του άρθρου 2§1 του ν. 141/1975, θεσπίζοντας ότι το αληθές νόημα της ως άνω διάταξης⁸⁷ ήταν ότι με τη λύση των εν λόγω συμβάσεων καταργούνται αυτοδικαίως και οι περιεχόμενες τόσο σε αυτές όσο και στα εγκριτικά βασιλικά διατάγματα ρήτρες διαιτησίας και κάθε δικαιοδοσία του διαιτητικού δικαστηρίου έπανε να υφίσταται. Η σχετική ερμηνευτική διάταξη κρίθηκε ως αντισυνταγματική από το Α' Τμήμα του Αρείου Πάγου, παραπέμποντας το ζήτημα στην Ολομέλεια. Η Ολομέλεια έκρινε ως συνταγματική την άνω ερμηνευτική διάταξη, θεωρώντας ότι ειδικά επί διαφορών Δημοσίου και αναδόχου ως προς τις υπογεγραμμένες συμβάσεις και τα εγκριτικά βασιλικά διατάγματα η μονομερής απαγκίστρωση βάσει του ν. 141/1975 του

⁸⁵ ΕλλΔνη 1989, 1308.

⁸⁶ Φυσικό ή νομικό

⁸⁷ Η οποία έδινε τη δυνατότητα στο συμβαλλόμενο Δημόσιο να καταργήσει ή να λύσει μονομερώς, με απόφαση τη Οικονομικής Επιτροπής, τις συμβάσεις με αναδόχους για την πραγματοποίηση επενδύσεων δια κεφαλαίων εισακτέων εκ του εξωτερικού βάσει του ν.δ. 2687/1953, το οποίο διατήρησε την ισχύ του και με το Σύνταγμα του 1975.

Δημοσίου δια της λύσεως αυτών συνεπιφέρει και την αυτοδίκαιη κατάργηση των ρητρών διαιτησίας που εμπεριέχονται σε αυτές, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η αυτοτέλεια της ρήτρας διαιτησίας, βάσει της οποίας η λύσης της κύριας συμβάσεως δεν επιδρά στο κύρος της συμφωνίας διαιτησίας και επομένως, οι διαιτητές δικαιούνται να αποφαινούνται περί του κύρους τόσο της συμβάσεως όσο και της ρήτρας διαιτησίας.

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου⁸⁸, ασχολούμενο με την υπόθεση⁸⁹ επί της οποίας απεφάνθη η ολΑΠΙ 4/1989⁹⁰ κατά παραπομπή, αναγνώρισε την υψηλή λειτουργική αποστολή της διαιτησίας, κρίνοντας ότι: *ναι μεν κάθε κράτος έχει κυριαρχική εξουσία να λύει συμβάσεις που κατάρτισε με ιδιώτες, υπό τον όρο καταβολής αποζημιώσεως, κατ' εφαρμογή της αρχής της υπεροχής των κρατικών συμφερόντων επί των συμβατικών υποχρεώσεων, η μονομερής όμως λύση της συμβάσεως δε ισχύει ως προς ορισμένους βασικούς της όρους, όπως οι διαιτητικές ρήτρες. Η αλλαγή του προκαθορισμένου μηχανισμού με τη θέσπιση αυθεντικής τροποποίησης μιας τέτοιας ρήτρας παρέχει δυνατότητα στον ένα συμβαλλόμενο να εκφύγει της διαιτητικής δικαιοδοσίας σε διαφορά της οποίας είχε συμφωνηθεί η υπαγωγή σε διαιτησία. Στην προκειμένη περίπτωση δε, η παρέμβαση της νομοθετικής εξουσίας έγινε ενώ εκκρεμούσε ενώπιον του Αρείου Πάγου η εκδίκαση της ως άνω υποθέσεως με διάδικο το Δημόσιο, κατά πρόδηλη παραβίαση της αρχής του Κράτους Δικαίου⁹¹ και της έννοιας της δίκαιης δίκης που καθιερώνεται στο άρθρο 6 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου⁹². Κρίνοντας έτσι, το ΕΔΔΑ καταδίκασε το ελληνικό κράτος να καταβάλει σημαντικό χρηματικό ποσό.*

B.3. Αποτελέσματα Αρχής

Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, η αυτοτέλεια της συμφωνίας περί διαιτησίας σημαίνει το ανεπηρέαστο αυτής από την τύχη της κύριας συμβάσεως. Η γενική αυτή θέση υποδεικνύει την κύρια και πρωτογενή συνέπεια της αρχής: ισχυρισμοί περί του ανίσχυρου της ουσιαστικής συμβάσεως δεν συνεπάγονται αυτοδικαίως ενστάσεις κατά της ισχύος και της συμφωνίας περί διαιτησίας. Δευτερογενές αποτέλεσμα αυτού

⁸⁸ Στο εξής ΕΔΔΑ

⁸⁹ Στην απόφαση 22/1993/417/496, 9.12.1994, Δ 26 (1995), 239 επ.

⁹⁰ Ο.π.

⁹¹ Rule of Law

⁹² Στο εξής ΕΣΔΑ

υπήρξε η αναγνώριση της εξουσίας των διαιτητών να αποφαινούνται για τους ισχυρισμούς που στρέφονται κατά της ισχύος της κύριας σύμβasεως. Εφόσον τα ελαττώματα που ακυρώνουν την κύρια σύμβαση δεν αφορούν και τη συμφωνία διαιτησίας, περί του κύρους της πρώτης διατηρείται η εξουσία κρίσεως των διαιτητών. Η λύση της κύριας σύμβasεως δεν τερματίζει την εξουσία των διαιτητών, οι οποίοι καλούνται να κρίνουν τόσο τη λύση αυτή, όσο και τις συνέπειές της. Περαιτέρω, η αμφισβήτηση του κύρους της κύριας σύμβasεως, στην οποία περιέχεται η συμφωνία περί διαιτησίας, δεν παραλύει τη διαιτητική διαδικασία, αφού έργο των διαιτητών είναι και η διάγνωση του κύρους της σύμβasεως από την οποία αντλούν την εξουσία τους⁹³. Όταν οι συμβαλλόμενοι εμπιστεύονται σε διαιτητές την επίλυση των διαφορών από ορισμένη σύμβαση, τους αναθέτουν⁹⁴ τόσο την κρίση της ίδιας της σύμβasεως όσο και τη νομική αξιολόγηση της τύχης της⁹⁵. Συνήθως, όμως οι δύο αλληλένδετες εκδηλώσεις της αρχής της αυτοτέλειας τονίζονται μεμονωμένα στις σχετικές νομοθετικές διατάξεις.

Εκδήλωση της αρχής της αυτοτέλειας αποτελεί επίσης η δυνατότητα η ρήτρα διαιτησίας να διέπεται από δίκαιο διάφορο εκείνου που διέπει την κύρια σύμβαση. Παλαιότερα υποστηριζόταν ότι το εφαρμοστέο στη σύμβαση δίκαιο διέπει κατ' ανάγκη και τη ρήτρα διαιτησίας, άποψη που στηριζόταν στην ουσιαστική θεωρία για τη νομική φύση της διαιτησίας. Με την εγκατάλειψη όμως της ουσιαστικής θεωρίας και την επικράτηση της αρχής της αυτοτέλειας, εγκαταλείφθηκε και η ως άνω θεωρία περί του εφαρμοστέου δικαίου. Σήμερα γίνεται δεκτό ότι, σύμφωνα με την αρχή της αυτονομίας της διαιτητικής συμφωνίας ως προς την κύρια σύμβαση, το εφαρμοστέο επ' αυτής δίκαιο δεν είναι απαραίτητο να ταυτίζεται με το δίκαιο που διέπει την κύρια σύμβαση⁹⁶. Πρόκειται βέβαια για μαχητό τεκμήριο. Συχνά τα κρατικά και διαιτητικά δικαστήρια, ιδίως στις Η.Π.Α. εφαρμόζουν το ουσιαστικό δίκαιο της έδρας της διαιτησίας. Σημαντική διεθνώς στο ζήτημα αυτό είναι η απόφαση του γαλλικού

⁹³ Σε αυτό το σημείο όμως, δεν πρέπει να συγχέεται η αρχή της αυτοτέλειας με την εξουσία των διαιτητών να αποφαινούνται για τη δικαιοδοσία τους (kompetenz – kompetenz). Και στις δύο περιπτώσεις ανακύπτει ζήτημα για την ύπαρξη της δικαιοδοτικής εξουσίας των διαιτητών. Στο πλαίσιο της πρώτης οι διαιτητές κρίνουν επί της ισχύος της ουσιαστικής σύμβasεως, ενώ η δεύτερη δηλώνει την εξουσία τους να αποφαινούνται για το κύρος της συμφωνίας περί διαιτησία.

⁹⁴ Με την επιφύλαξη βέβαια αντίθετης συμφωνίας

⁹⁵ Βλ. Καρύμπαλη – Τσίπτσιου, Προβλήματα διεθνούς διαιτησίας, σελ. 640.

⁹⁶ Βλ. ΕφΠειρ 923/2003, ΔΕΕ 2004, 566

ακυρωτικού Hecht⁹⁷, η οποία, θεωρώντας ότι στη διεθνή διαιτησία η νομικά αυτόνομη ρήτρα διαιτησίας ισχύει ανεξάρτητα από την ενδεχόμενη ακυρότητά της στο πλαίσιο του εσωτερικού δικαίου, κρίνει ότι περαιτέρω εκδήλωση της αρχής της αυτοτέλειας είναι η δυνατότητα των μερών να υποβάλουν τη συμφωνία διαιτησίας σε δίκαιο διαφορετικό από εκείνο που ρυθμίζει την κύρια σύμβαση⁹⁸.

ΜΕΡΟΣ II : Η ΕΠΕΝΕΡΓΕΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΤΗΣ ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΚΑΙ ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΤΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

A. Αναγνώριση και εκτέλεση των αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων

A.1 Γενικά - Έννοια

Στην περίπτωση της εκδόσεως μιας διαιτητικής αποφάσεως είναι αυτονόητο ότι το μέρος που κέρδισε την υπόθεση θα επιδιώξει την αναγνώριση και εφαρμογή αυτής. Ενώ στην πράξη η αναγνώριση και η εκτέλεση μιας αποφάσεως συνδέονται, θα πρέπει οι δύο όροι να διακρίνονται, αφού είναι ξεχωριστοί, αφού μια απόφαση μπορεί να αναγνωρισθεί χωρίς να εκτελεσθεί. Προκειμένου όμως να εκτελεστεί, θα πρέπει να αναγνωρισθεί από το Δικαστήριο.

Η αναγνώριση προκύπτει όταν ζητείται από ένα δικαστήριο από την πλευρά ενός διάδικου μέρους να αναγνωρισθεί μια απόφαση ως έγκυρη και δεσμευτική. Σκοπός της αναγνώρισης είναι να εμποδίσει οποιαδήποτε προσπάθεια αμφισβήτησης

⁹⁷ Cour de cassation, 4.7.1972, Hecht, JDI 1972, 843

⁹⁸ Στη συνέχεια όμως, καθώς στη συγκεκριμένη υπόθεση δεν υπήρχε αντίστοιχη συμφωνία, αντλεί το κύρος της ρήτρας όχι με αναφορά σε ορισμένο πολιτειακό δίκαιο αλλά από την ίδια την αρχή της αυτονομίας. Κατ' αυτόν τον τρόπο η διεθνής ρήτρα διαιτησίας είναι πάντοτε έγκυρη, με την επιφύλαξη μόνο των κανόνων της δημόσιας τάξης. Με βάση αυτή τη συλλογιστική πορεία. Η αρχή της αυτονομίας ανυψώνεται σε ουσιαστικό κανόνα του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, ο οποίος, καταγόμενος είτε από τη *lex mercatoria* είτε από δίκαιο που έχει τεθεί από την πολιτεία για να ρυθμίζει τη διεθνή έννομη τάξη, διέπει την ισχύ της ρήτρας διεθνούς διαιτησίας αμέσως και όχι δια της παραπομπής σε ορισμένο πολιτειακό σύστημα.

ζητημάτων για τα οποία υπάρχει απόφαση μέσω της διαιτητικής διαδικασίας. Αντίθετα, όταν ζητείται από ένα δικαστήριο να εκτελεσθεί μια απόφαση δεν απαιτείται απλώς να αναγνωρισθεί η νομική ισχύς και το αποτέλεσμα μιας απόφασης, αλλά απαιτείται να εξασφαλισθεί ότι η διαιτητική απόφαση θα εφαρμοσθεί χρησιμοποιώντας, εάν χρειαστεί, νομικές κυρώσεις. Προηγείται επομένως, η αναγνώριση της αποφάσεως, ενώ η εκτέλεση αυτής είναι μια ενέργεια ώστε να εξαναγκαστεί το ηττηθέν μέρος να εφαρμόσει την απόφαση.

Προκειμένου όμως να συλλάβουμε την έννοια της αναγνώρισης και της εκτέλεσης των αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων απαραίτητη είναι η παράθεση της διάκρισης της διαιτησίας σε εσωτερική και διεθνή, αλλά και της διάκρισης της διαιτητικής αποφάσεως σε ημεδαπή και αλλοδαπή.

A. 2. Εσωτερική και διεθνής διαιτησία

A.2. α. Η διάκριση

Προκειμένου να συλλάβουμε το ουσιαστικό περιεχόμενο της διάκρισης θα πρέπει να ανατρέξουμε στη διαστολή της εσωτερικής και διεθνούς δικαιοδοσίας των δικαστηρίων. Όταν οι υπαγόμενες σε διαιτησία διαφορές θα ανήκαν στην εσωτερική δικαιοδοσία των δικαστηρίων, τότε πρόκειται για εσωτερική διαιτησία. Αντίθετα, όταν πρόκειται για διαφορές που θα ενέπιπταν στη διεθνή δικαιοδοσία των δικαστηρίων⁹⁹, τότε πρόκειται για διεθνή διαιτησία¹⁰⁰. Πρόκειται για διαιτησίες με στοιχεία διεθνικότητας, γιατί πρόκειται για διαφορές που προκύπτουν από το διεθνές εμπόριο. Ο δεσμός του δικαίου της έδρας με τις διαιτησίες αυτές είναι χαλαρός. Η έδρα είναι εν προκειμένω μια «ουδέτερη» έννομη τάξη¹⁰¹. Με το σκεπτικό δε ότι το δίκαιο της έδρας δεν νομιμοποιείται να απαιτεί την εφαρμογή διατάξεων που έχουν θεσπιστεί για αμιγώς «εσωτερικές» διαιτησίες και απηχούν έτσι πλήρως εθνικές/τοπικές αντιλήψεις, πολλές χώρες έχουν υιοθετήσει ένα ξεχωριστό νομικό πλαίσιο για διεθνείς διαιτησίες. Μια διεθνής διαιτησία είναι επομένως μια ημεδαπή διαιτησία η οποία ρυθμίζεται από μια ιδιαίτερη τάξη κανόνων της *lex arbitri*, όπου το

⁹⁹ Όπως αυτή προσδιορίζεται από την κατά τόπον αρμοδιότητα

¹⁰⁰ Βλ. Κουσουλή, Δίκαιο της Διαιτησίας, σελ. 12 επ.

¹⁰¹ Συχνά δε ο μόνος σύνδεσμος μεταξύ της έδρας και της διαφοράς είναι ότι τα μέρη επέλεξαν τη σχετική χώρα ως έδρα της διαιτησίας.

οικείο δίκαιο έχει τέτοια πρόβλεψη¹⁰². Πρόκειται επομένως για ένα φαινόμενο αμιγώς εθνικό.

A.2. β. Κριτήρια διακρίσεως

Διεθνώς έχουν διαμορφωθεί τρεις κατηγορές κριτηρίων για τον προσδιορισμό της διεθνούς διαιτησίας:

A.2. β. 1. Το αντικειμενικό κριτήριο

Σύμφωνα με το αντικειμενικό ή οικονομικό κριτήριο, ο χαρακτήρας της διαιτησίας ως διεθνούς εξαρτάται από την ίδια τη διαφορά, δηλαδή από το αντικείμενο της διαιτητικής επιλύσεως. Το άρθρο 1492 του Γαλλικού Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας¹⁰³ «Διεθνής είναι η διαιτησία, η οποία αφορά τα συμφέροντα του διεθνούς εμπορίου»¹⁰⁴, δηλαδή ανακύπτει από μία έννομη σχέση η οποία αφορά το διεθνές εμπόριο. Στο πλαίσιο του κριτηρίου αυτού προβάλλονται κυρίως οικονομικές συνιστώσες της διεθνούς συναλλαγής¹⁰⁵. Συνεπώς, σύμφωνα με το αντικειμενικό κριτήριο, η φύση της διαφοράς είναι αυτή που θα καθορίσει το διεθνή χαρακτήρα της διαιτησίας.

A.2.β. 2. Το υποκειμενικό κριτήριο

Στον αντίποδα, σε σχέση με το αντικειμενικό κριτήριο, βρίσκεται το υποκειμενικό ή νομικό κριτήριο, το οποίο αποβλέπει στα υποκείμενα της διαιτησίας. Ουσιώδες στοιχείο κρίνεται η συνήθης διαμονή ή η επαγγελματική εγκατάσταση των μερών. Σύμφωνα με το άρθρο 176 §1 του ελβετικού νόμου για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο, «διεθνής θεωρείται η διαιτησία αν κατά την κατάρτιση της συμφωνίας περί διαιτησίας τουλάχιστον ένα μέρος δεν είχε την κατοικία ή τη συνήθη διαμονή του στην Ελβετία». Σημασία εν προκειμένω δεν έχει η φύση της διαφοράς, αλλά η διαμονή των υποκειμένων της διαιτησίας.

¹⁰² Βλ. σχετικά Γ. Πετρόχειλο – Α. Παπαευστρατίου – Χ. Ζουμπούλη, Δίκαιο Διεθνών Συναλλαγών (επ. Χ. Παμπούκης), ο.π. σελ. 1250 επ.

¹⁰³ Code de Procédure Civile – CPC.

¹⁰⁴ Η γαλλική νομολογία έχει αναγνωρίσει ότι μια συναλλαγή που οδηγεί σε διασυνοριακή κίνηση αγαθών και κεφαλαίων αποτελεί συναλλαγή του διεθνούς εμπορίου, ακόμα και αν όλα τα μέρη έχουν γαλλική υπηκοότητα ή την έδρα τους στη Γαλλία.

¹⁰⁵ Όπως είναι η κίνηση αγαθών και υπηρεσιών, η μεταβίβαση κεφαλαίων στο εξωτερικό.

A.2.β. 3. Το μικτό κριτήριο

Την τάση να συγκεράσει τα δύο ανωτέρω αναφερόμενα κριτήρια, καθιερώνοντας ένα τρίτο, το μικτό κριτήριο, επιχειρεί ο Πρότυπος Νόμος της UNCITRAL¹⁰⁶. Σύμφωνα με τον νόμο αυτό, ο χαρακτηρισμός μιας διαιτησίας ως διεθνούς αποτελεί συνάρτηση περισσότερων παραμέτρων, υποκειμενικών και αντικειμενικών. Η ύπαρξη διεθνούς διαιτησίας συνδέεται τόσο με τον τόπο της επιχειρηματικής έδρας των μερών και τον τόπο διεξαγωγής της διαιτησίας, όσο και με το αντικείμενό της, ενώ παράλληλα χορηγείται στα μέρη η δυνατότητα να διαθέτουν το διεθνή χαρακτήρα της διαιτησίας, συμφωνώντας ότι η διαφορά τους θα συνδέεται με περισσότερες χώρες¹⁰⁷.

Το μικτό κριτήριο, το οποίο διευρύνει την έννοια της διεθνούς διαιτησίας, φαίνεται να επικρατεί διεθνώς. Το κριτήριο αυτό δεν ακολουθείται μόνο από τις χώρες που υιοθέτησαν τον Πρότυπο Νόμο¹⁰⁸, αλλά και από χώρες που θέσπισαν δική τους νομοθεσία για τη διεθνή διαιτησία.

A.2. γ. Η ρύθμιση της Διεθνούς Διαιτησίας

¹⁰⁶ Πρότυπος νόμος είναι ένα νομικό κείμενο που προτείνεται στα κράτη μέλη για υιοθέτηση ως τμήμα του εσωτερικού τους δικαίου. Το 1985 θεσπίστηκε ο Πρότυπος νόμος για τη Διεθνή Εμπορική Διαιτησία. Ο πρότυπος νόμος αποκλείει την ρύθμιση των ζητημάτων εσωτερικής διαιτησίας. Σύμφωνα με τους συντάκτες, τρεις είναι οι παράγοντες που επιβάλλουν την αυτόνομη νομοθετική ρύθμιση: 1) η παρακωλυτική λειτουργία των εθνικών νόμων περί διαιτησίας για τον ιδιωτικό δικαιοδοτικό μηχανισμό, 2) η ανάγκη για περισσότερο ευέλικτους κανόνες στον τομέα αυτό δραστηριότητας και 3) το μειωμένο ενδιαφέρον κάθε κράτους να τηρηθούν οι παραδοσιακές νομικές αντιλήψεις στο χώρο της διεθνούς οικονομικής δραστηριότητας.

¹⁰⁷ Βλ. άρθρο 1 παρ. 3 Πρότυπου Νόμου όπου ορίζεται: Διεθνής είναι η διαιτησία όταν: 1) τα μέρη έχουν, κατά τη σύναψη της συμφωνίας διαιτησίας, την εγκατάστασή τους σε διαφορετικά κράτη, ή 2) ένας από τους ακόλουθους τρόπους δεν βρίσκεται στο κράτος στο οποίο τα μέρη έχουν την εγκατάστασή τους: α) ο τόπος της διαιτησίας, αν αυτός καθορίζεται από τη συμφωνία διαιτησίας ή προκύπτει από αυτήν, β) οποιοσδήποτε τόπος στον οποίο πρόκειται να εκπληρωθεί σημαντικό μέρος των υποχρεώσεων που απορρέουν από την εμπορική σχέση ή ο τόπος με τον οποίο συνδέεται στενότερα το αντικείμενο της διαφοράς ή γ) τα μέρη ρητά συμφώνησαν ότι το αντικείμενο της συμφωνίας διαιτησίας σχετίζεται με περισσότερες χώρες.

¹⁰⁸ Ανάμεσα στις οποίες βρίσκεται και η χώρα μας, θεσπίζοντας τον νόμο 2735/1999.

A.2.γ.1. Η ανάγκη χωριστής ρύθμισης

Η διεθνής διαιτησία αποτελεί μόρφωμα με στοιχεία αλλοδαπότητας. Σε αντιστοιχία με τις διεθνείς έννομες σχέσεις, που υπόκεινται σε ιδιαίτερη ρύθμιση, η διεθνής διαιτησία απαιτεί εξιδιασμένη νομική ρύθμιση, προσαρμοσμένη στις ανάγκες της διεθνούς συναλλαγής. Συνεπώς, για τη ρύθμισή της δεν αρκούν οι κανόνες συγκρούσεως που υπάρχουν στην έννομη τάξη κάθε χώρας αλλά απαιτείται η θέσπιση ουσιαστικών κανόνων για την άμεση ρύθμιση της διαιτησίας. Περαιτέρω, λόγω του διεθνούς χαρακτήρα των έννομων σχέσεων στις οποίες θα αναφέρεται η διαιτησία, οι κανόνες που ρυθμίζουν τη διεθνή διαιτησία θα πρέπει να είναι διάφοροι αυτών που ρυθμίζουν την εσωτερική διαιτησία. Κατά κανόνα, η μεταχείριση των διεθνών έννομων σχέσεων εμφορείται από εντονότερο φιλελευθερισμό σε σχέση με τη ρύθμιση των εσωτερικών εννόμων σχέσεων, με αποτέλεσμα τα νομοθετήματα που ρυθμίζουν τη διεθνή διαιτησία να διαπνέονται από φιλελεύθερο πνεύμα.

A.2.γ.2. Ο Πρότυπος Νόμος της UNCITRAL

Ο νόμος αυτός αποτελεί το βασικό νομοθέτημα για τη διεθνή εμπορική νομοθεσία, συντελώντας σε πολύ μεγάλο βαθμό, στην εναρμόνιση των εθνικών νομοθεσιών, αφού έχει υιοθετηθεί¹⁰⁹ και έχει καταστεί μέρος του εσωτερικού δικαίου πολλών κρατών¹¹⁰. Το κείμενο του Πρότυπου Νόμου¹¹¹, όπως συντάχθηκε από την UNCITRAL έχει, σχετικά με τον όρο «εμπορική» υποσημείωση που διευρύνει τα εννοιολογικά όριά της, προβαίνοντας σε ενδεικτική απαρίθμηση συναλλαγών που έχουν εμπορικό χαρακτήρα. Η ως άνω αναφερόμενη υποσημείωση αναφέρει: «στον όρο εμπορική πρέπει να δοθεί ευρεία ερμηνεία, ώστε να καλύπτει ζητήματα που προκύπτουν από κάθε σχέση εμπορικής φύσης, συμβατική ή όχι. Οι σχέσεις εμπορικής φύσης περιλαμβάνουν – χωρίς να περιορίζονται σ' αυτές – τις ακόλουθες

¹⁰⁹ Με μικρές ή σημαντικές τροποποιήσεις

¹¹⁰ Εκτός από τη χώρα μας, άλλες χώρες που υιοθέτησαν τον Πρότυπο Νόμο είναι: η Αυστραλία, η Βουλγαρία, η Γερμανία, η Δημοκρατία της Νότιας Κορέας, η Ισπανία, η Ινδία, η Ιαπωνία, ο Καναδάς, η Λευκορωσία, η Λιθουανία, το Μεξικό, η Νιγηρία, η Νέα Ζηλανδία, η Νορβηγία, η Παραγουάη, η Πολωνία, η Ρωσία, η Σιγκαπούρη, η Ταϊλάνδη, η Τουρκία και το Χονγκ – Κονγκ.

¹¹¹ Σχετικά με τον Πρότυπο Νόμο της UNCITRAL βλ. και Holtzmann H., 100 Years of International Arbitration, International Law FORUM du droit international 6, 2004, σελ. 174-179

συναλλαγές: κάθε εμπορική συναλλαγή για την παροχή ή ανταλλαγή εμπορευμάτων ή υπηρεσιών, συμφωνία διανομής, εμπορική αντιπροσωπεία ή πρακτορεία, πρακτορεία επιχειρηματικών απαιτήσεων (factoring), χρηματοδοτική μίσθωση (leasing), κατασκευή έργων, παροχή άδειας εκμετάλλευσης, επένδυση, χρηματοδότηση, τραπεζικές εργασίες, ασφαλίσσεις, σύμβαση εκμετάλλευσης ή παραχώρησης, κοινοπραξία και άλλες μορφές βιομηχανικής ή επιχειρηματικής συνεργασίας, αεροπορική, θαλάσσια, σιδηροδρομική ή οδική μεταφορά αγαθών και επιβατών». Ο Πρότυπος Νόμος αποτελεί ένα υπόδειγμα νόμου για τον εθνικό νομοθέτη¹¹². Η σύσταση της Γραμματείας της UNCITRAL ήταν να ακολουθηθεί το υπόδειγμα αυτό κατά τον πιστότερο δυνατό τρόπο προκειμένου να επιτευχθεί ακριβώς η ομοιομορφία στη ρύθμιση από τα εθνικά δίκαια της διεθνούς εμπορικής διαιτησίας¹¹³. Ο Πρότυπος Νόμος περιλαμβάνει τις εξής διατάξεις:

- 1) Γενικές διατάξεις¹¹⁴ που ρυθμίζουν προκαταρκτικά θέματα¹¹⁵
- 2) Διατάξεις που ρυθμίζουν της συμφωνία για διαιτησία, τον τύπο¹¹⁶ της και άλλα παρεμφερή θέματα
- 3) Διατάξεις που αφορούν στη σύσταση του διαιτητικού δικαστηρίου
- 4) Διατάξεις που ρυθμίζουν τη δικαιοδοσία των διαιτητών και τη διεξαγωγή της διαιτησίας
- 5) Διατάξεις που αναφέρονται στην έκδοση διαιτητικής απόφασης και περάτωσης της διαδικασίας, καθώς και στην προσφυγή κατά της διαιτητικής απόφασης
- 6) Τέλος, περιλαμβάνει διατάξεις σχετικά με την αναγνώριση και εκτέλεση των διαιτητικών αποφάσεων¹¹⁷.

¹¹² Ένας πρότυπος νόμος αναφέρεται σε ένα συγκεκριμένο νομικό θεσμό. Δεν αποτελεί σύμβαση, αλλά προτείνεται στις Κυβερνήσεις. Κάθε κράτος, που θεωρεί ότι ο πρότυπος νόμος καλύπτει μια ανάγκη, τον υιοθετεί μέσω της νομοθετικής εξουσίας, με ή χωρίς επιμέρους τροποποιήσεις (Φουστούκος, Διαιτησία, σελ. 78).

¹¹³ Βλ. Δημολίτσα, Οι διαφοροποιήσεις του Ν 2735/1999 περί Διεθνούς Εμπορικής Διαιτησίας από τον Πρότυπο Νόμο UNCITRAL, ΣΕΛ. 1249.

¹¹⁴ Στο άρθρο 1 οριοθετείται το πεδίο εφαρμογής του Πρότυπου Νόμου

¹¹⁵ Στο άρθρο 5 περιορίζεται η δυνατότητα ανάμειξης των εθνικών δικαστηρίων στη διαιτητική διαδικασία.

¹¹⁶ Το άρθρο 7 του Πρότυπου Νόμου, μετά την αναθεώρηση του 2006, δίνει στον εθνικό νομοθέτη δύο εναλλακτικές λύσεις: η συμφωνία περί διαιτησίας πρέπει να είναι έγγραφη κατά την πρώτη. Κατά τη δεύτερη όμως, το έγγραφο δεν αποτελεί απαραίτητο χαρακτηριστικό της συμφωνίας περί διαιτησίας.

¹¹⁷ Στην ουσία το άρθρο 36 του Πρότυπου Νόμου προβαίνει σε μία επανάληψη των διατάξεων της Σύμβασης της Νέας Υόρκης σχετικά με τους λόγους άρνησης αναγνώρισης ή εκτέλεσης μιας διαιτητικής απόφασης.

Α.2.γ.3. Η ρύθμιση στο Ελληνικό Δίκαιο

Ολοκληρωμένη ρύθμιση της ύλης της διεθνούς διαιτησίας εισήχθη για πρώτη φορά με το νόμο 2735/1999, με τον οποίο υιοθετήθηκε, με κάποιες τροποποιήσεις, ο Πρότυπος Νόμος της UNCITRAL. Με το νομοθέτημα αυτό εισήχθησαν στην ελληνική έννομη τάξη ουσιαστικοί κανόνες ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, οι οποίοι ρυθμίζουν αμέσως, χωρίς τη μεσολάβηση κανόνων συγκρούσεως, την ύλη της διεθνούς διαιτησίας. Στον νόμο 2735/99 εμπίπτει όχι απλώς η διεθνής εμπορική διαιτησία αλλά περαιτέρω η διεθνής οικονομική διαιτησία, δηλαδή αυτή που έχει γενικώς οικονομικό αντικείμενο¹¹⁸. Οι βασικότερες τροποποιήσεις που έχουν εισαχθεί είναι οι εξής:

1) Η «προδικαστική» απόφαση επί της δικαιοδοσίας του διαιτητικού δικαστηρίου: το άρθρο 16 του Πρότυπου Νόμου καθιερώνει την εξουσία του διαιτητικού δικαστηρίου να κρίνει επί της ίδιας αυτού δικαιοδοσίας (αρχή Kompetenz – Kompetenz), προβλέποντας ότι η σχετική απόφαση περί δικαιοδοσίας μπορεί να προσβληθεί ενώπιον του αρμόδιου εθνικού δικαστηρίου εντός τριάντα ημερών από την έκδοσή της¹¹⁹. Η ίδια ρύθμιση υπάρχει και στο νόμο 2735/1999, με τη διαφορά όμως ότι στην παράγραφο 3 του αρ. 16 ελληνικός νόμος αποκλείει την αγωγή ακύρωσης κατά της «προδικαστικής» διαιτητικής απόφασης επί της δικαιοδοσίας. Η απόφαση θεωρείται «αναπόσπαστο μέρος» της απόφασης επί της ουσίας και προσβάλλεται μόνο με αυτή, κατά τη διαδικασία που προβλέπει το άρθρο 34¹²⁰. Συνεπώς ο ελληνικός νόμος προβλέπει την ακύρωση μόνο τελικών αποφάσεων εφ' όλης της διαφοράς¹²¹¹²².

¹¹⁸ Βλ. Μαντάκου, Η κατάρτιση της Συμφωνίας Διαιτησίας στη Διεθνή Συναλλαγή, σελ. 48 επ.

¹¹⁹ Χωρίς όμως η σχετική εκκρεμοδικία να εμποδίζει το διαιτητικό δικαστήριο να συνεχίσει την εκδίκαση της υπόθεσης και να εκδώσει την απόφασή του επί της ουσίας.

¹²⁰ Δηλαδή μετά την ολοκλήρωση της διαιτητικής διαδικασίας.

¹²¹ Η διάταξη αυτή επιφέρει προσαρμογή προς την ΑΠ 91/1993 (ΔΕΕ 1996, 781), κατά την οποία: «η αγωγή όμως αυτή για ακύρωση της διαιτητικής απόφασης μπορεί να ασκηθεί, όταν οι διαιτητές που την εξέδωσαν, αποφάνθηκαν οριστικώς επί της διαφοράς. Αντίθετα όταν η απόφαση δεν είναι οριστική δεν υπόκειται αυτοτελώς σε αγωγή ακυρώσεως. Τέτοια δε απόφαση μη οριστική είναι προφανώς και εκείνη με την οποία επιλύεται από τους διαιτητές παρεμπιπτόν ζήτημα και ειδικότερα απορρίπτεται σχετική ένσταση για έλλειψη δικαιοδοσίας των διαιτητών να επιληφθούν της διαφοράς λόγω ακυρότητας της συμφωνίας περί διαιτησίας επιφυλάσσονται δε οι διαιτητές να εκδώσουν την οριστική επί της διαφοράς απόφασή τους (Φουστούκος, ΔΕΕ 7/1999 σελ. 701)

¹²² Για κριτική της τροποποιημένης διατάξεως βλ. Δημολίτσα, ο.π. σελ. 1250.

2) Ο ρόλος του Μονομελούς Πρωτοδικείου σε σχέση με ασφαλιστικά μέτρα που διατάχθηκαν από το διαιτητικό δικαστήριο: η παρ.1 του άρθρου 17 είναι ίδιο με το αντίστοιχο του Πρότυπου Νόμου¹²³. Όμως η παρ. 2 περιλαμβάνει μια σημαντική διαφορά: σε αντίθεση με ό,τι ορίζεται στον Πρότυπο Νόμο, οι αποφάσεις των διαιτητών με τις οποίες διατάσσονται ασφαλιστικά μέτρα δεν είναι εκτελεστές. Εκτελούνται μόνο οικειοθελώς από τα μέρη ή, εφόσον το ένα μέρος δε συμμορφώνεται, με επιβολή τους από το Μονομελές Πρωτοδικείο.

3) Η επίλυση διαφοράς που δεν εμπίπτει στη συμφωνία διαιτησίας ως λόγος ακύρωσης της διαιτητικής απόφασης: το άρθρο 34 παρ.2 εδ.α' υπό γγ', περιλαμβάνει ως λόγο ακύρωσης την περίπτωση όπου η διαιτητική απόφαση αφορά διαφορά που δεν εμπίπτει στη συμφωνία διαιτησίας ή περιέχει διατάξεις που υπερβαίνουν τα όρια της συμφωνίας. Με τη διάταξη αυτή περιορίζεται το πεδίο εφαρμογής της αντίστοιχης διάταξης του Πρότυπου Νόμου, που αναφέρεται στις αιτήσεις των διαδίκων στο δικαστήριο¹²⁴, το οποίο βρίσκεται σε αντιστοιχία με τη διάταξη του αρ. 5 παρ. 1 γ' της Σύμβασης της Νέας Υόρκης σχετικά με την άρνηση αναγνώρισης και εκτέλεσης διαιτητικής απόφασης. Συνεπώς, σύμφωνα με το γράμμα της ως άνω διατάξεως, δεν είναι λόγος ακύρωσης διαιτητικής απόφασης το γεγονός ότι κρίνει επί ζητήματος που δεν υποβλήθηκε μεν από τους διαδίκους αλλά καλύπτεται από τη συμφωνία διαιτησίας¹²⁵.

4) το άρθρο 29 του Νόμου 2735/1999 προβλέπει ότι, σε περίπτωση αδυναμίας σχηματισμού πλειοψηφίας, η λήψη απόφασης μπορεί να επιτευχθεί με μόνη την απόφαση του προέδρου του διαιτητικού δικαστηρίου. Αντίθετα, η αντίστοιχη διάταξη του Πρότυπου Νόμου προβλέπει μόνο την κατά πλειοψηφία λήψη απόφασης, εκτός εάν τα μέρη συμφωνήσουν διαφορετικά.

Περαιτέρω, υπάρχουν και άλλες τροποποιήσεις: ως προς τις διατάξεις περί του τύπου της συμφωνίας περί διαιτησίας (άρθρο 7, παρ. 4¹²⁶, 6¹²⁷ και 7¹²⁸)¹²⁹ και τη συνέχιση

¹²³ Το οποίο δίνεται η εξουσία στους διαιτητές να διατάσσουν ασφαλιστικά μέτρα

¹²⁴ Σύμφωνα με το άρθρο 34 παρ. 2α του Πρότυπου Νόμου: “the award deals with a dispute not contemplated by or not falling within the terms of the submission to arbitration, or contains decisions on matters beyond the scope of the submission to arbitration...”

¹²⁵ Βλ. σχετικά Γ. Πετρόχειλο – Α. Παπαευστρατίου – Χ. Ζουμπούλη, Δίκαιο Διεθνών Συναλλαγών (επ. Χ. Παμπούκης), ο.π. σελ. 1260.

¹²⁶ Στην οποία προβλέπεται ότι: «ο τύπος θεωρείται ότι έχει εκπληρωθεί εφόσον προφορική συμφωνία διαιτησίας καταγράφεται σε έγγραφο, το οποίο διαβιβάσθηκε από το ένα μέρος

της διαδικασίας με αντικαταστάτη διαιτητή καθ' ομόφωνη απόφαση του διαιτητικού δικαστηρίου (αρ. 15 εδ. β')¹³⁰.

Α.3. Έννοια αλλοδαπής διαιτητικής απόφασης

Στην προηγούμενη ενότητα είδαμε τη διάκριση της διαιτησίας σε εσωτερική και διεθνή. Διάφορη αυτής είναι η διάκριση των αποφάσεων σε ημεδαπές και αλλοδαπές, υιοθετώντας διαφορετικά κριτήρια διάκρισης. Η διάκριση έχει μεγάλη σημασία, καθώς οι ημεδαπές διαιτητικές αποφάσεις παράγουν τις έννομες συνέπειες άμα τη εκδόσει τους. Αντίθετα, οι αλλοδαπές διαιτητικές αναπτύσσουν τις έννομες συνέπειές τους σε μία χώρα μόνο εφόσον υποβληθούν σε πολιτειακό έλεγχο από τη χώρα αυτή μέσω της διαδικασίας αναγνώρισης και κηρύξεώς τους ως εκτελεστές¹³¹. Σχετικώς η θεωρητική αντιπαράθεση υπήρξε έντονη και οδήγησε στην υποστήριξη αντίθετων απόψεων ως προς τα κριτήρια της διακρίσεως, κυμαινόμενων από την έδρα του διαιτητικού δικαστηρίου έως το διαδικαστικό δίκαιο που εφαρμόστηκε στην συγκεκριμένη περίπτωση¹³². Καθοριστικής σημασίας είναι ο ορισμός της αλλοδαπής διαιτητικής απόφασης που καθιερώνει το άρθρο 1 της Συμβάσεως της Νέας Υόρκης, σύμφωνα με τον οποίο αλλοδαπή διαιτητική απόφαση είναι αυτή που εκδόθηκε σε κράτος διάφορο εκείνου στο οποίο ζητείται η αναγνώριση και εκτέλεσή της ή αυτή που δεν θεωρείται ως ημεδαπή στο κράτος στο οποίο επιζητεί τις ανωτέρω συνέπειες. Έτσι, παρατηρούμε ότι η Σύμβαση της Νέας Υόρκης υιοθετεί δύο κριτήρια, χωρίς να προβλέπει την ιεράρχησή τους: το πρώτο είναι το εδαφικό, κατά το οποίο σημασία

στο άλλο ή από τρίτον σε όλα τα μέρη, το δε περιεχόμενο του εγγράφου, για το οποίο δεν προβλήθηκαν αντιρρήσεις σε εύλογο χρονικό διάστημα, μπορεί, σύμφωνα με τα συναλλακτικά ήθη, να θεωρηθεί ως περιεχόμενο της σύμβασής».

¹²⁷ Η οποία αναφέρει: «η έκδοση φορτωτικής, στην οποία γίνεται ρητή αναφορά σε ρήτρα διαιτησίας που περιέχεται σε σύμβαση μεταφοράς, συνιστά συμφωνία διαιτησίας».

¹²⁸ Σύμφωνα με την οποία: «η έλλειψη τύπου θεραπεύεται αν τα μέρη μετάσχουν ανεπιφύλακτα στη διαιτητική διαδικασία»

¹²⁹ Πρόκειται για νέες διατάξεις που εισάγει ο Ν 2735/1999, πέρα από τις προβλεπόμενες στο άρθρο 7 του Πρότυπου Νόμου

¹³⁰ Πρόκειται για προσθήκη στο αντίστοιχο άρθρο του Πρότυπου Νόμου σύμφωνα με την οποία: «το διαιτητικό δικαστήριο υπό τη νέα του σύνθεση αποφασίζει ομόφωνα αν η διαδικασία θα συνεχιστεί από το σημείο κατά το οποίο διακόπηκε εξαιτίας της παύσης της εντολής του διαιτητή που αντικαταστάθηκε, εκτός εάν τα μέρη αποφασίσουν για το ζήτημα αυτό».

¹³¹ Βλ. κατωτέρω υπό Γ.

¹³² Βλ. Κουσούλη, Δίκαιο της Διαιτησίας, σελ. 159-160.

έχει ο τόπος εκδόσεως της διαιτητικής απόφασης¹³³, ενώ το δεύτερο είναι το νομικό, το οποίο παραπέμπει ουσιαστικά στο εφαρμοσθέν στη διαιτητική διαδικασία δίκαιο ως κριτήριο για το χαρακτηρισμό της διαιτητικής αποφάσεως. Το εδαφικό κριτήριο κρίνεται από πολλούς ως αναποτελεσματικό, με το επιχείρημα ότι ο τόπος εκδόσεως της διαιτητικής αποφάσεως μπορεί να είναι τυχαίος και, σε αντίθεση με τον τόπο εκδόσεως δικαστικής αποφάσεως, δύσκολο να προσδιορισθεί¹³⁴. Παρ' όλα αυτά το κριτήριο αυτό θεωρείται ως απλούστερο στην ερμηνεία του, σε σχέση με το νομικό κριτήριο, το οποίο παρουσιάζει περισσότερα προβλήματα και επιπλέον εξαρτάται από εθνικές δικαιοτικές αντιλήψεις. Ιδιαίτερα δυσχερής εμφανίζεται η εφαρμογή του νομικού κριτηρίου όταν τα μέρη δεν έχουν προβλέψει για το εφαρμοστέο στη διαιτητικής διαδικασία δίκαιο ή το τελικώς εφαρμοσθέν από τους διαιτητές δεν προκύπτει από την απόφαση, ή όταν οι διαδικαστικοί κανόνες που εφαρμόστηκαν έχουν ανεθνική προέλευση, όπως στην περίπτωση υιοθέτησης κανόνων ενός μόνιμου κέντρου διαιτησίας ή των κανόνων διαιτησίας της UNCITRAL¹³⁵, με αποτέλεσμα να κρίνονται κάποιες διαιτητικές αποφάσεις ως αποεθνικοποιημένες, ανεθνικές ή υπερεθνικές¹³⁶. Στην ουσία το κριτήριο αυτό έχει προβλεφθεί κυρίως για τα εθνικά δίκαια που αναγνώριζαν ότι η εθνικότητα τη διαιτητικής αποφάσεως καθοριζόταν από το εφαρμοστέο διαδικαστικό δίκαιο που επέλεξαν τα μέρη. Όμως πλέον στα περισσότερα ευρωπαϊκά δίκαια η διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής της Συμβάσεως δεν έχει πρακτική σημασία, καθώς το κριτήριο της έδρας έχει επικρατήσει διεθνώς για τον προσδιορισμό του εφαρμοστέου στη διαδικασία δίκαιο. Στην Ελλάδα, με τη

¹³³ Για τη χώρα μας σύμφωνα με το άρθρο 31 παρ. 3 του νόμου 2735/1999, η χώρα στην οποία εξεδόθη η απόφαση προσδιορίζεται από το περιεχόμενο της διαιτητικής απόφασης και όχι από τον τόπο στον οποίο διεξήχθη η διαιτητική διαδικασία. Συνεπώς η Σύμβαση της Νέας Υόρκης καλείται σε εφαρμογή, αν η διαιτητική απόφαση αναγράφει ότι εξεδόθη σε χώρα άλλη από την Ελλάδα. Αντιθέτως, δεν γνωρίζει πλέον εφαρμογή το δεύτερο κριτήριο, κατά το οποίο η διαδικασία αναγνώρισεως αφορά και αποφάσεις εκδοθείσες στην Ελλάδα, υπό τον όρο ότι η διαιτητική διαδικασία διεπόταν από αλλοδαπό δίκαιο, αφού υπό τον νόμο 2735/1999 αποκλείεται διεθνής διαιτησία διεξαγόμενη στην Ελλάδα να διέπεται από αλλοδαπό διαδικαστικό δίκαιο (βλ. Κουσουλή, Διαιτησία – ερμηνεία κατ' άρθρο, σελ. 283)

¹³⁴ Όταν, για παράδειγμα, διαφέρει ο τόπος διεξαγωγής της διαιτησίας από τον τόπο υπογραφής της απόφασης από τους διαιτητές, αν και γίνεται πλέον δεκτό ότι το κράτος στο οποίο η απόφαση απλώς υπεγράφη, αν είναι διάφορο από αυτό της έδρας του διαιτητικού δικαστηρίου, δεν παίζει κανένα ρόλο.

¹³⁵ Στις περιπτώσεις αυτές και όταν δεν γίνεται καμία αναφορά σε κάποιο δικονομικό σύστημα, η απόφαση που θα προκύπτει θα πρέπει να χαρακτηρίζεται αλλοδαπή έναντι οποιουδήποτε κράτους, εφόσον το διαιτητικό δικαστήριο εφάρμοσε διαδικαστική τάξη διαφορετική από εκείνη στην οποία επιζητεί να αναγνωρισθεί και εκτελεσθεί η διαιτητική απόφαση.

¹³⁶ Βλ. Μαντάκου, ο.π. σελ. 84-85.

θέσπιση του νόμου 2735/1999, υιοθετήθηκε νομοθετικώς το εδαφικό κριτήριο¹³⁷, σύμφωνα με το οποίο ημεδαπή είναι η διαιτητική απόφαση που εκδόθηκε στην Ελλάδα, κατ' εφαρμογή του ως άνω νόμου. Αντίθετα, αλλοδαπές είναι οι διαιτητικές αποφάσεις που εξεδόθησαν εκτός ελληνικής επικράτειας.

A.4. Πηγές Δικαίου

A.4.α. Η Συνθήκη της Γενεύης (1927)¹³⁸

Σύμφωνα με τη ρύθμιση της Συμβάσεως της Γενεύης του 1927, απαραίτητη προϋπόθεση για την εκτέλεση μιας διαιτητικής αποφάσεως στο εξωτερικό ήταν η απόδειξη της τελεσιδικίας της διαιτητικής αποφάσεως στη χώρα προελεύσεώς της, η οποία αποδεικνυόταν από τη χορήγηση σχετικής βεβαίωσης από τα δικαστήρια της χώρας αυτής ότι η απόφαση αυτή είχε περιβληθεί τον εκτελεστήριο τύπο. Επιπλέον, το μέρος που έφερε τη διαιτητική απόφαση προς εκτέλεση έπρεπε να αποδείξει και τη συνδρομή των ιδιαίτερων προϋποθέσεων εκτέλεσης που προβλέπονταν από την ίδια τη Σύμβαση της Γενεύης¹³⁹. Η ως άνω Συνθήκη έπαυσε να ισχύει μετά τη Σύμβαση της Νέας Υόρκης¹⁴⁰ στις χώρες που έχουν κυρώσει τη Σύμβαση αυτή.

A.4.β. Η Σύμβαση της Γενεύης (1961)

Πρόκειται για μια ευρωπαϊκή σύμβαση για τη διεθνή εμπορική διαιτησία, η οποία υπογράφηκε στη Γενεύη στις 21 Απριλίου 1961. Είναι αποτέλεσμα πρωτοβουλίας της Οικονομικής Επιτροπής του ΟΗΕ για την Ευρώπη¹⁴¹ και αφορά τα κράτη μέλη της ως άνω επιτροπής και τα κράτη που συμμετέχουν σ' αυτή με συμβουλευτική ιδιότητα¹⁴². Εκτός από την αναγνώριση και εκτέλεση των διαιτητικών

¹³⁷ Άρθρο 1 παρ. 1.

¹³⁸ Αναλυτικά για τη Σύμβαση της Γενεύης του 1927 βλ. και Lorenzen E., Commercial Arbitration – Enforcement of Foreign Awards, Yale Law Journal 39, 1935-1936, σελ. 38 επ.

¹³⁹ Βλ. σχετικά Γ. Πετρόχειλο – Α. Παπαευστρατίου – Χ. Ζουμπούλη, Δίκαιο Διεθνών Συναλλαγών (επ. Χ. Παμπούκης), σελ. 1253.

¹⁴⁰ Βλ. κατωτέρω υπό Α.4.γ.

¹⁴¹ UNECE

¹⁴² Βλ. σχετικά άρθρο 10 παρ. 1 Συμβάσεως.

αποφάσεων, περιλαμβάνει και άλλες διατάξεις για ειδικότερα ζητήματα¹⁴³. Τα πιο σημαντικά άρθρα της ως άνω συμβάσεως είναι τα κάτωθι:

Άρθρο 1, το οποίο αναφέρεται στο πεδίο εφαρμογής της Συμβάσεως. Στην παράγραφο 1 του άρθρου αυτού ορίζεται ότι η Σύμβαση εφαρμόζεται στις συμβάσεις διαιτησίας που συνάφθηκαν, για τη ρύθμιση αμφισβητήσεων οι οποίες γεννήθηκαν ή πρόκειται να γεννηθούν από εργασίες του διεθνούς εμπορίου, μεταξύ φυσικών ή νομικών προσώπων που έχουν, κατά το χρόνο συνάψεως της συμβάσεως, τη συνήθη τους διαμονή ή την έδρα τους μέσα σε διάφορα Κράτη που συμβάλλονται. Άρθρο 4, που προβλέπει οργάνωση της διαιτησίας που προβλέπει ότι τα μέρη μπορούν να υποβάλουν τις διαφορές τους σε ένα διαρκές ίδρυμα διαιτησίας, σύμφωνα με τον κανονισμό του ως άνω Ιδρύματος, είτε να τις υποβάλουν σε διαιτητική διαδικασία *ad hoc*, έχοντας την ευχέρεια να ορίσουν τους κανόνες διαδικασίας που θα πρέπει ν' ακολουθήσουν οι διαιτητές.

Άρθρο 7, σύμφωνα με το οποίο τα μέρη μπορούν να προσδιορίσουν το δίκαιο που οι διαιτητές θα οφείλουν να εφαρμόσουν στην ουσία της διαφοράς. Αν ελλείπει ένδειξη από τα μέρη του εφαρμοστέου δικαίου, οι διαιτητές θα εφαρμόσουν το νόμο που προσδιορίζεται από τον κανόνα συγκρούσεως τον οποίο οι διαιτητές θα κρίνουν κατάλληλο για την περίπτωση.

Άρθρο 9, στην παράγραφο 1 του οποίου ορίζεται ότι η ακύρωση σε ένα συμβαλλόμενο Κράτος μιας διαιτητικής αποφάσεως που διέπεται από τη Σύμβαση δε θα αποτελέσει αιτία αρνήσεως αναγνώρισεως ή εκτελέσεως σε ένα άλλο συμβαλλόμενο κράτος¹⁴⁴.

Η χώρα μας δεν έχει υπογράψει την ως άνω Σύμβαση, και ως εκ τούτου, δεν αποτελεί συμβαλλόμενο Κράτος, στο οποίο να εφαρμόζεται.

Στο χώρο όμως της αναγνώρισης και εκτέλεσης των αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων η πιο σημαντική είναι η Σύμβαση της Νέας Υόρκης.

A.4.γ. Η Σύμβαση της Νέας Υόρκης

¹⁴³ Τα οποία δεν ρυθμίζονταν τότε από τις εθνικές έννομες τάξεις, όπως: η ικανότητα των διαιτητών να αποφασίζουν επί της δικαιοδοσίας τους και το εφαρμοστέο δίκαιο επί της ουσίας της διαφοράς.

¹⁴⁴ Βλ. σχετικά Κιάντο, *Ιδιωτικό Δίκαιο του Διεθνούς Εμπορίου*, σελ. 891 επ.

Η Σύμβαση της Νέας Υόρκης του 1958 αποτελεί την πλέον επιτυχή πολυμερή διεθνή σύμβαση σε θέματα διεθνούς διαιτησίας. Υιοθετήθηκε από την Οικονομική Επιτροπή του ΟΗΕ για την Ευρώπη, ύστερα από σχετική πρωτοβουλία του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου. Η Σύμβαση έχει γνωρίσει πολύ μεγάλη αποδοχή, γεγονός που έχει σαν αποτέλεσμα την εδραίωση και ανάπτυξη της διεθνούς διαιτησίας ως μηχανισμού επίλυσης διαφορών και την απρόσκοπτη κυκλοφορία των διαιτητικών αποφάσεων, μέσω της ενοποίησης των σχετικών ρυθμίσεων. Ακόμα και οι συντάκτες του Πρότυπου Νόμου της UNCITRAL είχαν ως αφετηρία τη νομολογιακή και θεωρητική επεξεργασία των διατάξεων της Συμβάσεως.

Κύριο χαρακτηριστικό γνώρισμα και επίτευγμα της Συμβάσεως είναι η αρχή της παγκοσμιότητας την οποία καθιερώνει στο άρθρο 1 παρ. 1¹⁴⁵ και σύμφωνα με την οποία σε κάθε συμβεβλημένη χώρα αναγνωρίζεται και κηρύσσεται εκτελεστή διαιτητική απόφαση, που έχει εκδοθεί σε οποιαδήποτε άλλη χώρα, συμβεβλημένη ή όχι στη Σύμβαση της Νέας Υόρκης, μεταξύ οποιωνδήποτε φυσικών ή νομικών προσώπων, υπαγόμενων ή όχι στη δικαιοδοσία συμβεβλημένης πολιτείας, ενώ το δίκαιο που εφαρμόστηκε στην υπό κρίση διαφορά και εκείνο που εφαρμόστηκε στη διαιτητική διαδικασία είναι αδιάφορα. Η παράγραφος 3 του ως άνω άρθρου¹⁴⁶ όμως καθιερώνει 2 επιφυλάξεις που περιορίζουν την ως άνω αρχή: 1) η αρχή της αμοιβαιότητας, η οποία επιτρέπει στο δικαστή ενός κράτους να αρνηθεί την αναγνώριση και κηρύξει εκτελεστή απόφαση που εκδόθηκε σε κράτος που δεν είναι συμβεβλημένο με τη Σύμβαση της Νέας Υόρκης¹⁴⁷, 2) η εμπορικότητα της διαφοράς

¹⁴⁵ Σύμφωνα με το οποίο: «η παρούσα Σύμβαση εφαρμόζεται επί της αναγνώρισεως και εκτελέσεως των διαιτητικών αποφάσεων, των εκδοθεισών επί του εδάφους Κράτους διαφόρου εκείνου, στο οποίο επιζητείται η αναγνώριση και εκτέλεση των αποφάσεων και προερχόμενων από διαφορές μεταξύ φυσικών ή νομικών προσώπων. Εφαρμόζεται ωσαύτως επί διαιτητικών αποφάσεων, οι οποίες δεν θεωρούνται ως ημεδαπές αποφάσεις στο Κράτος, στο οποίο επιζητείται η αναγνώριση και εκτέλεσή τους».

¹⁴⁶ Σύμφωνα με την οποία: «κατά τη στιγμή της υπογραφής ή της επικυρώσεως της παρούσης Συμβάσεως, της προσχωρήσεως σ' αυτήν ή της γνωστοποιήσεως της υπό του άρθρου 10 προβλεπόμενης επεκτάσεως, κάθε κράτος θα μπορεί, βάσει της αμοιβαιότητας, να δηλώσει ότι θα εφαρμόσει τη Σύμβαση μόνο επί της αναγνώρισης και εκτέλεσης αποφάσεων εκδοθεισών επί του εδάφους άλλου συμβαλλομένου κράτους. Θα δύναται ωσαύτως να δηλώσει ότι θα εφαρμόσει τη Σύμβαση αποκλειστικά επί διαφορών προερχόμενων από έννομες σχέσεις, συμβατικές ή εξωσυμβατικές, οι οποίες θεωρούνται ως εμπορικές υπό του δικαίου του.

¹⁴⁷ Με την επιφύλαξη αυτή εισάγεται περιορισμός στο γενικό κανόνα του πρώτου εδαφίου της παραγράφου 1 του άρθρου 1, κατά τον οποίο η Σύμβαση εφαρμόζεται επί διαιτητικών αποφάσεων, που εκδόθηκαν στο έδαφος οποιουδήποτε κράτους, συμβεβλημένου ή μη, άλλου εκτός του κράτους στο οποίο επιζητείται η αναγνώριση και εκτέλεση της διαιτητικής απόφασης, δεν θίγει όμως της διάταξη του δευτέρου εδαφίου του ως άνω άρθρου, κατά την

σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους, που επιτρέπει στους δικαστές ενός κράτους να μην αναγνωρίσουν και κηρύξουν εκτελεστή μια απόφαση, εφόσον κατά τη νομοθεσία του κράτους αυτού η σχετική διαφορά, επί της οποίας εκδόθηκε η διαιτητική απόφαση, δεν είναι εμπορική. Το κάθε κράτος έχει τη δυνατότητα να συμβληθεί υπό τη μία ή και τις δύο επιφυλάξεις, που αναφέρονται ανωτέρω.

Η Σύμβασης της Νέας Υόρκης αποτελείται από 16 άρθρα με το εξής περιεχόμενο:

Άρθρο 1: η εφαρμογή της συμβάσεως. Περιλαμβάνει το πεδίο εφαρμογής της συμβάσεως και τις επιφυλάξεις που αναφέρθηκαν ανωτέρω.

Άρθρο 2: η συμφωνία διαιτησίας¹⁴⁸. Η διάταξη αυτή αναφέρεται στην συμφωνία διαιτησίας η οποία οδηγεί στην έκδοση διαιτητικής αποφάσεως, υποκείμενης σε διαδικασία αναγνώρισεως και εκτελέσεως κατά τη Σύμβαση¹⁴⁹, καθιερώνει τον έγγραφο τύπο της συμφωνίας διαιτησίας, θέτοντας τις προϋποθέσεις πλήρωσης του έγγραφου τύπου, καθώς και την παραπομπή της υποθέσεως σε διαιτησία.

Άρθρο 3¹⁵⁰: η αλλοδαπή διαιτητική απόφαση στην ημεδαπή έννομη τάξη. Η διάταξη αυτή αναφέρει τις έννομες συνέπειες των αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων στην ημεδαπή, επιβάλλοντάς τες ως υποχρέωση των συμβαλλόμενων μερών.

Άρθρο 4: Προϋποθέσεις αναγνώρισεως¹⁵¹.

οποία η Σύμβαση εφαρμόζεται και επί διαιτητικών αποφάσεων οι οποίες για οποιονδήποτε λόγο δεν θεωρούνται ως ημεδαπές στο κράτος στο οποίο επιζητείται η αναγνώριση και εκτέλεσή τους.

¹⁴⁸ Κατά το άρθρο αυτό: «1. Έκαστον των συμβαλλομένων Κρατών αναγνωρίζει την συμφωνία, δια της οποίας τα μέρη υποχρεούνται να υποβάλλουν σε διαιτησία όλες τις διαφορές ή ορισμένες από αυτές, οι οποίες αναφύσαν θα μπορούσαν να αναφύσουν ανάμεσά τους, αναφορικά προς συγκεκριμένη έννομη σχέση, συμβατική ή εξωσυμβατική, αναφερόμενη σε θέμα που να επιδεκτικό ρυθμίσεως με διαιτησία.

2. Νοείται δια του όρου “έγγραφη συμφωνία” διαιτητική ρήτρα περιληφθείσα σε σύμβαση ή συνυποσχετικό, τα οποία υπογράφησαν από τα μέρη ή περιέχονται σε ανταλλαγή επιστολών ή τηλεγραφημάτων.

3. το Δικαστήριο ενός των συμβαλλομένων κρατών, επιλαμβανόμενο αγωγής επί θέματος, ως προς το οποίο τα μέρη έχουν συνάψει συμφωνία, με την έννοια του παρόντος άρθρου, θα παραπέμπει τα μέρη σε διαιτησία, με την αίτηση ενός εξ αυτών, εκτός εάν διαπιστώνει ότι η εν λόγω συμφωνία είναι άκυρη, ανενεργή ή μη επιδεκτική εφαρμογής.»

¹⁴⁹ Βλ. Κουσουλής, Διαιτησία, ερμηνεία κατ’ άρθρο, σελ. 287.

¹⁵⁰ «Έκαστον των συμβαλλομένων κρατών τα αναγνωρίζει το κύρος μιας διαιτητικής απόφασης και θα επιτρέπει την εκτέλεση αυτής της αποφάσεως, σύμφωνα με τους δικονομικούς κανόνες, οι οποίοι ακολουθούνται στο έδαφος όπου γίνεται η επίκληση της αποφάσεως, υπό τις αναφερόμενες στα επόμενα άρθρα προϋποθέσεις. Δεν θα επιβάλλονται, για την αναγνώριση ή εκτέλεση των διαιτητικών αποφάσεων, επί των οποίων εφαρμόζεται η παρούσα Σύμβαση, προϋποθέσεις αισθητώς αυστηρότεροι, ούτε δικαστικά έξοδα αισθητώς ανώτερα των επιβαλλόμενων για την αναγνώριση ή εκτέλεση ημεδαπών διαιτητικών αποφάσεων. »

Άρθρο 5: Κωλύματα¹⁵².

Άρθρο 6: Αναστολή της διαδικασίας κηρύξεως της εκτελεστότητας¹⁵³. Αναφέρεται στην αναστολή της δίκης προς κήρυξη εκτελεστής της αλλοδαπής διαιτητικής απόφασης και τις προϋποθέσεις για την χορήγηση της ως άνω αναστολής.

Άρθρο 7: Σχέση της Συμβάσεως προς την εσωτερική νομοθεσία και τις άλλες διεθνείς συμβάσεις¹⁵⁴. Η διάταξη αυτή εισάγει τη ρήτρα της ευνοϊκότερης διατάξεως, βάσει της οποίας το μέρος που ζητεί την αναγνώριση ή την εκτέλεση της αλλοδαπής διαιτητικής αποφάσεως δικαιούται να επικαλεσθεί υπέρ αυτού τις ευνοϊκότερες, σε σχέση προς αυτές της Συμβάσεως, διατάξεις του εσωτερικού δικαίου ή άλλων πολυμερών ή διμερών συμβάσεων που ισχύουν στη χώρα αναγνώρισεως. Μέσω του άρθρου αυτού, επιτρέπεται σε κάθε χώρα να καθιερώσει ακόμα ευνοϊκότερο νομοθετικό καθεστώς¹⁵⁵.

¹⁵¹ Βλ. κατωτέρω υπό Γ.2.

¹⁵² Βλ. κατωτέρω υπό Γ.3.

¹⁵³ «Εάν η ακύρωση ή η αναστολή της αποφάσεως ζητήται από την εν άρθρω 5 παρ. 1 ε αναφερόμενη αρμόδια αρχή, η αρχή ενώπιον της οποίας γίνεται επίκλησις της αποφάσεως δύναται, εάν κρίνει τούτο σκόπιμο, να αναβάλει ν' αποφανθεί επί της εκτελέσεως της αποφάσεως. Δύναται επίσης να αιτήσκει του Μέρους το οποίο επιζητά την εκτέλεση να διατάξει το έτερο Μέρος να παράσχει τις κατάλληλες εγγυήσεις.»

¹⁵⁴ «1. Αι διατάξεις της παρούσης συμβάσεως δεν θίγουν την ισχύ των πολυμερών ή διμερών συμφωνιών των συναφθεισών υπό των συμβαλλομένων Κρατών, των αφορωσών την αναγνώρισιν και εκτέλεσιν διαιτητικών αποφάσεων και δεν στερούν κανένα ενδιαφερόμενο Μέρος του δικαιώματος, το οποίο θα ηδύνατο να έχει όπως ποιήσεται χρήσιν διαιτητικής αποφάσεως κατά τον τρόπον και καθ' ο μέτρο τούτο γίνεται δεκτό υπό της νομοθεσίας ή υπό των συμβάσεων της χώρας όπου γίνεται επίκλησις της αποφάσεως.
2. Το Πρωτόκολλο της Γενεύης του 1923 περί διαιτητικών ρητρών και η σύμβασις της Γενεύης του 1927 δια την εκτέλεση των αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων θα παύσουν να παράγουν αποτελέσματα μεταξύ των συμβαλλομένων Κρατών, αφ' ης ημέρας, και καθ' ο μέτρον ταύτα θα δεσμεύονται υπό της παρούσης Συμβάσεως.»

¹⁵⁵ Στην περίπτωση της χώρας μας, οι διμερείς Συμβάσεις που έχουν υπογραφεί είναι οι κάτωθι:

- 1) Σύμβαση της 3^{ης} Αυγούστου 1951 με τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής (η οποία κυρώθηκε με το Νόμο 2893/1954)
- 2) Σύμβαση της 19^{ης} Ιουνίου 1959 με τη Γιουγκοσλαβία (κυρώθηκε με το Νομοθετικό Διάταγμα 4009/27.10/3.11.1959)
- 3) Σύμβαση με την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας (κυρώθηκε με το Νόμο 4305/1963)
- 4) Σύμβαση της 19^{ης} Οκτωβρίου 1972 με τη Ρουμανία (κυρώθηκε με το Νομοθετικό Διάταγμα 429/1974)
- 5) Σύμβαση της 5^{ης} Απριλίου 1985 με το Λίβανο (κυρώθηκε με το Νόμο 1099/1980)
- 6) Σύμβαση της 8^{ης} Οκτωβρίου 1979 με την Ουγγαρία (κυρώθηκε με το Νόμο 1149/1981)
- 7) Σύμβαση με τη Συρία (Νόμος 1450/1984)
- 8) Σύμβαση με την Κύπρο (Νόμος 1548/1985)

Θα πρέπει να σημειώσουμε ότι το νομικό καθεστώς της Συμβάσεως της Νέας Υόρκης είναι γενικά ευνοϊκότερο από τις ανωτέρω αναφερόμενες συμβάσεις.

Άρθρο 8: Επικύρωση της Συμβάσεως¹⁵⁶.

Άρθρο 9: Προσχώρηση στη Σύμβαση¹⁵⁷.

Άρθρο 10: Εκπροσωπούμενα εδάφη¹⁵⁸.

Άρθρο 11: Ομοσπονδιακά κράτη¹⁵⁹.

Άρθρο 12: Έναρξη ισχύος της Συμβάσεως¹⁶⁰. Στο άρθρο αυτό γίνεται διάκριση ανάμεσα στη θέση σε ισχύ της Συμβάσεως καθ' εαυτή και την έναρξη της ισχύος

¹⁵⁶ «1. Η παρούσα Σύμβασις παραμένει ανοικτή προς υπογραφή μέχρι της 31^{ης} Δεκεμβρίου 1958 δια παν κράτος Μέλος των Ηνωμένων Εθνών ως και δια παν έτερον κράτος όπερ είναι ή θέλει καταστεί μεταγενεστέρας μέλος μιας ή περισσοτέρων ειδικών Οργανώσεων των Ηνωμένων Εθνών ή συμβαλλόμενον Μέρος εις το Καταστατικόν του Διεθνούς Δικαστηρίου ή ήθελε προσκληθή υπό της Γενικής Συνελεύσεως των Ηνωμένων Εθνών.

2. Η παρούσα Σύμβασις δέον να επικυρωθεί και τα όργανα της επικυρώσεως δέον να κατατεθώσι παρά τω Γενικώ Γραμματεί του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών.»

¹⁵⁷ «1. Άπαντα τα Κράτη τα αναφερόμενα εις το άρθρο 8 δύνανται να προσχωρήσουν εις την παρούσαν Σύμβασιν.

2. Η προσχώρησις θα ενεργείται δια της καταθέσεως οργάνου προσχωρήσεως παρά τω Γενικώ Γραμματεί του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.»

¹⁵⁸ «1. Παν Κράτος θα δύναται, κατά την στιγμήν της υπογραφής, της επικυρώσεως ή της προσχωρήσεως, να δηλώσει ότι η παρούσα Σύμβαση θα επεκτείνεται εις το σύνολον των εδαφών άτινα εκπροσωπεί επί του διεθνούς πεδίου ή εις ένα ή περισσότερα εξ αυτών. Η τοιαύτη δήλωσις επάγεται αποτελέσματα κατά την στιγμήν της έναρξεως της ισχύος της Συμβάσεως δια το ρηθέν Κράτος.

2. Εν συνεχεία, πάσα παρόμοια επέκτασις θα γίνεται δια γνωστοποίησεως απευθυνομένης εις τον Γενικόν Γραμματέα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών κι θα επάγεται αποτελέσματα από της ενενηκοστής ημέρας ήτις ακολουθεί την ημερομηνία κατά την οποίαν ο Γενικός Γραμματεύς του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών έλαβε την γνωστοποίησιν, ή από της ημερομηνίας της έναρξεως της ισχύος της Συμβάσεως δια το εν λόγω Κράτος, εάν η τελευταία αύτη ημερομηνία είναι μεταγενεστέρα.

3. Ως προς τα εδάφη επί των οποίων η παρούσα Σύμβαση δεν εφαρμόζεται κατά την ημερομηνία της υπογραφής της επικυρώσεως ή της προσχωρήσεως, έκαστον ενδιαφερόμενον Κράτος θα εξετάσει την δυνατότητα της λήψεως των απαιτούμενων μέτρων δια την επέκταση της Συμβάσεως επί των εδαφών τούτων υπό την επιφύλαξη, όσάκις τούτο επιβάλλεται τυχόν εκ συνταγματικών λόγων, της συγκαταθέσεως των Κυβερνήσεων των εν λόγω εδαφών.»

¹⁵⁹ «Αι κάτωθι διατάξεις θα εφαρμόζονται επί Ομοσπονδιακών ή μη ενιαίων Κρατών.

α) Όσον αφορά τα άρθρα της παρούσης Συμβάσεως άτινα υπάγονται εις την νομοθετικήν αρμοδιότητα της ομοσπονδιακής εξουσίας, αι υποχρεώσεις της ομοσπονδιακής κυβερνήσεως θα είναι όμοιαι προς εκείνας των συμβαλλομένων Κρατών άτινα δεν είναι ομοσπονδιακά Κράτη.

β) Όσον αφορά τα άρθρα της παρούσης Συμβάσεως άτινα υπάγονται εις την νομοθετικήν αρμοδιότητα εκάστης των απαρτιζουσών την Ομοσπονδίαν Πολιτειών ή Επαρχιών, αι οποίαι δεν υποχρεούνται βάσει του συνταγματικού συστήματος της Ομοσπονδίας να λάβουν νομοθετικά μέτρα, η ομοσπονδιακή Κυβέρνηση θα φέρει τα εν λόγω άρθρα, το ταχύτερο δυνατόν και με ευνοϊκή αυτής σύσταση, εις γνώση των αρμοδίων αρχών των απαρτιζουσών την Ομοσπονδία Πολιτειών ή Επαρχιών.

γ) Ομοσπονδιακόν Κράτος, Μέρος εις την παρούσαν Σύμβασιν, θα υποβάλη τη αιτήσιν παντός άλλου συμβαλλομένου Κράτους, διαβιβάζομένη αυτώ μέσω του Γενικού Γραμματέως του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών, έκθεσιν περί της νομοθεσίας και των εθίμων των ισχυόντων εις την μίαν ή την άλλην διάταξη της Συμβάσεως ως υποδεικνύον την έκτασιν καθ' ην προσεδόθη ισχύς εις την εν λόγω διάταξη δια νομοθετικής ή άλλης πράξεως.»

της σε κάθε κράτος που την επικυρώνει ή προσχωρεί σε αυτή. Η Σύμβαση τέθηκε σε ισχύ στις 7 Ιουνίου 1959 και έκτοτε ήταν δυνατή η επίκληση των διατάξεών της σε ορισμένη χώρα, στην οποία η Σύμβαση άρχισε επίσης να ισχύει.

Άρθρο 13: Καταγγελία¹⁶¹. Σύμφωνα με το άρθρο αυτό κάθε κράτος δικαιούται να καταγγείλει τη Σύμβαση οποτεδήποτε και χωρίς ανάγκη επικλήσεως συγκεκριμένου λόγου. Η Σύμβαση εξακολουθεί όμως να εφαρμόζεται επί αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων, εφ' όσον η αίτηση για την αναγνώριση και την κήρυξή τους ως εκτελεστών υποβλήθηκε προτού αρχίσει η ενέργεια της καταγγελίας από το κράτος αναγνώρισεως¹⁶².

Άρθρο 14: Γενική ρήτρα αμοιβαιότητας¹⁶³. Η διάταξη αυτή εισάγει γενική ρήτρα αμοιβαιότητας με σκοπό να αποτρέψει τη χώρα που κυρώνει τη Σύμβαση να θέσει και άλλους περιορισμούς στην εφαρμογή της εκτός από αυτούς που θέτει η ίδια.

Άρθρο 15: Γνωστοποιούμενα έγγραφα¹⁶⁴.

Άρθρο 16: Αυθεντικές γλώσσες της Συμβάσεως¹⁶⁵. Το άρθρο αυτό αποδίδει τις αυθεντικές γλώσσες στις οποίες είναι συνταγμένη η Σύμβαση, στις οποίες γίνεται

¹⁶⁰ «1. Η παρούσα Σύμβασις θα τεθή εν ισχύ την ενενηκοστήν ημέραν ήτις θα ακολουθήσει την ημερομηνίαν της καταθέσεως του τρίτου οργάνου επικυρώσεως ή προσχωρήσεως.

2. Δι' έκαστον εκ των Κρατών όπερ θέλει επικυρώσει την Σύμβασιν ή προσχωρήσει εις ταύτην μετά την κατάθεσιν του τρίτου οργάνου επικυρώσεως ή προσχωρήσεως, αύτη θα τεθεί εν ισχύ την ενενηκοστήν ημέραν ήτις ακολουθεί την ημερομηνίαν της καταθέσεως υπό του εν λόγω Κράτους του οργάνου επικυρώσεως ή προσχωρήσεως αυτού.»

¹⁶¹ «1. Παν συμβαλλόμενον Κράτος θα δύναται να καταγγείλη την παρούσαν Σύμβασιν δι' εγγράφου γνωστοποίησεως απευθυνομένης προς τον Γενικόν Γραμματέα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών. Η καταγγελία θα επάγεται αποτελέσματα εν έτος μετά την ημερομηνίαν καθ' ην ο Γενικός Γραμματεύς του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών έλαβε την τοιαύτην γνωστοποίησιν.

2. Παν Κράτος, όπερ προέβη εις δήλωσιν ή γνωστοποίηση μεταγενεστέρας εις τον Γενικόν Γραμματέα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών ότι η Σύμβασις θα παύση να εφαρμόζεται εις το περί οι πρόκειται έδαφος, εν έτος μετά την ημερομηνίαν καθ' ην ο Γενικός Γραμματεύς έλαβε την τοιαύτην γνωστοποίησησιν.

3. Η παρούσα Σύμβασις θα παραμένη εφαρμοστέα επί των διαιτητικών αποφάσεων ως προς τας οποίας εγένετο έναρξις ης ισχύος της καταγγελίας.»

¹⁶² Βλ. Κουσουλή, ο.π. σελ. 328.

¹⁶³ «Συμβαλλόμενο Κράτος δεν δύναται να επικαλεσθεί τας διατάξεις της παρούσης Συμβάσεως έναντι ετέρων συμβαλλομένων Κρατών, ειμή καθ' ο μέτρον και αυτό τούτο υποχρεούται να εφαρμόσει τη Σύμβαση ταύτην.»

¹⁶⁴ «Ο Γενικός Γραμματέας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών θα γνωστοποιεί εις άπαντα τα Κράτη τα αναφερόμενα εν άρθρω 8:

α) τας υπογραφάς και επικυρώσεις τας αναφερομένας εν άρθρω 8,

β) τας προσχωρήσεις τας αναφερομένας εν άρθρω 9,

γ) τας δηλώσεις και γνωστοποιήσεις τας αναφερομένας εις τα άρθρα 1, 10 και 11,

δ) την ημερομηνίαν κατά την οποίαν άρχεται η ισχύς της παρούσης Συμβάσεως κατ' εφαρμογή του άρθρου 12,

ε) τας καταγγελίας και γνωστοποιήσεις τας αναφερομένας εν άρθρω 13.»

καταφυγή στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η απόδοση στις υπόλοιπες χώρες δεν είναι επιτυχής.

Τα πλέον σημαντικά άρθρα της Συμβάσεως της Νέας Υόρκης είναι τα 4 και 5, τα οποία, λόγω της σπουδαιότητάς τους αυτής, θα εξετασθούν στα επόμενα κεφάλαια.

A.5. Οι προϋποθέσεις αναγνώρισεως

Οι προϋποθέσεις αναγνώρισεως των αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων τίθενται στο άρθρο 4 της Συμβάσεως της Νέας Υόρκης, σύμφωνα με το οποίο: «1. *Δια να επιτύχη την υπό του προηγούμενου άρθρου προβλεπόμενη αναγνώρισιν και εκτέλεσιν, εκείνο εκ των Μερών όπερ αιτείται την αναγνώρισιν και εκτέλεσιν δέον να προσκομίσει ταυτοχρόνως προς την αίτησιν:*

α) Το πρωτότυπον της αποφάσεως δεόντως βεβαιωμένον ή αντίγραφον του πρωτοτύπου τούτου πληρούν τας δια την αυθεντικότητά του απαιτούμενας προϋποθέσεις.

β) Το πρωτότυπον της συμφωνίας της προβλεπομένης υπό του άρθρου 2 ή αντίγραφον πληρούν τας δια την αυθεντικότητά του απαιτούμενας προϋποθέσεις.

2. *Εάν η ρηθείσα απόφασις ή η ρηθείσα συμφωνία δεν είναι συντεταγμένη εις επίσημον γλώσσαν της χώρας εν τη οποία γίνεται επίκλησις της αποφάσεως, εκείνο εκ των Μερών όπερ αιτείται την αναγνώρισιν και εκτέλεσιν της αποφάσεως δέον να προσκομίσει μετάφρασιν των εγγράφων τούτων εις την γλώσσαν ταύτην. Η μετάφρασις δέον να κυρωθεί υπό επισήμου ή ορκισθέντος επί τούτω μεταφραστού ή υπό διπλωματικού ή προξενικού πράκτορος.»*

Βάσει της ως άνω διατάξεως, ο επικαλούμενος τις έννομες συνέπειες της αλλοδαπής διαιτητικής αποφάσεως φέρει το βάρος να επικαλεσθεί και προσκομίσει τα ανωτέρω αναφερόμενα έγγραφα. Τα έγγραφα αυτά αποδεικνύουν κατ' αρχήν τη

¹⁶⁵ «1. Η παρούσα Σύμβασις, της οποίας τα κείμενα εις την Αγγλικήν, Κινεζικήν, Ισπανικήν, Γαλλικήν, Ρωσικήν είναι εξ ίσου αυθεντικά, θα κατατεθεί εις τα αρχεία του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.

2. Ο Γενικός Γραμματέυς του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών θα διαβιβάσει αντίγραφον δεόντως κεκυρωμένον της παρούσης Συμβάσεως εις τα Κράτη τα αναφερόμενα εις το άρθρο 8.»

δυνατότητα αναγνώρισεως και κηρύξεως της εκτελεστότητας της αποφάσεως¹⁶⁶. Εφόσον το μέρος αυτό επικαλεστεί και προσκομίσει τα ως άνω έγγραφα, θεμελιώνεται τεκμήριο ότι συντρέχουν οι προϋποθέσεις αναγνώρισεως και κηρύξεως της αλλοδαπής διαιτητικής απόφασης εκτελεστής¹⁶⁷. Εναπόκειται τότε στον αντίδικο του μέρους αυτού να επικαλεσθεί και αποδείξει τη συνδρομή των κωλυμάτων του άρθρου 5 παρ. 1 της Συμβάσεως της Νέας Υόρκης προκειμένου να ανατρέψει το τεκμήριο αυτό¹⁶⁸.

Τα ως άνω προσκομιζόμενα έγγραφα, υποβαλλόμενα ενώπιον δικαστηρίου ή άλλης αρχής ενός κράτους θα πρέπει να είναι συνταγμένα και νομίμως μεταφρασμένα στην επίσημη γλώσσα του κράτους αυτού. Στη χώρα μας γίνεται δεκτό νομολογιακώς ότι νομίμως προσκομίσθηκε η συμφωνία διαιτησίας σε ελληνική μετάφραση από δικηγόρο, σύμφωνα με το άρθρο 53 του Κώδικα Δικηγόρων¹⁶⁹.

Β. Η επενέργεια της αρχής της αυτοτέλειας στην αναγνώριση και εκτέλεση των αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων

Β.1. Η προβληματική που γεννάται

Αναλύσαμε ανωτέρω¹⁷⁰ τόσο την έννοια της αρχής της αυτοτέλειας όσο και τα αποτελέσματα που έχει η αποδοχή της αρχής αυτής κατά τη διαιτητική διαδικασία. Το ζήτημα που γεννάται είναι κατά πόσο η αποδοχή της αρχής αυτής επηρεάζει την διαδικασία αναγνώρισης και εκτέλεσης μια αποφάσεως σε μια χώρα διάφορη από αυτή όπου εξεδόθη η ως άνω απόφαση. Δημιουργείται λοιπόν το ερώτημα, κατά πόσο μπορεί να επηρεάσει η ανεξαρτησία της συμφωνίας διαιτησίας, έναντι της κύριας συμφωνίας στην οποία αυτή περιλαμβάνεται, την αναγνώριση και εκτέλεση της αλλοδαπής διαιτητικής αποφάσεως η οποία εκδόθηκε. Το γεγονός ότι το κύρος της συμφωνίας διαιτησίας δεν επηρεάζεται από το κύρος της κύριας συμφωνίας έχει κάποια επενέργεια; Προκειμένου να απαντήσουμε στα ανωτέρω ερωτήματα, σκόπιμο είναι να ερευνήσουμε τη Σύμβαση της Νέας Υόρκης, καθώς αναφέρεται σ' αυτήν ότι

¹⁶⁶ Βλ. Εφ. Πατρ 426/1982, ΝοΒ 1983, 252 επ.

¹⁶⁷ Βλ. ΕφΘεσ 451/2000, Αρμ 2000, 829 επ.

¹⁶⁸ Βλ. ΑΠ 1066/2007, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 460/1990, ΕλλΔνη 1991, 532 επ.

¹⁶⁹ Βλ. ΕφΑθ 6815/1994, Δ 1995, 903 επ., ΕφΠειρ 1206/1986, ΠειρΝ 1986, 287 επ.

¹⁷⁰ Μέρος Ι

ενδεχόμενη ακυρότητα της συμφωνίας διαιτησίας μπορεί να αποτελέσει κώλυμα αναγνώρισης και εκτέλεσης της αλλοδαπής διαιτητικής αποφάσεως, το οποίο μπορεί να προβάλλει ο καθ' ου η αίτηση.

B.2. Η ρύθμιση του άρθρου 5 παρ. 1α της Συμβάσεως της Νέας Υόρκης

Το άρθρο 5 της Συμβάσεως της Νέας Υόρκης θεσπίζει ορισμένα κωλύματα που οδηγούν σε άρνηση αναγνώρισης και εκτέλεσης μιας αλλοδαπής διαιτητικής απόφασης. Το στοιχείο α της πρώτης παραγράφου του ως άνω άρθρου ορίζει ότι:

« Η αναγνώρισις και εκτέλεσις της αποφάσεως δύναται να απορριφθεί μόνο τη αιτήσει του Μέρους εναντίον του οποίου γίνεται επίκλησις ταύτης, εφ' όσον τούτο (το Μέρος) προσκομίζει εις την αρμόδιαν αρχήν της χώρας ένθα επιζητείται η αναγνώρισις και εκτέλεσις την απόδειξιν ότι τα εις την συμφωνίαν περί ης το άρθρον 2 Μέρη είχαν, βάσει του επ' αυτών εφαρμοστέου δικαίου, ανικανότητα τινά, ή ότι η εν λόγω συμφωνία δεν είναι έγκυρος βάσει του δικαίου εις το οποίον τα μέρη την υπήγαγον, και εν ελλείψει ενδείξεως περί τούτου, βάσει του δικαίου της χώρας εν τη οποία εξεδόθη η απόφασις».

B.2.α. Γενικά οι ενστάσεις εκτελέσεως που αφορούν τη συμφωνία διαιτησίας

Στην ως άνω διάταξη ορίζονται οι δύο λόγοι που μπορούν να οδηγήσουν σε απόρριψη του αιτήματος αναγνώρισεως και εκτελέσεως μιας αλλοδαπής διαιτητικής αποφάσεως. Ο πρώτος αναφέρεται στην ικανότητα των μερών να συνομολογήσουν συμφωνία διαιτησίας κατά την έννοια του άρθρου 2 της Συμβάσεως¹⁷¹. Ο δεύτερος λόγος είναι ευρύτερος και εξαρτά την ευδοκίμηση του αιτήματος για αναγνώριση και εκτέλεση από την εγκυρότητα της συμφωνίας διαιτησίας, η οποία κρίνεται κατά το δίκαιο που επέλεξαν τα μέρη, και εφόσον δεν υπάρχει σχετική ένδειξη, κατά το δίκαιο της χώρας στην οποία εκδόθηκε η διαιτητική απόφαση.

Η παράγραφος 1 του άρθρου 2 της Συμβάσεως¹⁷² αναφέρει τα στοιχεία που πρέπει να περιέχει η συμφωνία για να μπορεί να χαρακτηριστεί ως συμφωνία διαιτησίας. Με εξαίρεση το θέμα αν η διαφορά που ανατέθηκε στους διαιτητές και επιλύθηκε με τη διαιτητική απόφαση ήταν επιδεκτική ρύθμισης με διαιτησία, το οποίο ερευνάται αυτεπάγγελα και κρίνεται κατά το δίκαιο του δικάζοντος

¹⁷¹ Βλ. σχετικά ανωτέρω, υπό Α.4.γ.

¹⁷² Βλ. σχετικά ανωτέρω, υπό Α.4.γ.

δικαστή¹⁷³, τα λοιπά στοιχεία της παρ. 1 του άρθρου 2 καθορίζονται άμεσα από τη Σύμβαση. Ότι η συμφωνία διαιτησίας μπορεί να αναφέρεται και σε μέλλουσες διαφορές, δηλαδή σε διαφορές που δεν έχουν ήδη προκύψει κατά το χρόνο συννομολόγησής της, ότι η έννομη σχέση από την οποία θα ανακύψουν οι διαφορές πρέπει να είναι ορισμένη και ότι η προς επίλυση διαφορά μπορεί να έχει χαρακτήρα συμβατικό η εξωσυμβατικό, είναι ζητήματα για τα οποία η Σύμβαση καθιερώνει κανόνες ενιαίους για τα Κράτη – Μέλη και έτσι αποκλείει την προσφυγή στο εγχώριο δίκαιο¹⁷⁴. Επομένως, και όταν τα ζητήματα αυτά ερευνώνται κατά τη φάση της αναγνώρισης και εκτέλεσης της διαιτητικής απόφασης δεν νοείται προσφυγή στο εγχώριο δίκαιο, όπως γενικά προβλέπεται στην παράγραφο 1 α του άρθρου 5 της ΣΝΥ.

Περαιτέρω, η παράγραφος 2 του άρθρου 2 της Συμβάσεως της Νέας Υόρκης αναφέρεται στον τύπο τον οποίο πρέπει να περιβάλλεται η συμφωνία διαιτησίας, καθιερώνοντας με τη διάταξη αυτή κανόνα ουσιαστικού δικαίου ενιαίο για τα Κράτη – Μέλη με αποτέλεσμα να μην αφήνει πεδίο εφαρμογής στις αντίστοιχες εγχώριες διατάξεις. Κατά τη διαδικαστική φάση της αναγνώρισης και εκτέλεσης μιας αλλοδαπής διαιτητικής αποφάσεως γίνεται δικαστηριακός έλεγχος για το εάν η διαιτητική απόφαση αποκρούεται για το λόγο ότι η συμφωνία διαιτησίας είναι άκυρη επειδή δεν έχει περιβληθεί τον έγγραφο τύπο, καθώς και για το εάν τηρήθηκε ο επιβαλλόμενος τύπος κατά το άρθρο 4 της Συμβάσεως¹⁷⁵, σύμφωνα με το οποίο ο διάδικος που επιδιώκει την αναγνώριση και εκτέλεση οφείλει να επικαλεστεί και να προσκομίσει έγγραφο διαιτητικής συμφωνίας που να ικανοποιεί τους όρους του άρθρου 2, ανάμεσα στους οποίους περιλαμβάνεται και η τήρηση του έγγραφου συστατικού τύπου.

Β.2.β. Ειδικότερα η ικανότητα συννομολόγησης συμφωνίας

Η παράγραφος 1 α του άρθρου 5 της Συμβάσεως αναφέρεται γενικά στο κύρος της συμφωνίας διαιτησίας. Το πρώτο μέρος της διάταξης αναφέρεται στην ικανότητα για συννομολόγηση διαιτησίας και, αν και φαίνεται ότι θα μπορούσε να παραλειφθεί,

¹⁷³ Βλ. άρθρο 5 § 2α ΣΝΥ, κατωτέρω υπό Γ.3.

¹⁷⁴ Βλ. σχετικά Βερβενιώτη, , Διεθνής Εμπορική Διαιτησία Ι Η Σύμβαση της Νέας Υόρκης Διμερείς Συμβάσεις, σελ. 153.

¹⁷⁵ Βλ. ανωτέρω υπό Α.4.γ.

λόγω της ευρείας διατύπωσης του δεύτερου μέρους της παραγράφου 1 α, η οποία καλύπτει κάθε αιτία ακυρώσεως της συμφωνίας διαιτησίας, ωστόσο, δεν είναι περιττή, δεδομένου ότι με την ως άνω διάταξη καθιερώνεται διάφορο δίκαιο, κατά το οποίο κρίνονται οι δύο κατηγορίες ακυρότητας. Το πρώτο μέρος της διάταξης της παραγράφου 1 α του άρθρου 5 εισάγει παραπομπή στο ιδιωτικό διεθνές δίκαιο του δικάζοντος δικαστή¹⁷⁶, καθώς εισάγει κανόνα ιδιωτικού διεθνούς δικαίου ως προς την ικανότητα των μερών, περιορίζοντας όμως την παραπομπή στο επί των μερών εφαρμοστέο δίκαιο, δηλαδή μόνο στις διατάξεις του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου που αφορούν την προσωπική κατάσταση¹⁷⁷. Με την ικανότητα για συνομολόγηση συμφωνίας διαιτησίας δεν πρέπει να συγχέεται η προς αντιπροσώπευση ικανότητα – εξουσία του νόμιμου αντιπροσώπου φυσικού προσώπου, η οποία δεν διέπεται από το επί των μερών εφαρμοστέο δίκαιο αφού η εξουσία αυτή ρυθμίζεται από επί μέρους διατάξεις. Ενδέχεται, το ζήτημα της δικαιοπρακτικής ικανότητας να μην ρυθμίζεται από διατάξεις που περιέχονται στο ιδιωτικό διεθνές δίκαιο του δικάζοντος δικαστή, αλλά εντός άλλων διατάξεων¹⁷⁸. Και σε αυτή την περίπτωση, όμως, οι διατάξεις που αναφέρονται στη δικαιοπρακτική ικανότητα αποτελούν ρυθμίσεις που αναφέρονται στην προσωπική κατάσταση και άρα ρυθμίζουν το επί των μερών εφαρμοστέο δίκαιο¹⁷⁹.

Τέλος, το κύρος και η ενέργεια συμφωνίας διαιτησίας που απολήγει σε απόφαση μη δυνάμενη να εκτελεσθεί αναγκαστικά, δεν μπορούν να αμφισβητηθούν ούτε με την επίκληση του άρθρου 2 παρ. 3 της Συμβάσεως. Επομένως, δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι η συμφωνία διαιτησίας είναι ανενεργός γιατί δεν μπορεί να εκτελεσθεί. Η εκτέλεση της διαιτητικής αποφάσεως δεν είναι κατ' ανάγκη εξαναγκασμένη. Και η εκούσια συμμόρφωση αποτελεί εκτέλεση, την οποία θεωρεί ή πρέπει να θεωρεί αυτονόητη ο προνομιούχος διάδικος¹⁸⁰.

Β.2.γ. Η ακυρότητα της συμφωνίας περί διαιτησίας

¹⁷⁶ Βλ. και Βρέλλη Σ, *Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο*, σελ. 447.

¹⁷⁷ Βλ. Κεραμέα, *Εκτέλεση στην Ελλάδα αγγλικών δικαστικών και διαιτητικών αποφάσεων*, Γνωμοδότηση. ΕΛΛΔνη 1985, σελ. 386.

¹⁷⁸ Βλ. για παράδειγμα το αμερικανικό δίκαιο, όπου η ικανότητα για συνομολόγηση σύμβασης ρυθμίζεται από το δίκαιο του τόπου κατάρτισής της ή από το δίκαιο που γενικά τη διέπει.

¹⁷⁹ Βλ. Βερβενιώτης, ο.π., σελ. 159.

¹⁸⁰ Βλ. Βερβενιώτης, ο.π. σελ. 161.

Στο δεύτερο μέρος της παραγράφου 1 του άρθρου 5 της Συμβάσεως ορίζεται ότι η αναγνώριση και εκτέλεση της διαιτητικής αποφάσεως μπορεί να απορριφθεί όταν προσκομίζεται η απόδειξη ότι η συμφωνία διαιτησίας δεν είναι έγκυρη κατά το δίκαιο στο οποίο την υπήγαγαν τα μέρη ή, αν δεν υπάρχει σχετική ένδειξη, κατά το δίκαιο της χώρας στην οποία εκδόθηκε η διαιτητική απόφαση. Έτσι, δια ρητής διατάξεως της Συμβάσεως καθιερώνεται το προβάδισμα της ιδιωτικής βουλήσεως στον καθορισμό του εφαρμοστέου δικαίου στην συμφωνία περί διαιτησίας¹⁸¹. Επομένως, το εδάφιο αυτό καλύπτει πολλές, αλλά όχι όλες τις δυνατές περιπτώσεις ακυρότητας της συμφωνίας διαιτησίας, δεδομένου ότι: δεν εφαρμόζεται, κατά το μέτρο που αναφέρεται στο εφαρμοστέο δίκαιο, όταν πλήττεται η συμφωνία διαιτησίας ως άκυρη γιατί δεν περιέχει τα στοιχεία που αναφέρονται στην παράγραφο 1 του αρ. 2, γιατί δεν έχει περιβληθεί τον έγγραφο τύπο που ορίζεται στην παράγραφο 2 του αρ. 2¹⁸², είτε γιατί συνομολογήθηκε από πρόσωπα ανίκανα. Για τα ζητήματα αυτά, όπως είδαμε ανωτέρω¹⁸³ η ίδια η Σύμβαση υποδεικνύει ή καθιερώνει το εφαρμοστέο δίκαιο.

Το εδάφιο αυτό αναφέρει ότι το κύρος της συμφωνίας διαιτησίας θα κριθεί κατά το δίκαιο στο οποίο τα μέρη την υπήγαγαν ή κατά το δίκαιο του τόπου έκδοσης της διαιτητικής αποφάσεως, στην περίπτωση κατά την οποία δεν προκύπτει από την συμφωνία σχετική ρητή ή συναγόμενη βούληση των συμβαλλομένων. Το δίκαιο που τα μέρη επιλέγουν δεν είναι ανάγκη να εμφανίζει στοιχεία σύνδεσης με τα ίδια και την έννομη σχέση τους, ενώ λόγος που να αποκλείει τη δυνατότητα των μερών να υπάγουν τη συμφωνία σε δίκαιο άσχετο από την έννομη σχέση τους δεν φαίνεται να υπάρχει, όταν τα μέρη έχουν εξουσία ελεύθερης διάθεσης του αντικειμένου της διαφοράς. Επιπλέον, η υπαγωγή από τα μέρη της συμφωνίας διαιτησίας στο δίκαιο ορισμένης χώρας δεν απαιτείται να είναι ρητή, αλλά αρκεί απλή αλλά σαφής ένδειξη¹⁸⁴. Περαιτέρω, η διάταξη καθορίζει άμεσα κατά ποίο δίκαιο θα κριθεί το κύρος της συμφωνίας διαιτησίας και δεν παραπέμπει στο ιδιωτικό διεθνές δίκαιο του δικάζοντος δικαστή, παρέχοντας έτσι ασφάλεια στα συμβαλλόμενα μέρη, τα οποία γνωρίζουν από την αρχή σύμφωνα με ποιο δίκαιο θα κριθεί η συμφωνία τους¹⁸⁵.

¹⁸¹ Βλ. Μασουρίδη, Αναγνώρισις και εκτέλεσις αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων εις την Ελλάδα, σελ. 45.

¹⁸² Βλ. ΕφΘεσ 871/1998, ΔΕΕ 1999, 735 επ.

¹⁸³ Υπό Β.2.β.

¹⁸⁴ Βλ. σχετικά Βερβενιώτη, ο.π., σελ. 161, 162.

¹⁸⁵ Βλ. Βερβενιώτη, ο.π. σελ. 163.

Σύμφωνα λοιπόν με τα όσα αναφέρονται σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο στην περίπτωση α της παρ. 1 του αρ. 5 της Συμβάσεως, οριοθετούνται και οι περιπτώσεις ακυρότητας της συμφωνίας διαιτησίας οι οποίες κρίνονται κατά το δεύτερο εδάφιο. Περαιτέρω, τα λοιπά άρθρα της Συμβάσεως εξαιρούν από το πεδίο εφαρμογής της συγκεκριμένης διατάξεως κάποια άλλα ελαττώματα της συμφωνίας τα οποία μπορεί να επιφέρουν ακυρότητα. Πρόκειται για εκείνα που συνδέονται με τον τρόπο συγκρότησης του διαιτητικού δικαστηρίου και με τη διαδικασία διεξαγωγής της διαιτησίας, αφού καλύπτονται από την περίπτωση της παραγράφου 1 περ. δ του ιδίου άρθρου της Συμβάσεως. Επιπλέον, στην περίπτωση κατά την οποία το αντικείμενο της διαφοράς δεν είναι επιδεκτικό επίλυσης με διαιτησία, δεν ανήκει στο πεδίο εφαρμογής της συγκεκριμένης διατάξεως, αφού σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 5 της Συμβάσεως, το ζήτημα αυτό κρίνεται σύμφωνα με το ουσιαστικό δίκαιο του δικάζοντος δικαστή. Επίσης, δεν ερευνώνται κατά το δίκαιο που καθορίζει η συγκεκριμένη διάταξη, αν η συμφωνία είναι άκυρη, γιατί δεν προβλέπει ως υποχρεωτική την επίλυση της διαφοράς, ή γιατί δεν αναφέρεται σε επαρκώς ορισμένη έννομη σχέση ή γιατί ο όρος για τη διαιτητική επίλυση των διαφορών δεν είναι επαρκώς ορισμένος, καθώς οι προϋποθέσεις αυτές κρίνονται μεν και στο πλαίσιο της παρ. 1 α του άρθρου 5 της Συμβάσεως, όχι όμως κατά το δίκαιο που εκεί μνημονεύεται¹⁸⁶.

Σύμφωνα επομένως με τις ανωτέρω περιπτώσεις που εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής της συγκεκριμένης διατάξεως, μπορούμε να προσδιορίσουμε τις περιπτώσεις αμφισβήτησης του κύρους της συμφωνίας διαιτησίας οι οποίες κρίνονται σύμφωνα με την ως άνω διάταξη. Έτσι, το μέρος κατά του οποίου στρέφεται η αναγνώριση και εκτέλεση μιας αλλοδαπής διαιτητικής αποφάσεως μπορεί να προβάλει την ένσταση της ακυρότητας της διαιτητικής συμφωνίας, σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 1 α σε περίπτωση που υπάρχει ελάττωμα στη βούληση κάποιου μέρους, όπως είναι οι περιπτώσεις πλάνης, απάτης ή απειλής¹⁸⁷ ή συνομολόγησής της συμφωνίας διαιτησίας υπό καθεστώς πίεσης και με εκμετάλλευση της ανάγκης, της άγνοιας ή της απειρίας του αντισυμβαλλομένου¹⁸⁸. Στο κύρος της συμφωνίας, με την

¹⁸⁶ Βλ. σχετικά Βερβενιώτη, ο.π. σελ. 165.

¹⁸⁷ Βλ. και Spayogle J., *The Enforcement of Foreign Arbitral Awards in the U.S. – A Matter of Federal Law*, U.S. – Mexico Law Journal Spring 2005, σελ. 101 επ.

¹⁸⁸ Γίνεται δεκτό ότι η ανεπιφύλακτη συμμετοχή στη διαιτητική διαδικασία θεραπεύει τα ελαττώματα εκείνα της συμφωνίας διαιτησίας τα οποία ανάγονται στη διαμόρφωση της βούλησης και κρίνονται κατά το δίκαιο της παρ. 1 του αρ. 5.

έννοια του ως άνω άρθρου, ανάγεται τελικά και το ζήτημα της παρόδου της προθεσμίας ισχύος της, δηλαδή του χρόνου εντός του οποίου πρέπει κατά τη σύμβαση να κινηθεί η διαιτητική διαδικασία ή να εκδοθεί η διαιτητική απόφαση¹⁸⁹. Εδώ, τέλος ανήκει και η περίπτωση κατά την οποία η αίτηση απευθύνεται κατά τρίτου, ο οποίος όμως δεν δεσμεύεται, κατά το δίκαιο που τη διέπει, από τη συμφωνία διαιτησίας¹⁹⁰.

B.3. Συμπεράσματα

Είδαμε ανωτέρω¹⁹¹ ότι η αρχή της αυτοτέλειας της συμφωνίας διαιτησίας καθιερώνει την ανεξαρτησία της συμφωνίας διαιτησίας έναντι της κύριας συμφωνίας των μερών, στην οποία αυτή εμπεριέχεται, καθιστώντας τις δύο συμβάσεις αυτές ανεξάρτητες, με αποτέλεσμα η ελαττωματικότητα της κύριας συμβάσεως να μην επηρεάζει την συμφωνία διαιτησίας¹⁹².

Περαιτέρω, αναλύοντας το άρθρο 5 παρ. 1 α της Συμβάσεως της Νέας Υόρκης, βλέπουμε ότι ενδεχόμενη ακυρότητα της συμφωνίας διαιτησίας αποτελεί λόγο ενστάσεως που μπορεί να προβάλει το ηττημένο μέρος, ο οποίος μπορεί να οδηγήσει στην άρνηση αναγνώρισεως και εκτελέσεως της διαιτητικής αποφάσεως που εκδόθηκε σε ένα κράτος διάφορο αυτού όπου εκδόθηκε η απόφαση.

Κατόπιν των ανωτέρω, γίνεται εμφανής η σημασία που έχει η επικράτηση της αρχής της αυτοτέλειας για την αναγνώριση και εκτέλεση μιας αλλοδαπής διαιτητικής απόφασης. Στην περίπτωση, λοιπόν, κατά την οποία η κύρια σύμβαση πάσχει ακυρότητα, λόγω π.χ. ελαττωμάτων της δηλώσεως βουλήσεως, εφόσον δεν γινόταν δεκτή η αρχή της αυτοτέλειας της συμφωνίας διαιτησίας, θα θεωρείτο ότι πάσχει ακυρότητα και η συμφωνία διαιτησίας, ως μέρος της κύριας συμβάσεως, καθώς η ακυρότητα της πρώτης συμπαράσχει σε ακυρότητα και τη δεύτερη. Αυτό θα είχε σαν αποτέλεσμα η διαιτητική απόφαση που εκδόθηκε και αφορά διαφορά που προκύπτει από μια κύρια σύμβαση, η οποία κρίνεται άκυρη, να μην μπορεί να εκτελεσθεί σε μια άλλη χώρα, σύμφωνα με την παρ. 1 α του άρθρου 5 της Συμβάσεως

¹⁸⁹ Βλ. και Βερβενιώτη, ο.π. σελ. 166.

¹⁹⁰ ΕφΑθ 6815/1994, Δ 1995, 903 επ.

¹⁹¹ Υπό Α.7, Μέρος Ι.

¹⁹² Βλ. Gulerci A., Separability of the Arbitration Agreement in International Arbitration, σελ. 109.

της Νέας Υόρκης, καθώς θα θεωρείται ότι και η συμφωνία διαιτησίας η οποία περιλαμβάνεται στην άκυρη κύρια σύμβαση είναι και αυτή άκυρη.

Αντίθετα, ξεκινώντας με την παραδοχή ότι πρόκειται για δύο, μη εξαρτώμενες μεταξύ τους συμβάσεις, οδηγούμαστε στα ακριβώς αντίθετα αποτελέσματα. Η συμφωνία διαιτησίας παραμένει ενεργή και επιτρέπει τη διαιτητική επίλυση της διαφοράς, περαιτέρω δε την απρόσκοπτη αναγνώριση και εκτέλεση της επ' αυτής διαιτητικής αποφάσεως σε κράτος διάφορο του τόπου έκδοσής της.

Συνεπώς, στην περίπτωση κατά την οποία η κύρια συμφωνία πάσχει λόγω του γεγονότος ότι δεν υπήρχε δικαιοπρακτική ικανότητα των μερών ή υπάρχει ελαττωματική δήλωση βουλήσεως, λόγω πλάνης, απάτης, απειλής, το κύρος της συμφωνίας διαιτησίας δεν επηρεάζεται, με αποτέλεσμα η διαιτητική απόφαση να εκτελείται κανονικά, χωρίς να συντρέχει το κώλυμα εκτελέσεως που προβλέπεται στην παρ. 1 α του άρθρου 5 της Συμβάσεως της Νέας Υόρκης¹⁹³.

Από τα ανωτέρω γίνεται σαφής ο ρόλος που διαδραματίζει η αρχή της αυτοτέλειας της διαιτητικής ρήτηρας στην αναγνώριση και εκτέλεση των αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων, συντελώντας στην επιτυχία του σκοπού της Συμβάσεως της Νέας Υόρκης, ο οποίος είναι η ελεύθερη και απρόσκοπτη κυκλοφορία των διαιτητικών αποφάσεων ανάμεσα στα κράτη μέλη, χωρίς να επιβάλλονται πρόσθετοι περιορισμοί, που να εμποδίζουν την εκτέλεση των αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων.

Γ. Λοιποί λόγοι άρνησης εκτέλεσης

Γ.1. Γενικά το άρθρο 5 της Συμβάσεως της Νέας Υόρκης

Είδαμε ανωτέρω¹⁹⁴ ότι το άρθρο 5 της Σύμβασης της Νέας Υόρκης, καθιερώνει ορισμένα κωλύματα που οδηγούν σε άρνηση αναγνώρισης και εκτέλεσης μιας αλλοδαπής διαιτητικής απόφασης, αναλύοντας τις ενστάσεις που αφορούν τη συμφωνία διαιτησίας. Περαιτέρω όμως το ως άνω άρθρο αναφέρεται και σε άλλα

¹⁹³ Βλ. σχετικά Huber S., Wendy Th., Enforcement of International Arbitration Agreements by United States Courts, σελ. 244.

¹⁹⁴ Υπό Β.2

κωλύματα που έχουν σαν αποτέλεσμα την άρνηση αναγνώρισης και εκτέλεσης της αλλοδαπής αποφάσεως. Πιο συγκεκριμένα το άρθρο αυτό ορίζει¹⁹⁵ :

«1. Η αναγνώρισις και εκτέλεσις της αποφάσεως δύναται να απορριφθεί μόνο τη αιτήσει του Μέρους εναντίον του οποίου γίνεται επίκλησις ταύτης, εφ' όσον τούτο (το Μέρος) προσκομίζει εις την αρμόδιαν αρχήν της χώρας ένθα επιζητείται η αναγνώρισις και εκτέλεσις την απόδειξιν ότι:

β) εκείνο εκ των Μερών εναντίον του οποίου γίνεται επίκλησις της αποφάσεως δεν ήτο δεόντως πληροφορημένον περί του ορισμού του διαιτητού ή περί της διαδικασίας της διαιτησίας ή του ότι του ήτο αδύνατον δι' άλλον τινά λόγον να ποιήσεται χρήσιν των εις την διάθεσίν του μέσων, ή

γ) η απόφασις αναφέρεται εις διαφοράν μη περιλαμβανομένην εις τας διατάξεις της διαιτητικής ρήτηρας, ή ότι περιλαμβάνει αποφάσεις υπερβαίνουσας τους όρους του συνυποσχετικού ή της διαιτητικής ρήτηρας. Εν τούτοις, εάν αι διατάξεις της αποφάσεως, αι αναφερόμεναι εις θέματα άτινα υπεβλήθησαν εις την διαιτησίαν, δύναται να αποχωρισθώσιν εκείνων αίτινες αναφέρονται εις θέματα μη υποβληθέντα εις την διαιτησίαν, αι πρώται δύνανται να αναγνωρισθούν και εκτελεσθούν, ή

δ) η συγκρότησις του διαιτητικού δικαστηρίου ή η διαιτητική διαδικασία δεν ήτο σύμφωνος προς την συμφωνία των Μερών, ή εν ελλείψει συμφωνίας ότι δεν ήτο σύμφωνος προς το δίκαιον της χώρας ένθα έλαβε χώραν η διαιτησία, ή

ε) η απόφασις δεν κατέστη εισέτι δεσμευτική διά τα Μέρη ή ηκυρώθη ή ανεστάλη υπό αρμοδίας αρχής της χώρας, εν τη οποία ή κατά το δίκαιον της οποίας εξεδόθη η απόφασις.

2. Η αναγνώρισις και εκτέλεσις διαιτητικής αποφάσεως θα δύναται ωσαύτως ν' απορριφθή, εάν αμροδια αρχή της χώρας ένθα ζητείται η αναγνώρισις και εκτέλεσις διαπιστώνει:

α) ότι, κατά το δίκαιον της εν λόγω χώρας, το αντικείμενον της διαφοράς δεν είναι επιδεκτικόν ρυθμίσεως διά διαιτησίας, ή

β) ότι η αναγνώρισις και εκτέλεσις της αποφάσεως θα ήτο αντίθετος προς την δημόσιαν τάξιν της εν λόγω χώρας.»¹⁹⁶

¹⁹⁵ Βλ. σχετικά Shenton D., The Enforcement of International Commercial Arbitral Awards in the English Courts, International Business Lawyer 1980, 35-36.

¹⁹⁶ Για την ερμηνεία της διάταξης βλ. και Lew J., The Recognition and Enforcement of Arbitration Awards in England, International Lawyer, Vol. 10, No 3, σελ. 425 επ.

Η διάταξη αυτή έχει όλως εξαιρετικό χαρακτήρα. Το δικαστήριο είναι υποχρεωμένο¹⁹⁷ να αρνηθεί να αναγνωρίσει και κηρύξει εκτελεστή αλλοδαπή διαιτητική απόφαση μόνο αν το μέρος, κατά του οποίου στρέφεται η αίτηση, ανταποκριθεί στο βάρος να επικαλεσθεί και αποδείξει τους λόγους που αναφέρονται στην παράγραφο 1 της ως άνω διατάξεως, ανατρέποντας το τεκμήριο που δημιουργείται δυνάμει του άρθρου 4 παρ. 1 της Συμβάσεως¹⁹⁸. Οι λόγοι της παραγράφου 2 ελέγχονται αυτεπαγγέλτως σε κάθε περίπτωση¹⁹⁹. Περαιτέρω, γίνεται δεκτό ότι οι λόγοι της παραγράφου 1 αναφέρονται στη διάταξη κατά τρόπο περιοριστικό, ώστε δεν είναι δυνατό να παρεισαχθούν και άλλοι²⁰⁰. Επομένως, αποκλείεται οποιαδήποτε κατ' ουσίαν επανεξέταση της διαφοράς. Ακόμα και αν τυχόν κριθεί ότι η διαιτητική απόφαση είναι εσφαλμένη. Απαραδέκτως δε, προβάλλονται στο στάδιο αυτό ενστάσεις κατά της απαιτήσεως που επιδικάσθηκε με τη διαιτητική απόφαση²⁰¹. Γενικότερα, οι λόγοι που θα δικαιολογούσαν την αποτροπή της αναγνώρισεως της αλλοδαπής αποφάσεως υπόκεινται κατά κανόνα σε ερμηνεία, η οποία να διευκολύνει την επίτευξη του βασικού σκοπού της Συμβάσεως της Νέας Υόρκης.

Σύμφωνα με την ως άνω διάταξη, οι λόγοι που δικαιολογούν την απόρριψη της αιτήσεως για αναγνώριση της αλλοδαπής αποφάσεως διακρίνονται σε αυτούς που προτείνονται κατ' ένσταση από τον καθού η αίτηση και αναγράφονται στην παράγραφο 1 και σε αυτούς που λαμβάνονται υπ' όψιν αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο και αναγράφονται στην παράγραφο 2. Το παραδεκτό ή μη της επικλήσεως των ενστάσεων κατά της αναγνώρισης αλλοδαπής διαιτητικής αποφάσεως διαφοροποιείται ανάλογα με την προηγηθείσα εξέλιξη. Ζητήματα που κρίθηκαν απλώς από το δικαστήριο²⁰² δεν εμποδίζονται να επανατεθούν ως αρνητικές προϋποθέσεις της αναγνώρισεως²⁰³. Ενδέχεται όμως η σχετική ένσταση να απωλέσθηκε επειδή το μέρος δεν την προέβαλε εγκαίρως, κατά το δίκαιο που εφαρμόσθηκε στη διαιτητική διαδικασία. Ενστάσεις που αποκλείσθηκαν γι' αυτό το λόγο δεν προτείνονται παραδεκτώς ούτε κατά την επακολουθούσα φάση της

¹⁹⁷ Βλ. ΑΠ 460/1990, ΕλλΔνη 1991, 532 επ.

¹⁹⁸ Βλ. ανωτέρω υπό Γ.2.

¹⁹⁹ Σύμφωνα δε με την ΑΠ 460/1990, ΕλλΔνη 1991, 532 επ., η ανυπαρξία της συνδρομής των λόγων αυτών δεν συνιστά υποχρεωτικό περιεχόμενο της αιτήσεως.

²⁰⁰ Π.χ. λόγοι που θα δικαιολογούσαν ενδεχομένως την ακύρωση της αποφάσεως.

²⁰¹ Βλ και ΕφΑθ 6815/1994, Δ 1995, 903 επ. και ΕφΠειρ 341/1990, ΠειρΝ 1990, 143 επ.

²⁰² Λ.χ. αντιρρήσεις κατά του κύρους της συμφωνίας διαιτησίας

²⁰³ Βλ. ΕφΑθ 1518/1994, Δ 1995, 392 επ.

αναγνώρισεως της διαιτητικής αποφάσεως στην ημεδαπή. Τέλος, τελεσιδικώς κριθέντες λόγοι ακυρώσεως²⁰⁴ δεν επανατίθενται παραδεκτώς ως ενστάσεις κατά της αναγνώρισεως της διαιτητικής αποφάσεως. Σε κάθε περίπτωση όμως, κατά τη φάση της αναγνώρισεως παραδεκτώς επανακύπτουν οι αυτεπαγγέλτως εξεταζόμενοι λόγοι. Επομένως, κριθέντες ήδη λόγοι ακυρώσεως δεν θα αποκλειόταν να επανεξετασθούν κατά το στάδιο της αναγνώρισεως με βάση τους λόγους της παραγράφου 2 της διατάξεως. Οι λόγοι που δικαιολογούν την απόκρουση της αιτήσεως μπορεί να αφορούν τη διαιτητική συμφωνία, το διαιτητικό δικαστήριο, τη διαιτητική διαδικασία ή τη διαιτητική απόφαση²⁰⁵.

Γ.2. Ενστάσεις που μπορεί να προβάλλει ο καθ' ου

Γ.2.α. Ενστάσεις που αφορούν το διαιτητικό δικαστήριο

Τον τρόπο συνθέσεως του διαιτητικού δικαστηρίου αφορά η μη έγκαιρη και προσήκουσα ενημέρωση του μέρους για τον ορισμό διαιτητή, με συνέπεια να παραβιασθεί το δικαίωμα ακροάσεώς του, να μην καταστεί δυνατή η σύμπραξη του μέρους κατά τη συγκρότηση του διαιτητικού δικαστηρίου ή να απολεσθεί η δυνατότητα να ζητηθεί η εξαίρεση του διαιτητή. Κωλύεται επίσης η αναγνώριση της αποφάσεως όταν εκδόθηκε από διαιτητικό δικαστήριο που συγκροτήθηκε κατά τρόπο μη ανταποκρινόμενο είτε σε αντίστοιχη συμφωνία των μερών είτε, επικουρικά, αν δεν καταρτίσθηκε τέτοια συμφωνία, στο δίκαιο της χώρας όπου διεξήχθη η διαιτησία. Ο συγκεκριμένος λόγος δεν στοιχειοθετείται όταν η συγκρότηση του διαιτητικού δικαστηρίου ακολούθησε τη συμφωνία των μερών, οποία όμως αντιβαίνει σε διατάξεις αναγκαστικού δικαίου της χώρας διεξαγωγής της διαιτησίας²⁰⁶. Στην περίπτωση αυτή θα μπορούσε να ανακύψει μόνο ζήτημα εναρμόνισης με την παράγραφο 2 της ως άνω διατάξεως²⁰⁷. Προτείνεται ακόμα κατά της αναγνώρισεως η υπέρβαση της εξουσίας του διαιτητικού δικαστηρίου, σύμφωνα με την περίπτωση γ της παραγράφου 1, είτε επειδή αυτό έκρινε επί διαφοράς μη εμπίπτουσας, κατά τους

²⁰⁴ Λ.χ. ότι η διαιτητική διαδικασία διεξήχθη κατά τρόπο που δεν παραβίασε το δικαίωμα ακροάσεως

²⁰⁵ Για την ανάλυση των λόγων που δικαιολογούν την απόκρουση της αιτήσεως, και άρνηση εκτελέσεως της αλλοδαπής διαιτητικής αποφάσεως βλ. Κουσσούλη, Διαιτησία, Ερμηνεία κατ' άρθρο, σελ. 299 επ.

²⁰⁶ Όπως λ.χ. όταν κατά τον κανονισμό στον οποίο υπεβλήθησαν τα μέρη την εκπροσώπησή τους ανέλαβαν οι διαιτητές.

²⁰⁷ Βλ. σχετικά ολΑΠ 1572/1981, ΝοΒ 1982, 1053 επ.

ερμηνευτικούς κανόνες του δικαίου που τη ρυθμίζει, στο εύρος της συμφωνίας διαιτησίας, είτε επειδή έκρινε *ultra petita*, επί διαφοράς που δεν αποτέλεσε αντικείμενο αιτήματος από τα μέρη.

Αντίθετα στην περίπτωση κατά την οποία δεν αποφάνθηκε επί υποβληθέντος αιτήματος, δεν κωλύεται η αναγνώριση της αποφάσεως. Αντίστοιχα και στην περίπτωση που έκρινε με βάση ανεθνικό ουσιαστικό δίκαιο, εκτός εάν στηρίχθηκε στις αρχές του ίσου και επεικούς χωρίς ειδική εξουσιοδότηση από τα μέρη²⁰⁸.

Γ.2.β. Ενστάσεις που αφορούν τη διαιτητική διαδικασία

Κωλύεται επίσης η αναγνώριση της αποφάσεως αν το μέρος δεν ενημερώθηκε εγκαίρως και προσηκόντως για τη διαιτητική διαδικασία (βλ. παρ. 1 περίπτωση β), με συνέπεια να μην διασφαλίζεται η αρχή της δίκαιης δίκης και να καταστεί αδύνατο γι' αυτό να μετάσχει στη διαδικασία, να προετοιμάσει εγκαίρως την άμυνά του και να προσκομίσει τα αποδεικτικά του μέσα. Η κρίση αυτή, εκφερόμενη κατά περίπτωση, ακολουθεί κατά βάση τα ελάχιστα απαιτούμενα μιας δικαιοκρατικής οργανώσεως της διαιτητικής δίκης. Η διάταξη αυτή αναφέρεται στην παραβίαση της αρχής της χρηστής δίκης, η οποία επιβάλλει την παροχή δυνατότητας συμμετοχής των διαδίκων στη διαιτητική δίκη, την παροχή εύλογου χρόνου για να προετοιμάσουν την άμυνά τους και γενικότερα τη διεξαγωγή της διαιτητικής διαδικασίας με χρηστό τρόπο. Λόγο αποκρούσεως της αναγνώρισεως συνιστά επίσης η οργάνωση της διαιτητικής διαδικασίας κατά τρόπου ουσιωδώς μη ανταποκρινόμενο στη συμφωνία των μερών και επικουρικά, αν δεν υπήρξε σχετική συμφωνία, στο δίκαιο του τόπου διεξαγωγής της διαιτησίας.

Δεν στοιχειοθετείται όμως ο προκείμενος λόγος όταν οι διαιτητές ακολούθησαν τη συμφωνία για τον καθορισμό της διαιτητικής διαδικασίας, αν και αυτή περιείχε ρυθμίσεις αντίθετες προς κανόνες αναγκαστικού δικαίου του τόπου της διαιτησίας. Στην περίπτωση όμως αυτή, γίνεται έλεγχος κατά την παράγραφο 2 περίπτωση β της ως άνω διατάξεως²⁰⁹.

²⁰⁸ Για το ζήτημα βλ. σχετικά και Sanders P., *Twenty Years' Review of the Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards*, *International Lawyer* 1979, σελ. 269 επ.

²⁰⁹ Βλ. σχετικά και Sanders P., ο.π.

Γ.2.γ. Ενστάσεις που αφορούν τη διαιτητική απόφαση

Στη διαιτητική απόφαση, της οποίας ζητείται η αναγνώριση ή η κήρυξή της ως εκτελεστής, αναφέρεται η παράγραφος 1 περίπτωση ε της ως άνω διάταξης. Κωλύεται η αναγνώριση αλλοδαπής διαιτητικής αποφάσεως όταν αυτή δεν είναι ακόμα²¹⁰ δεσμευτική, δηλαδή όταν, ανεξάρτητα από το αν περιεβλήθη ή όχι τον εκτελεστήριο τύπο, δεν αναπτύσσει τις έννομες συνέπειές της υποκείμενη, κατά τη συμφωνία των μερών ή το εφαρμοστέο σε αυτή δίκαιο, σε ένδικα μέσα ενώπιον άλλου διαιτητικού ή τακτικού δικαστηρίου ή προσφυγή. Η διαιτητική απόφαση που υπόκειται σε αγωγή ακυρώσεως, αντίθετα, αναπτύσσει πλήρη αποτελέσματα και είναι επομένως δεσμευτική κατά την έννοια της διατάξεως.

Πολύ περισσότερο, δεν έχει δεσμευτικότητα η διαιτητική απόφαση που ακυρώθηκε ήδη από το αρμόδιο τακτικό δικαστήριο της χώρας στην οποία αυτή εκδόθηκε ή κατά το δίκαιο της οποίας εξεδόθη, για την περίπτωση κατά την οποία συμφωνήθηκε να εφαρμοσθεί δίκαιο που να διέπει τη διαιτησία διάφορο του δικαίου του τόπου της διαιτησίας. Η διάταξη προσδίδει υπερτοπικό αποτέλεσμα στην ακύρωση μιας διαιτητικής αποφάσεως από το αρμόδιο τακτικό δικαστήριο, ανεξαρτήτως μάλιστα από το αν οι λόγοι ακυρώσεως στη χώρα όπου εκδόθηκε η απόφαση είναι γνωστοί στη χώρα αναγνώρισεως ή από το εάν η ακυρωτική απόφαση θα ήταν, αυτή καθ' εαυτή, αναγνωριστέα σύμφωνα με τους όρους της προκείμενης διατάξεως. Εξαιρέσεις από τον κανόνα αυτό θα μπορούσαν να αναζητηθούν στο γεγονός ότι η διαιτητική απόφαση ακυρώθηκε από αναρμόδιο δικαστήριο ή στο ότι η απόφαση ακυρώθηκε παρά τη συμφωνία των μερών να μην υποβάλουν ένδικα μέσα ή άλλη προσφυγή. Επιπροσθέτως, δεδομένης της ύπαρξης της διάταξης του άρθρου 7 παράγραφος 1 της Συμβάσεως, η οποία όπως είδαμε ανωτέρω, εισάγει τη ρήτρα της ευνοϊκότερης διατάξεως, η ένσταση της ακύρωσης της υπό κρίση διαιτητικής αποφάσεως δεν μπορεί να προβληθεί όταν η εκτέλεση της απόφασης ζητείται σε μια χώρα το δίκαιο της οποίας δεν θεωρεί την ακύρωση από τα δικαστήρια της έδρας ως αυτοτελές πρόσκομμα στην εκτέλεση, όπως συμβαίνει στο γαλλικό και βελγικό δίκαιο. Η ορθότερη άποψη είναι ότι, εκτός εάν το εθνικό δίκαιο ή άλλη διεθνής

²¹⁰ Κατά το χρόνο συζητήσεως της αιτήσεως

Σύμβαση²¹¹ ορίζει άλλως, το δεδικασμένο δικαστικής αποφάσεως που ακυρώνει διαιτητική απόφαση μπορεί να παραμερισθεί μόνο αν η αναγνώριση της δικαστικής αποφάσεως αντιβαίνει στη δικονομική διεθνή δημόσια τάξη του forum, δηλαδή αν δεν θα αναγνωριζόταν κατά τις κοινές διατάξεις περί αναγνώρισης αλλοδαπών δικαστικών αποφάσεων, τις οποίες διατάξεις η Σύμβαση της Νέας Υόρκης δεν θίγει.²¹²

Κωλύεται, τέλος, η αναγνώριση και κήρυξη ως εκτελεστής της διαιτητικής αποφάσεως, της οποίας ανεστάλη η ισχύς από το αρμόδιο δικαστήριο στη χώρα όπου εξεδόθη. Ο λόγος στοιχειοθετείται όταν η αναστολή χορηγήθηκε από το αρμόδιο δικαστήριο ύστερα από την άσκηση ακυρωτικού ενδίκου βοηθήματος κατά της διαιτητικής αποφάσεως. Δεν θεμελιώνεται όμως ο λόγος αυτός όταν, κατά το δικονομικό δίκαιο του τόπου εκδόσεως της διαιτητικής αποφάσεως, η αναστολή επέρχεται αυτοδικαίως ως συνέπεια της ασκήσεως αγωγής ακυρώσεως κατ' αυτής, αφού στην περίπτωση αυτή δεν υπάρχει αναστολή από αρμόδια αρχή. Ο λόγος θα μπορούσε επίσης να παραμείνει ανενεργός αν λ.χ. η αναστολή δεν προήλθε από το αρμόδιο δικαστήριο του τόπου εκδόσεως της αποφάσεως ή αν γίνει χρήση της επιφυλάξεως του άρθρου 7 της Συμβάσεως της Νέας Υόρκης, σε περίπτωση που κατά το δίκαιο ορισμένης χώρας η χορήγηση αναστολής δεν αποκλείει την αναγνώριση της αποφάσεως²¹³.

Γ.3. Αυτεπαγγέλτως εξεταζόμενοι λόγοι

Σύμφωνα με τη lex fori ελέγχεται και αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο αν το αντικείμενο της διαφοράς, επί του οποίου έκρινε η αλλοδαπή διαιτητική απόφαση, είναι επιδεκτικό ρυθμίσεως με διαιτησία, σύμφωνα με την περίπτωση α της

²¹¹ Όπως η Ευρωπαϊκή Σύμβαση του 1961, το άρθρο 9 παράγραφος 1 της οποίας ορίζει ότι η ακύρωση μιας διαιτητικής απόφασης από τα δικαστήρια της έδρας του διαιτητικού δικαστηρίου αποτελεί λόγο άρνησης της εκτέλεσής της μόνο σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, που απαριθμούνται περιοριστικά και οι οποίες συμπίπτουν με τους «διεθνείς» λόγους απόκρουσης αναγνώρισης ή εκτέλεσης που η Σύμβαση αυτή προβλέπει και οι οποίοι αντιστοιχούν σε αυτούς της Συμβάσεως της Νέας Υόρκης, πλην του άρθρου 5 παράγραφος 1 περίπτωση ε.

²¹² Βλ. σχετικά Γ. Πετρόχειλο – Α. Παπαευστρατίου – Χ. Ζουμπούλη, Δίκαιο Διεθνών Συναλλαγών (επ. Χ. Παμπούκης), ο.π. σελ. 1312, 1313.

²¹³ Βλ. σχετικά και Mayer U., Enforcement of Annulled Arbitral Awards under the 1958 NY Convention, Uniform Law Studies, σελ. 590 και Sanders P., ο.π.

παραγράφου 2 του άρθρου 5 της Συμβάσεως της Νέας Υόρκης. Σε κάθε αίτηση αναγνώρισης μιας αλλοδαπής διαιτητικής αποφάσεως που επιλύει μια διαφορά, θα κριθούν οι εξ αντικειμένου ιδιότητες τις οποίες πρέπει να συγκεντρώνει η εν λόγω διαφορά προκειμένου η σχετική απόφαση να κηρυχθεί εκτελεστή. Επομένως, αλλοδαπή απόφαση αναγνωρίζεται στην ημεδαπή εφ' όσον δεν ακυρώθηκε στον τόπο εκδόσεώς της, ακόμα και αν επέλυσε διαφορά μη δεκτική διαιτησίας κατά το αλλοδαπό δίκαιο, υποκείμενη όμως σε διαιτητική επίλυση κατά το ημεδαπό δίκαιο. Αλλά κατά τη *lex causae* της έννομης σχέσεως κρίνεται η εξ υποκειμένου ικανότητα διαιτητικής επιλυσεως, δηλαδή το ζήτημα αν υφίσταται η απαιτούμενη ικανότητα διαθέσεως στα πρόσωπα που συνάπτουν τη συμφωνία²¹⁴.

Αυτεπαγγέλτως εξετάζεται επίσης αν η αναγνώριση και εκτέλεση της αλλοδαπής διαιτητικής αποφάσεως θα ήταν αντίθετη προς τη δημόσια τάξη του *forum*, σύμφωνα με την περίπτωση β της παραγράφου 2 του άρθρου 5 της Συμβάσεως της Νέας Υόρκης. Στην ελληνική έννομη τάξη την έννοια της δημόσιας τάξης μας τη δίνει το άρθρο 33 ΑΚ, σύμφωνα με το οποίο, «αποτελείται από θεμελιώδεις κανόνες και αρχές που κρατούν κατά ορισμένο χρόνο στη χώρα και απηχούν τις κοινωνικές, οικονομικές, πολιτειακές, πολιτικές, θρησκευτικές, ηθικές και άλλες αντιλήψεις οι οποίες διέπουν το βιοτικό ρυθμό αυτής και αποτελούν το φράγμα εφαρμογής στην ημεδαπή κανόνων αλλοδαπού δικαίου, η οποία μπορεί να προξενήσει διαταραχή στο βιοτικό ρυθμό που κυριαρχεί στη χώρα και διέπεται από τις εν λόγω αρχές»²¹⁵. Ο ορισμός αυτός αντιλαμβάνεται την έννοια της δημόσιας τάξεως στο πλαίσιο της προκείμενης διατάξεως ως ισοπλατή και ισοβαθή με την έννοια της δημόσιας τάξεως ως λόγου για την ακύρωση διαιτητικής αποφάσεως που εξεδόθη επί διεθνούς διαιτησίας. Για τον έλεγχο του διατακτικού της αλλοδαπής διαιτητικής απόφασης ή γενικότερα των καλυπτόμενων από ουσιαστικό δεδικασμένο και εκτελεστότητα διατάξεών της, αρκεί συνήθως ο πυρήνας των θεμελιωδών αρχών, που θίγονται από το αλλοδαπό δίκαιο που εφαρμόσθηκε στην ουσία της διαφοράς και προσδιορίζουν το περιεχόμενο της ημεδαπής δημόσιας τάξεως, σε σχέση πάντοτε με συγκεκριμένη διαιτητική απόφαση²¹⁶. Εν τούτοις ο σκοπός της Συμβάσεως της Νέας Υόρκης να απομακρύνει εμπόδια κατά της κυκλοφορίας των διαιτητικών αποφάσεων

²¹⁴ Βλ. Μαριδάκης, *Ιδιωτικόν διεθνές δίκαιον* Ι. Γενικά Αρχαί, σελ. 406.

²¹⁵ Βλ. οΛΑΠ 6/1990, ΝοΒ 1990, 1321 επ.

²¹⁶ Βλ. και Τσικρικά, *Η Δημόσια Τάξη ως μέτρο ελέγχου αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων*, σελ. 62.

επιβάλλει ακόμα στενότερη αντίληψη της διεθνούς δημόσιας τάξεως σε σχέση προς τη δημόσια τάξη του Πρότυπου Νόμου της UNCITRAL²¹⁷, η παραβίαση της οποίας οδηγεί σε ακύρωση της διαιτητικής αποφάσεως. Η δημόσια τάξη της προκείμενης διατάξεως πρέπει επομένως να ερμηνεύεται με τρόπο ιδιαίτερος στενό. Στοιχειοθετείται όταν, ανεξαρτήτως του εθνικού ή ανεθνικού χαρακτήρα του δικαίου που εφαρμόσθηκε η εκτέλεση της αποφάσεως θα παραβίαζε τις πιο θεμελιώδεις αντιλήψεις ηθικής και δικαιοσύνης της χώρας. Κατά την εφαρμογή της παραγράφου 2 περίπτωση β της ως άνω διατάξεως τα δικαστήρια πρέπει να συνεκτιμούν αυτή την απισχνασμένη λειτουργία, την οποία οφείλει να επιτελεί η ημεδαπή διεθνής δημόσια τάξη στη φάση της αναγνώρισεως των αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων²¹⁸. Η ενδεχόμενη ακύρωση μιας ημεδαπής διαιτητικής αποφάσεως με αντίστοιχο περιεχόμενο λόγω προσβολής του άρθρου 33 ΑΚ, δεν καθιστά αυτονόητη την απόκρουση της αναγνώρισεως αλλοδαπής διαιτητικής αποφάσεως για τον ίδιο λόγο υπό το άρθρο 5 της Συμβάσεως της Νέας Υόρκης. Η εκτενής περιπτωσιολογία από την εφαρμογή της παραγράφου 2 περίπτωση β σε δικονομικές και ουσιαστικού δικαίου πλημμέλειες της αλλοδαπής διαιτητικής απόφασης επιβεβαιώνει τον εξαιρετικό χαρακτήρα της ανασταλτικής παρεμβάσεως της δημόσιας τάξεως στη διεθνή κυκλοφορία των διαιτητικών αποφάσεων.²¹⁹

Γ.4. Έκταση και μέτρο ελέγχου από τα ημεδαπά δικαστήρια

Δεδομένου ότι ο δικαστής του κράτους όπου επιζητείται η αναγνώριση και εκτέλεση ελέγχει αυτεπαγγέλτως τη συμβατότητα της απόφασης με τη δημόσια τάξη του κράτους αυτού, το ζήτημα που τίθεται είναι η επιτρεπόμενη έκταση και το μέτρο ελέγχου της αλλοδαπής διαιτητικής απόφασης από τον ως άνω δικαστή.

Ως προς την έκταση, παρατηρούνται διακυμάνσεις στη νομολογία. Κατά τη δεκαετία του 1990, κρατούσα στη νομολογία ήταν η άποψη ότι ο έλεγχος του δικαστή θα πρέπει να εκτείνεται τόσο στην εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών όσο και

²¹⁷ Άρθρο 34 παρ. 2

²¹⁸ Βλ. Μαριδάκη, ο.π. σελ. 357 και σημ. 55.

²¹⁹ Βλ. Κουσούλη, ο.π. σελ. 299-310.

στην εκτίμηση του τρόπου με τον οποίο ο διαιτητής εφάρμοσε το δίκαιο στη συγκεκριμένη διαφορά²²⁰. Στην ουσία όμως δεν επρόκειτο για απλό έλεγχο, αλλά για αναδίκαση της υποθέσεως από τους δικαστές του κράτους όπου επιζητείτο η αναγνώριση και εκτέλεση της αποφάσεως, κάτι το οποίο απαγορεύεται. Σύμφωνα με την ως άνω απαγόρευση είναι η πιο πρόσφατη νομολογία, κατά την οποία ελέγχεται μόνο εάν το διατακτικό που καλύπτεται από τις έννομες συνέπειες του ουσιαστικού δεδουλευμένου και της εκτελεσιμότητας της αποφάσεως είναι συμβατό με τη δημόσια τάξη του forum, χωρίς να γίνεται αναδίκαση²²¹ και ουσιαστική διάγνωση της υποθέσεως, αφού αντικείμενο της έρευνας του δικαστηρίου δεν μπορεί να αποτελέσει η ουσία της υποθέσεως²²². Σύμφωνα δε με την απόφαση ΑΠ 1618/2007²²³: «η ανεπαρκής αιτιολογία της διαιτητικής απόφασης ή ακόμα και η ενδεχόμενη εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή νομικών κανόνων ή η εσφαλμένη εκτίμηση της ουσίας από τους διαιτητές δεν καθιστούν την απόφαση αντίθετη στην ημεδαπή δημόσια τάξη».

Ως προς το μέτρο ελέγχου, η προσβολή θα πρέπει να αγγίζει τον πυρήνα, την καρδιά της έννομης τάξης του forum²²⁴. Κατά μία άποψη²²⁵, το περιεχόμενο του όρου «διεθνής δημόσια τάξη» είναι το ίδιο τόσο στον έλεγχο που διενεργείται από τα κρατικά δικαστήρια στα πλαίσια της συζήτησης της αίτησης ακύρωσης της διαιτητικής απόφασης²²⁶ όσο και στον έλεγχο που διενεργείται στο στάδιο της εκτέλεσης της αλλοδαπής διαιτητικής απόφασης.

Κατά μια άλλη άποψη όμως²²⁷ η δημόσια τάξη στο στάδιο της εκτελέσεως θα πρέπει να ερμηνεύεται με τρόπο ιδιαιτέρως στενό, στενότερο από αυτό με τον οποίο ερμηνεύεται η δημόσια τάξη κατά τη συζήτηση της αίτησης ακύρωσης της διαιτητικής αποφάσεως, καθώς σκοπός είναι πλέον η απρόσκοπτη κυκλοφορία των διαιτητικών αποφάσεων. Σημασία έχει ο σκοπός των σχετικών διατάξεων. Στο

²²⁰ Βλ. και ολΑΠ 6/1990, ο.π.

²²¹ Βλ. και αγόρευση Εισαγγελέα Αρείου Πάγου κου Κ. Φαφούτη (NoB 33, 1400), σύμφωνα με την οποία: «αποκλείεται η ουσιαστική αναδίκαση της υποθέσεως ενώπιον των ημεδαπών δικαστηρίων».

²²² Βλ. ΑΠ 1066/2007, ο.π.

²²³ ΧρΙΔ 2008, 540.

²²⁴ Βλ. σχετικά Γ. Πετρόχειλο – Α. Παπαευστρατίου – Χ. Ζουμπούλη, Δίκαιο Διεθνών Συναλλαγών (επ. Χ. Παμπούκης), ο.π. σελ. 1311

²²⁵ Βλ. σχετικά Γ. Πετρόχειλο – Α. Παπαευστρατίου – Χ. Ζουμπούλη, Δίκαιο Διεθνών Συναλλαγών (επ. Χ. Παμπούκης), ο.π. υποσ. 290

²²⁶ Όσον αφορά το στάδιο της συζήτησης της αίτησης ακύρωσης, οι περισσότερες έννομες τάξεις προβλέπουν τον αυτεπάγγελτο έλεγχο της συμβατότητας της διαιτητικής απόφασης με τη δημόσια τάξη του forum (σχετικά Γ. Πετρόχειλο – Α. Παπαευστρατίου – Χ. Ζουμπούλη, Δίκαιο Διεθνών Συναλλαγών (επ. Χ. Παμπούκης), ο.π., σελ. 1312 υποσ. 290)

²²⁷ Βλ. Κουσουλή, ο.π. σελ. 308.

πλαίσιο της αγωγής ακύρωσεως η προσβολή της δημόσιας τάξεως οδηγεί σε ακύρωση της ημεδαπής διαιτητικής απόφασης και σε αναδρομική εξαφάνιση των αποτελεσμάτων της. Αντιθέτως, κατά το στάδιο της αναγνώρισεως, η προσβολή της δημόσιας τάξεως έχει ως αποτέλεσμα ότι οι έννομες συνέπειες της αλλοδαπής διαιτητικής αποφάσεως μένουν άθικτες, απλώς δεν μπορούν να ενταχθούν στην ημεδαπή έννομη τάξη. Η σαφής αυτή διαφορά επιβάλλει την ερμηνευτική συστολή της δημόσιας τάξεως στο άρθρο 5 παρ. 2 της Συμβάσεως της Νέας Υόρκης. Πρόκειται για τη στενή ερμηνεία της διεθνούς δημόσιας τάξεως, τη λεγόμενη απισχασμένη λειτουργία της, στην οποία εμπίπτει μόνο η παραβίαση των θεμελιωδών αντιλήψεων περί ηθικής και δικαιοσύνης στη χώρα. Εφ' όσον η αλλοδαπή διαιτητική απόφαση υπάρχει και παράγει έννομες συνέπειες στη χώρα εκδόσεως, λόγοι διεθνούς συνεργασίας και ευχερούς κυκλοφορίας της επιβάλλουν η αναγνώρισή της να αποκρούεται μόνο για εντελώς εξαιρετικούς λόγους υπεισερχόμενους στην ουσία της δικαιοσύνης καθ' εαυτή²²⁸. Ανάλογα με το διεθνή ή μη χαρακτήρα της έννομης σχέσης διαφοροποιείται η ένταση του αμυντικού μηχανισμού κάθε έννομης τάξεως έναντι της ιδιωτικής απονομής της δικαιοσύνης. Η αντίθεση προς τις "διατάξεις της δημόσιας τάξεως" οδηγεί σε ακύρωση της ημεδαπής αποφάσεως, ενώ η αντίθεση προς τη «δημόσια τάξη» αποκρούει την αναγνώριση και την κήρυξη ως εκτελεστής της αλλοδαπής διαιτητικής αποφάσεως²²⁹.

Στην χώρα μας, οι λόγοι για την ακύρωση μιας ημεδαπής διαιτητικής αποφάσεως και για τη μη αναγνώριση και εκτέλεση μιας αλλοδαπής διαιτητικής αποφάσεως είναι σχεδόν ίδιοι. Μόνο η επιφύλαξη της δημόσιας τάξεως είναι διαφορετική. Για τις ημεδαπές λαμβάνεται υπόψη η δημόσια τάξη του άρθρου 3 ΑΚ²³⁰, ενώ για τις αλλοδαπές η δημόσια τάξη του άρθρου 33 ΑΚ.²³¹ Η δημόσια τάξη του άρθρου 3 ΑΚ εμπεριέχει όσους κανόνες δεν μπορούν να αποκλεισθούν από την ιδιωτική βούληση, αντίθετα, η δημόσια τάξη του άρθρου 33 ΑΚ είναι η δημόσια τάξη του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου²³². Αντίθεση στη δημόσια τάξη δε σημαίνει παραγνώριση κανόνων δημόσιας τάξης, δηλαδή αγνόηση κανόνων αναγκαστικού δικαίου. Η έννοια αυτή της δημόσιας τάξης είναι η καθοριζόμενη από το άρθρο 3 ΑΚ

²²⁸ Βλ. Κουσουλή, Δίκαιο της Διαιτησίας, σελ. 164.

²²⁹ Βλ. Κουσουλή, Θεμελιώδη προβλήματα διαιτησίας, Β' σελ. 231.

²³⁰ Σύμφωνα με το οποίο : «Η ιδιωτική βούληση δεν μπορεί να αποκλείσει την εφαρμογή κανόνων δημόσιας τάξης».

²³¹ Βλ. Φουστούκο, ο.π., σελ 144.

²³² Βλ. Μεϊδάνη, Η δημόσια τάξη στο κοινοτικό ιδιωτικό διεθνές δίκαιο, σελ. 67.

και καθιστά ανεπίτρεπτο τον αποκλεισμό, με ιδιωτική βούληση, των κανόνων αναγκαστικού δικαίου. Αντίθετα, η έννοια «δημόσια τάξη», όπως χρησιμοποιείται στην παράγραφο 2 β του άρθρου 5 της Συμβάσεως της Νέας Υόρκης, είναι διάφορη και συμπίπτει με την έννοια «δημόσια τάξη» που ισχύει στο ιδιωτικό διεθνές δίκαιο, εκφράζεται δε ειδικότερα στα άρθρα 33 ΑΚ, 323 αρ. 5, 903 αρ. 6 και 905 ΚΠολΔ²³³. Αντίθεση στη διεθνή δημόσια τάξη υφίσταται – σύμφωνα με την πάγια πλέον θέση της νομολογίας- όταν η αναγνώριση και εκτέλεση αντίκειται – υπό τις ειδικές συνθήκες που πρόκειται να επέλθει – στις κρατούσες στη χώρα του δικάζοντος δικαστή θεμελιώδεις αρχές, με συνέπεια να αντιβαίνει το περιεχόμενο της αλλοδαπής διαιτητικής απόφασης προς την ηθική, οικονομική, δικαιοϊκή και πολιτειακή ζωή της συγκεκριμένης πολιτείας²³⁴. Στην έννοια «διεθνής δημόσια τάξη» με το περιεχόμενο που της αποδόθηκε, εμπεριέχεται και εκείνη των χρηστών ηθών, ως υπάλληλη έννοια²³⁵, έτσι ώστε αν η αντίθεση στη δημόσια τάξη οφείλεται σε αγνόηση των χρηστών ηθών – ως προς τα οποία δεν νοείται διάκριση διεθνών και εγχωρίων – να ταυτίζεται η διεθνής προς την εσωτερική δημόσια τάξη. Ο έλεγχος για τυχόν αντίθεση στη δημόσια τάξη μπορεί να αναφέρεται τόσο στις ουσιαστικές διατάξεις της διαιτητικής απόφασης όσο και σε ζητήματα διαδικαστικά, δηλαδή σε ελαττώματα που παρεισέφρυσαν κατά τη διαδικασία έκδοσής της²³⁶. Ως ουσιαστικές δε, νοούνται οι διατάξεις που αναφέρονται στη νομική και ουσιαστική βασιμότητα του ζητήματος παροχής έννομης προστασίας και επιλύουν την ένδικη διαφορά²³⁷.

²³³ Βλ. ΑΠ 350/1979

²³⁴ Βλ. ΑΠ 1559/1979

²³⁵ Βλ. ολΑΠ 1572/1981

²³⁶ Βλ. σχετικά ολΑΠ 1572/1981, ΑΠ 329/1977, ΝοΒ 1977, 1340, ΑΠ 1670/1980 Δ 1982, 207.

²³⁷ Βλ. Βερβενιώτη, Διεθνής Εμπορική Διαιτησία, σελ. 212 επ.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ – ΤΕΛΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, η διαιτησία είναι μία εναλλακτική μέθοδος επίλυσης διαφορών, με μεγάλη απήχηση ιδίως στον χώρο του διεθνούς εμπορίου, λόγω των σημαντικών πλεονεκτημάτων που παρουσιάζει. Τα μέρη που επιλέγουν τη διαιτησία ως τρόπο επίλυσης των μεταξύ τους διαφορών συνήθως περιλαμβάνουν στη μεταξύ τους σύμβαση, η οποία αναφέρεται στις ιδιωτικού δικαίου ουσιαστικές σχέσεις τους, μία διαιτητική ρήτρα. Στο ίδιο λοιπόν έγγραφο, που καταρτίζουν οι συμβαλλόμενοι, σωρεύονται δύο συμβάσεις: μία, κατά το ουσιαστικό δίκαιο, δηλαδή η κύρια ουσιαστική σύμβαση, και μία άλλη, κατά το δικονομικό δίκαιο, δηλαδή η διαιτητική ρήτρα. Η δικονομική σύμβαση, μολονότι στο πλαίσιο των σταθμίσεων των συμβαλλομένων έχει παρακολουθηματικό χαρακτήρα σε σχέση προς την κατά το ουσιαστικό δίκαιο συμφωνία τους, που εμπειρικά θεωρούν ως κύρια σύμβαση, από την οπτική γωνία του δικαίου που διέπει τις προϋποθέσεις και το κύρος της, δεν έχει παρεπόμενο χαρακτήρα έναντι της ουσιαστικής σύμβασης. Κάθε μία από τις σωρευόμενες αυτές δύο συμβάσεις έχει αυτοτέλεια. Συνεπώς οι δύο αυτές συμβάσεις ακολουθούν διαφορετική πορεία, ώντας ανεξάρτητες, με άμεσο αποτέλεσμα η ακύρωση της μιας να μην συμπαράσχει σε ακυρότητα και την άλλη. Η αρχή της αυτοτέλειας της διαιτητικής ρήτρας δεν είναι απόλυτη. Υποχωρεί προς τις ακόλουθες δύο κατευθύνσεις: πρώτον, αν οι συμβαλλόμενοι έχουν συμφωνήσει ότι, σε περίπτωση ακυρότητας της κατά το ιδιωτικό δίκαιο επίδικης σύμβασης, θα παύει να ισχύει και η αντίστοιχη διαιτητική ρήτρα, κάτι που, σύμφωνα με μια εκδοχή, μπορεί απλώς να συνάγεται ερμηνευτικώς από τον περιορισμό των δεκτικών διαιτησίας μελλοντικών διαφορών, μόνον σε εκείνες που προκύπτουν από την εφαρμογή της κατά το ιδιωτικό δίκαιο σύμβασης και αφορούν στην εκτέλεση ή στην ερμηνεία των όρων της, καθώς και στα δικαιώματα και στις υποχρεώσεις που απορρέουν από αυτήν

και δεύτερον, αν το ελάττωμα, που προκαλεί την ακυρότητα της κατά το ιδιωτικό δίκαιο επίδικης σύμβασης, είναι κοινό και για τη διαιτητική ρήτρα αφού συμβαίνει συχνά στην πράξη η περίπτωση να ταυτίζονται οι λόγοι ακυρότητας της κυρίας συμβάσεως με τους λόγους ακυρότητας της συμφωνίας περί διαιτησίας.

Περαιτέρω, όταν επί μιας διαφοράς ο οποία υπάγεται σε διαιτησία, εκδοθεί απόφαση, η απόφαση αυτή, παράγει τις έννομες συνέπειές της στην ημεδαπή έννομη τάξη ευθύς μόλις εκδοθεί. Οι έννομες αυτές συνέπειες είναι το δεδικασμένο και η εκτελεστότητα. Όταν αντίθετα, επιδιώκεται να αναπτυχθούν οι έννομες συνέπειες της απόφασης σε χώρα διαφορετική από αυτή στην οποία εκδόθηκε η εν λόγω απόφαση, τότε απαιτείται προηγούμενος πολιτειακός έλεγχος μέσω της αναγνώρισεως και κηρύξεώς της ως εκτελεστής. Η αναγνώριση και εκτέλεση των αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεως γίνεται υπό τους όρους των άρθρων 4 και 5 της Σύμβασης της Νέας Υόρκης, σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπει το ημεδαπό δίκαιο. Ο επικαλούμενος το δεδικασμένο οφείλει να προσκομίσει ό,τι απαιτείται κατά το άρθρο 4 της Συμβάσεως, ενώ ο μαχόμενος κατά αυτού οφείλει να αποδείξει τα κωλύματα αναγνώρισεως κατά το άρθρο 5 της Συμβάσεως που αφορούν: α) τη συμφωνία διαιτησίας, β) το διαιτητικό δικαστήριο, γ) τη διαιτητική διαδικασία, είτε τέλος δ) τη διαιτητική απόφαση. Το δικαστήριο εξετάζει και αυτεπαγγέλτως δύο ακόμη λόγους: α) αν το αντικείμενο της διαφοράς είναι επιδεκτικό διαιτητικής επιλύσεως σύμφωνα με τη *lex fori* και β) αν η αναγνώριση και εκτέλεση της αποφάσεως θα ήταν αντίθετη προς τη δημόσια τάξη.

Η αρχή της αυτοτέλειας έχει ιδιαίτερη σημασία και στο στάδιο της αναγνώρισης και εκτέλεσης των αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων. Δεδομένου ότι αποτελεί ανεξάρτητη, σε σχέση με την κύρια σύμβαση, σύμβαση, ενδεχόμενη ακυρότητα της δεύτερης δεν επηρεάζει το κύρος της πρώτης, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει σχετικό κώλυμα στην εκτέλεση της διαιτητικής αποφάσεως σε κράτος άλλο εκείνου όπου εκδόθηκε αυτή. Έτσι, διευκολύνεται η ελεύθερη κυκλοφορία των αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων, που είναι και ο στόχος της Συμβάσεως της Νέας Υόρκης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

- Βερβενιώτης , Διεθνής Εμπορική Διαιτησία I Η Σύμβαση της Νέας Υόρκης Διμερείς Συμβάσεις, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, 1990
- Βρέλλης Σ., Αναγνώριση και εκτέλεση αλλοδαπών δικαστικών και διαιτητικών αποφάσεων: Η δραστηκότητα της δικαιοσύνης II, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα 1987
- Βρέλλης Σ., Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο, εκδ. Σάκκουλα, 2001
- Καΐσης Α., Διεθνής Εμπορική Διαιτησία και Σύμβαση των Βρυξελλών, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα 1995
- Καΐσης Α., Εκφάνσεις της δημόσιας τάξης στην αναγνώριση και εκτέλεση αλλοδαπών δικαστικών και διαιτητικών αποφάσεων, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα 2003
- Καΐσης Α., Προδικαστική παραπομπή ad hoc διαιτητικών δικαστηρίων: Αφιέρωμα εις τον Κωνσταντίνον Βαβούσκον, τόμος 2
- Καλαβρός Κ., Δίκαιο της Διαιτησίας I, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα - Κομοτηνή, 1993
- Καλαβρός Κ., Η έννοια της αλλοδαπής διαιτητικής απόφασης, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα - Κομοτηνή 1982
- Καλαβρός Κ., Ο πρότυπος νόμος της UNCITRAL για τη διεθνή εμπορική διαιτησία: θεμελιώδη ζητήματα της πολιτικής δικονομίας, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα - Κομοτηνή 1991
- Κιάντος Β., Ιδιωτικό Δίκαιο του Διεθνούς Εμπορίου, εκδ. Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη, 1997

- Κουσουλής Σ., Διαιτησία, Ερμηνεία κατ' άρθρο, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2004
- Κουσουλής Σ., Δίκαιο της Διαιτησίας, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2006
- Κουσουλής Σ., Η διεθνής διαιτησία στην Ελλάδα σε σχέση με τον πρότυπο Νόμο UNCITRAL, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα 1996
- Κουσουλής Σ., Θεμελιώδη προβλήματα διαιτησίας, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα 1996
- Μαντάκου, Η κατάρτιση της συμφωνίας διαιτησίας στη διεθνή συναλλαγή, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1998
- Μασουρίδης Ν., Αναγνώρισις και εκτελέσεις αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων εις την Ελλάδα, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα
- Μειδάνης Χ., Η δημόσια τάξη στο κοινοτικό ιδιωτικό διεθνές δίκαιο, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 2004
- Πετρόχειλος Γ. – Παπαευστρατίου Α. – Ζουμπούλης Χ., Δίκαιο Διεθνών Συναλλαγών (επιμέλεια Χ. Παμπούκη), εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2009
- Τσικρικάς, Η δημόσια τάξη ως μέτρο ελέγχου αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα 1992
- Φουστούκος, Διαιτησία (Μελέτες, Άρθρα, Παρεμβάσεις), εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα 2004

Ξενόγλωσση

- Carabiber C., L' arbitrage international de droit prive, Paris, R. Pichon, R. Durand – Auzias, 1960
- Craig W., Park W., Paulsson J., International Chamber of Commerce Arbitration, Dobbs Ferry, NY 2000
- David R., L' arbitrage dans le commerce international, Paris 1982
- Sanders P., Arbitrage International Commercial, Hague, M. Nijhoff, 1960

- Καϊσης Α., Μαυρομάτης Α., Les avantages de l'arbitrage en Grece et dans les pays Balkans/Avantages of arbitration in Greece and Balkan Countries, Sakkoulas, Thessaloniki, 1999.

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

- Βασιλακάκης Β., Η κήρυξη εκτελεστότητας των αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων, Επισκ.Εμπ.Δ 1997, 291-324
- Βασιλακάκης Β., Εκτελεστότητα αλλοδαπής διαιτητικής απόφασης που επιδικάζει punitive damages, ΔΕΕ 2006, 459-463
- Δημολίτσα Α., Διαιτητικές Συμφωνίες και ξένες επενδύσεις, ΝοΒ 1988, 1381-1410
- Δημολίτσα Α., Διαφοροποιήσεις από UNCITRAL ΔΕΕ 1999, 1249 επ.
- Δημολίτσα Α., Η «Πράξη – Πλαίσιο της Διαιτητικής Δίκης» στον Κανονισμό Διαιτησίας του Δ.Ε.Ε., ΔΕΕ 1996, 782-789
- Δημολίτσα Α., Τα γενικά χαρακτηριστικά της διαιτησίας του ΔΕΕ, Διαιτ. 1995, 72-80
- Δημολίτσα Α., Τα πλεονεκτήματα της διεθνούς εμπορικής διαιτησίας, ΝοΒ 1981, 230 επ.
- Καρύμπαλη – Τσίπτσιου, Προβλήματα Διεθνούς Διαιτησίας, Αρμ ΛΓ' (1979), 634 επ.
- Κεραμέυς, Εκτέλεση στην Ελλάδα αγγλικών δικαστικών και διαιτητικών αποφάσεων, Γνωμοδότηση. ΕλλΔνη 1985, σελ. 386
- Κεραμέυς/Κουσουλής, Εφαρμοστέο δίκαιο και έκταση συμφωνίας περί διαιτησίας, ΔΕΕ 2006, 27.
- Παπακωνσταντίνου Γ., Διεθνής Εμπορική Διαιτησία, ΕΕΔ 1972, 169-176

- Φουστούκος, Διεθνής Διαιτησία και αλλοδαπή διαιτητική απόφαση, NoB 1992, 253-264
- Φουστούκος, Ο θεσμός των μόνιμων διαιτησιών και η οργάνωσή του στη χώρα μας, NoB 1977, 1300 επ.
- Φουστούκος, Ο Πρότυπος Νόμος της UNCITRAL για τη διεθνή εμπορική διαιτησία, ΔΕΕ 7/1999 σελ. 701 επ.

Ξενόγλωσση

- Barrington, International Arbitration: When “Second Choice” is Best, International Law FORUM Du Droit International , Vol. 6, Issue 3 (November 2004), σελ. 180-189
- Gulerci A., Separability of the Arbitration Agreement in International Arbitration, Ankara Bar Review, Vol. 1, Issue 1 (January 2008), σελ. 108 επ.
- Holtzmann H., 100 Years of International Arbitration, International Law FORUM du droit international 6, 2004, σελ. 174-179
- Huber S., Wendy Th., Enforcement of International Arbitration Agreements by United States Courts, Yearbook of International Financial and Economic Law, Vol. 2, σελ. 227-250
- Lew J., The Recognition and Enforcement of Arbitration Awards in England, International Lawyer, Vol. 10, No 3, σελ. 425 επ.
- Lorenzen E., Commercial Arbitration – Enforcement of Foreign Awards, Yale Law Journal 39, 1935-1936, σελ. 38 επ.
- Mayer U., Enforcement of Annulled Arbitral Awards under the 1958 NY Convention, Uniform Law Studies, 1998, 2/3 σελ. 583 επ.
- Sanders P., Twenty Years’ Review of the Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards, International Lawyer 1979, σελ. 269 επ.
- Shenton D., The Enforcement of International Commercial Arbitral Awards in the English Courts, International Business Lawyer 1980, 35-36

- Spayogle J., The Enforcement of Foreign Arbitral Awards in the U.S. – A Matter of Federal Law, U.S. – Mexico Law Journal Spring 2005, σελ. 97 επ.

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

Ελληνική

- ολΑΠ 6/1990 ΝοΒ 1990, 1321
- ολΑΠ 4/1989 ΕλλΔνη 1989, 1308
- ολΑΠ 1572/1981 ΝοΒ 1982, 1053
- ολΑΠ 1474/1977 ΝοΒ 1978, 1194
- ΑΠ 1066/2007, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
- ΑΠ 1469/1998 ΕλλΔνη 31, 764
- ΑΠ 26/1998 ΕΕμπΔ 1999, 557
- ΑΠ 496/1994 ΝοΒ 43, 552
- ΑΠ 91/1993, ΔΕΕ 1996, 781
- ΑΠ 460/1990 ΕλλΔνη 1991, 552
- ΑΠ 986/1986 ΕΕΝ 1987, 349
- ΑΠ 816/1983, ΝοΒ 1984, 638
- ΑΠ 1670/1980 Δ12 (1981), 207
- ΑΠ 1559/1979, ΝοΒ 1980, 1049
- ΑΠ 350/1979, ΝοΒ 1979, 1425
- ΑΠ 329/1977 ΝοΒ 1977, 1340
- ΑΠ 620/1971 ΝοΒ 1972, 182
- ΑΠ 473/1955 ΝοΒ 1956, 78
- ΕφΑθ 8320/2004 ΕλλΔνη 2005, 521
- ΕφΠειρ 923/2003 ΔΕΕ 2004, 566
- ΕφΑθ 5522/2002 Αρμ. 2003, 1658
- ΕφΘεσ 451/2000 Αρμ 2000, 829

- ΕφΘεσ 871/1998 ΔΕΕ 1999, 735
- ΕφΑθ 6815/1994 Δ 1995, 903
- ΕφΑθ 1518/1994, Δ 1995, 329
- ΕφΠειρ 1206/1986, ΠειρΝ 1986, 287
- ΕφΠατρ 426/1982 ΝοΒ 1983, 252
- ΕφΑθ 6752/1976 Αρμ 1977, 292

Ξένη

- CA, 28.1.1993, Harbour Assurance Co Ltd v. Kansa General International Insurance Co Ltd. 1 Lloyd's Rep (1993), 455
- Cour de cassation, 4.7.1972, Hecht, JPI 1972, 843
- S.C. 12.6.1967, Prima Paint Corporation v. Flood & Conklin Mfg. Co 388 US, 395
- Cour de cassation, 7.5.1963, Gosset, JDI 1964, 82
- House of Lords, 12.2.1942, Heyman and Another v. Darwins Ltd, 72 L 1 L. Rep (1942), 65

ΕΠΙΜΕΤΡΟ

Είδος: ΝΟΜΟΣ

Αριθμός: 2735

Έτος: 1999

ΦΕΚ: Α 167 19990818

Τέθηκε σε ισχύ: 18.08.1999

Ημ.Υπογραφής: 13.08.1999

Τίτλος

Διεθνής Εμπορική Διαιτησία

Προοίμιο

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ Εκδίδομε τον ακόλουθο νόμο που ψήφισε η Βουλή :

Άρθρο: 1

Τίτλος Άρθρου

Πεδίο εφαρμογής

Κείμενο Άρθρου

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

1. Οι διατάξεις του νόμου αυτού εφαρμόζονται, με την επιφύλαξη των άρθρων 8, 9 και 36 του παρόντος και των διεθνών συμβάσεων που εκάστοτε ισχύουν στην Ελλάδα, στη διεθνή εμπορική διαιτησία, ο τόπος της οποίας βρίσκεται στην Ελληνική Επικράτεια.

2. Διεθνής είναι η διαιτησία όταν:

α) τα μέρη έχουν, κατά τη σύναψη της συμφωνίας διαιτησίας, την εγκατάστασή τους σε διαφορετικά κράτη, ή

β) ένας από τους ακόλουθους τόπους δεν βρίσκεται στο κράτος στο οποίο τα μέρη έχουν την εγκατάστασή τους:

αα) ο τόπος της διαιτησίας, αν αυτός καθορίζεται από τη συμφωνία διαιτησίας ή προκύπτει από

αυτήν, ββ) οποιοσδήποτε τύπος στον οποίο πρόκειται να εκπληρωθεί σημαντικό μέρος των υποχρεώσεων που απορρέουν από την εμπορική σχέση ή ο τύπος με τον οποίο συνδέεται στενότερα το αντικείμενο της διαφοράς ή

γ) τα μέρη ρητά συμφώνησαν ότι το αντικείμενο της συμφωνίας διαιτησίας σχετίζεται με περισσότερες χώρες.

3. Για την εφαρμογή της προηγούμενης παραγράφου: α) αν ένα μέρος έχει περισσότερες από μία εγκαταστάσεις, θεωρείται ως εγκατάστασή του εκείνη που έχει τη στενότερη σχέση με τη συμφωνία διαιτησίας, β) αν ένα μέρος δεν έχει εγκατάσταση, λαμβάνεται υπόψη η συνήθης διαμονή του και προκειμένου περί νομικού προσώπου, ο τόπος όπου διατηρεί γραφείο.

4. Διατάξεις νόμων που ορίζουν τις διαφορές που δεν υπάγονται σε διαιτησία ή θέτουν προϋποθέσεις διαφορετικές από εκείνες του νόμου αυτού για την υπαγωγή ορισμένων διαφορών σε διαιτησία εξακολουθούν να ισχύουν. Διαφορές που αναφέρονται στο άρθρο 663, εδάφιο 4. του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, υπάγονται σε διεθνή διαιτησία σύμφωνα με τον νόμο αυτόν, εφόσον είναι εμπορικές.

Άρθρο: 2

Τίτλος Άρθρου

Ορισμοί και ερμηνευτικοί κανόνες.

Κείμενο Άρθρου

Για τους σκοπούς του παρόντος νόμου:

α) "Διαιτησία" είναι κάθε διαιτη

σία, θεσμοποιημένη ή όχι.

β) Το "διαιτητικό δικαστήριο" αποτελείται από έναν ή περισσότερους διαιτητές.

γ) "Δικαστήριο" είναι κρατικό όργανο παροχής έννομης προστασίας.

δ) Όταν τα μέρη μπορούν να αποφασίσουν για ένα ζήτημα έχουν, με την επιφύλαξη του άρθρου 28, την ευχέρεια να αναθέτουν τη σχετική απόφαση σε τρίτο. ε) Όπου αυτός ο νόμος αναφέρεται σε συμφωνία των μερών ή στη δυνατότητά τους να προέλθουν σε συμφωνία, η σχετική αναφορά εκτείνεται και στους κανόνες διαιτησίας που περιλαμβάνονται στη συμφωνία.

στ) Όπου διάταξη αυτού του νόμου αναφέρεται σε αγωγικό αίτημα εφαρμόζεται και σε ανταγωγικό αίτημα και όπου αναφέρεται σε απάντηση εφαρμόζεται και σε απάντηση στο ανταγωγικό αίτημα, με την επιφύλαξη σε κάθε περίπτωση των άρθρων 25 περίπτωση α και 32 παρ. 2 περίπτωση α'.

Άρθρο: 3

Τίτλος Άρθρου

Γνωστοποιήσεις

Κείμενο Άρθρου

1. Αν δεν υπάρχει αντίθετη συμφωνία των μερών:

α) Κάθε κείμενο που αποστέλλεται ή διαβιβάζεται θεωρείται ότι έχει παραληφθεί αν παραδόθηκε προσωπικά στον παραλήπτη ή αν παραδόθηκε στην εγκατάστασή του, τη συνήθη διαμονή του ή την ταχυδρομική του διεύθυνση. Αν ύστερα από εύλογη έρευνα ο παραλήπτης δεν βρεθεί σε καμία από

αυτές τις διευθύνσεις, το κείμενο θεωρείται ότι έχει παραληφθεί αν αποσταλεί ή διαβιβαστεί στην τελευταία γνωστή εγκατάσταση, συνήθη διαμονή ή ταχυδρομική διεύθυνση του παραλήπτη με συστημένη επιστολή ή με οποιοδήποτε άλλο μέσο.

β) Το κείμενο θεωρείται ότι έχει παραληφθεί την ημέρα που παραδόθηκε ή διαβιβάστηκε σύμφωνα με τα όσα ορίζονται στο εδάφιο α' αυτής της παραγράφου.

2. Οι διατάξεις αυτού του άρθρου δεν εφαρμόζονται στις διαδικασίες ενώπιον δικαστηρίων.

Άρθρο: 4

Τίτλος Άρθρου

Παραίτηση από την προβολή αντιρρήσεων

Κείμενο Άρθρου

Θεωρείται ότι παραιτήθηκε από το δικαίωμα να προβάλει αντίρρηση το μέρος που γνωρίζει ότι δεν τηρήθηκε διάταξη του νόμου αυτού από την οποία επιτρέπεται παρέκκλιση ή όρος της συμφωνίας της διαιτησίας και μετέχει στη διαιτησία χωρίς να προβάλει αμέσως αντίρρηση ή αν προβλέπεται προθεσμία, μέσα στην προθεσμία.

Άρθρο: 5

Τίτλος Άρθρου

Έκταση δικαστικής παρέμβασης

Κείμενο Άρθρου

Σε ζητήματα που ρυθμίζονται από αυτόν το νόμο το δικαστήριο επεμβαίνει μόνο στις περιπτώσεις και στην έκταση που προβλέπονται από αυτόν.

Άρθρο: 6

Τίτλος Άρθρου

Αρμοδιότητα των δικαστηρίων σε διαδικασίες αρωγής και εποπτείας της διαιτησίας

Κείμενο Άρθρου

1. Στις περιπτώσεις των άρθρων 11 παρ. 3 και 4, 13 παρ 3 και 14, αρμόδιο είναι το Μονομελές Πρωτοδικείο στην περιφέρεια του οποίου είναι ο τόπος της διαιτησίας, διαφορετικά το Μονομελές Πρωτοδικείο στην περιφέρεια του οποίου έχει την κατοικία του εκείνος που υποβάλλει την κατά τα προαναφερόμενα άρθρα αίτηση ή, αν δεν υπάρχει κατοικία, τη διαμονή του. Αν δεν υπάρχει διαμονή, αρμόδιο είναι το Μονομελές Πρωτοδικείο της Αθήνας.

2. Αρμόδιο για την εκδίκαση της αγωγής ακύρωσης που προβλέπεται στο άρθρο 34 παρ. 2 είναι το Εφετείο στην περιφέρεια του οποίου εκδόθηκε η διαιτητική απόφαση. Αίτηση αναίρεσης προσδιορίζεται για συζήτηση μέσα σε τρεις (3) μήνες από την επίσπευση του προσδιορισμού δικασίμου.

Άρθρο: 7

Τίτλος Άρθρου

Ορισμός - Τύπος

Κείμενο Άρθρου

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ

1. Συμφωνία διαιτησίας είναι η συμφωνία με την οποία τα μέρη υπάγουν σε διαιτησία όλες τις διαφορές ή ορισμένες διαφορές που έχουν προκύψει ή ενδέχεται να προκύψουν μεταξύ τους από μία έννομη σχέση, συμβατική ή μη συμβατική.
 2. Η συμφωνία διαιτησίας μπορεί να έχει τη μορφή διαιτητικής ρήτηρας σε ορισμένη σύμβαση ή τη μορφή χωριστής συμφωνίας.
 3. Η συμφωνία διαιτησίας είναι γραπτή και μπορεί να περιέχεται σε έγγραφο που έχει υπογραφεί από τα μέρη ή σε ανταλλαγή επιστολών, τηλετυπημάτων, τηλεγραφημάτων ή άλλων μέσω τηλεπικοινωνίας που καταγράφουν τη συμφωνία. Συμφωνία γραπτή επίσης θεωρείται ότι υπάρχει όταν το ένα μέρος επικαλείται την ύπαρξη συμφωνίας διαιτησίας σε δικόγραφο και το άλλο δεν αντιλέγει.
 4. Ο τύπος θεωρείται ότι έχει εκπληρωθεί εφόσον προφορική συμφωνία διαιτησίας καταγράφεται σε έγγραφο, το οποίο διαβιβάσθηκε από το ένα μέρος στο άλλο ή από τρίτον σε όλα τα μέρη, το δε περιεχόμενο του εγγράφου, για το οποίο δεν προβλήθηκαν αντιρρήσεις σε εύλογο χρονικό διάστημα, μπορεί, σύμφωνα με τα συναλλακτικά ήθη, να θεωρηθεί ως περιεχόμενο της σύμβασης.
 5. Ρήτρα διαιτησίας καταρτίζεται επίσης όταν σε γραπτή σύμβαση γίνεται αναφορά σε έγγραφο που περιλαμβάνει ρήτρα διαιτησίας, υπό τον όρο ότι η αναφορά αυτή καθιστά τη ρήτρα μέρος της σύμβασης.
 6. Η έκδοση φορτωτικής, στην οποία γίνεται ρητή αναφορά σε ρήτρα διαιτησίας που περιέχεται σε σύμβαση μεταφοράς, συνιστά συμφωνία διαιτησίας.
 7. Η έλλειψη τύπου θεραπεύεται αν τα μέρη μετάσχουν ανεπιφύλακτα στη διαιτητική διαδικασία.
-

Άρθρο: 8

Τίτλος Άρθρου

Συμφωνία διαιτησίας και άσκηση αγωγής

Κείμενο Άρθρου

1. Το δικαστήριο, ενώπιον του οποίου ασκείται αγωγή σε υπόθεση για την οποία υπάρχει συμφωνία διαιτησίας, παραπέμπει την υπόθεση στη διαιτησία μετά από το αίτημα ενός από τους διαδίκους, εφόσον υποβάλλεται κατά την πρώτη συζήτηση στο ακροατήριο, εκτός αν το δικαστήριο διαπιστώσει ότι η συμφωνία διαιτησίας είναι άκυρη, ανενεργός ή μη επιδεκτική εφαρμογής.
 2. Η εκκρεμοδικία της παραγράφου 1 δεν εμποδίζει την έναρξη ή τη συνέχιση της διαιτητικής διαδικασίας και την έκδοση διαιτητικής απόφασης.
-

Άρθρο: 9

Τίτλος Άρθρου

Συμφωνία διαιτησίας και ασφαλιστικά μέτρα

Κείμενο Άρθρου

Η συμφωνία διαιτησίας δεν εμποδίζει το δικαστήριο να διατάξει ασφαλιστικά μέτρα σχετικά με το αντικείμενο της διαιτησίας πριν ή μετά την έναρξη της διαιτητικής διαδικασίας.

Άρθρο: 10

Τίτλος Άρθρου

Αριθμός διαιτητών

Κείμενο Άρθρου

ΚΕΦΑΛΑΙΟ III

ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

Αν τα μέρη δεν έχουν καθορίσει τον αριθμό των διαιτητών, οι διαιτητές είναι τρεις.

Άρθρο: 11

Τίτλος Άρθρου

Ορισμός διαιτητών

Κείμενο Άρθρου

1. Δεν αποτελεί κώλυμα ορισμού διαιτητή η εθνικότητά του, εκτός αν τα μέρη συμφώνησαν διαφορετικά.

2. Με την επιφύλαξη των παραγράφων 3 και 5, τα μέρη μπορούν να συμφωνήσουν τη διαδικασία ορισμού του διαιτητή ή των διαιτητών.

3. Εάν κατά τη διαδικασία ορισμού που συμφώνησαν τα μέρη:

(α) ένα μέρος δεν ενεργεί σύμφωνα με τη διαδικασία αυτή, ή

(β) τα μέρη ή οι δύο διαιτητές αδυνατούν να καταλήξουν σε συμφωνία που προβλέπει αυτή η διαδικασία, ή

(γ) τρίτος παραλείπει να εκπληρώσει καθήκοντα που του έχουν ανατεθεί σύμφωνα με τη διαδικασία αυτή,

τότε, κάθε μέρος μπορεί να ζητήσει από το δικαστήριο του άρθρου 6 παρ.

1 να λάβει τα αναγκαία μέτρα, εκτός αν η συμφωνία για τη διαδικασία ορισμού διαιτητή ή διαιτητών προβλέπει άλλα μέσα προς εξασφάλιση του ορισμού.

4. Αν δεν υπάρχει τέτοια συμφωνία:

(α) Όταν οι διαιτητές είναι τρεις, κάθε μέρος ορίζει ένα διαιτητή και οι δύο διαιτητές ορίζουν τον τρίτο διαιτητή. Αν ένα μέρος παραλείψει να ορίσει διαιτητή μέσα σε τριάντα (30) ημέρες από τη λήψη του αντίστοιχου αιτήματος του άλλου μέρους ή αν οι δύο διαιτητές αδυνατούν μέσα σε τριάντα (30) ημέρες από τον ορισμό τους να συμφωνήσουν για τον ορισμό του τρίτου διαιτητή, τότε ο ορισμός γίνεται, μετά από αίτηση ενός μέρους, από το δικαστήριο του άρθρου 6 παρ. 1 του παρόντος νόμου.

(β) Όταν το διαιτητικό δικαστήριο αποτελείται από ένα διαιτητή και τα μέρη αδυνατούν να συμφωνήσουν για τον ορισμό του, ο ορισμός γίνεται, μετά από αίτηση ενός μέρους, από το δικαστήριο του άρθρου 6 παρ. 1 του παρόντος νόμου.

5. Κατά τον ορισμό διαιτητή, το δικαστήριο εκτιμά, τις ιδιότητες που η συμφωνία των μερών απαιτεί να συντρέχουν στο πρόσωπο του διαιτητή και λαμβάνει υπόψη ο,τιδήποτε εξασφαλίζει τον ορισμό ανεξάρτητου και αμερόληπτου διαιτητή. Σε περίπτωση ορισμού ενός μόνου ή τρίτου διαιτητή, το

δικαστήριο εκτιμά τη σκοπιμότητα ορισμού προσώπου εθνικότητας διαφορετικής από εκείνη ή εκείνες των μερών.

6. Απόφαση του δικαστηρίου του άρθρου 6 παρ. 1 που έχει εκδοθεί σύμφωνα με τις παραγράφους 3 και 4 του παρόντος άρθρου, δεν υπόκειται σε ένδικα μέσα.

Άρθρο: 12

Τίτλος Άρθρου

Λόγοι εξαίρεσης

Κείμενο Άρθρου

1. Εκείνος στον οποίο προτείνεται να οριστεί διαιτητής, οφείλει να δηλώσει κάθε στοιχείο που μπορεί να γεννήσει δικαιολογημένες αμφιβολίες ως προς την αμεροληψία ή την ανεξαρτησία του. Ο διαιτητής, από τη στιγμή που ορίζεται και καθ' όλη τη διαιτητική διαδικασία, οφείλει να δηλώνει αμέσως στα μέρη οποιοδήποτε τέτοιο στοιχείο, εκτός αν τα έχει ήδη ενημερώσει.

2. Αίτηση εξαίρεσης διαιτητή μπορεί να γίνει μόνον αν υπάρχουν στοιχεία που γεννούν εύλογες αμφιβολίες ως προς την αμεροληψία ή την ανεξαρτησία του ή αν στο πρόσωπό του δεν συντρέχουν οι ιδιότητες που συμφώνησαν τα μέρη της διαιτητικής συμφωνίας. Ένα μέρος μπορεί να ζητήσει εξαίρεση του διαιτητή που όρισε ή του διαιτητή στον ορισμό του οποίου συμμετείχε, μόνο για λόγους που έγιναν γνωστοί σε αυτό μετά τον ορισμό.

Άρθρο: 13

Τίτλος Άρθρου

Διαδικασία εξαίρεσης

Κείμενο Άρθρου

1. Τα μέρη μπορούν ελεύθερα να συμφωνήσουν διαδικασία εξαίρεσης διαιτητή, τηρώντας τις διατάξεις της παραγράφου 3 του παρόντος άρθρου.

2. Αν δεν υπάρχει τέτοια συμφωνία, το μέρος που επιδιώκει την εξαίρεση διαιτητή οφείλει, μέσα σε αποκλειστική προθεσμία δεκαπέντε (15) ημερών από το χρονικό σημείο που έλαβε γνώση της συγκρότησης του διαιτητικού δικαστηρίου ή κάποιου στοιχείου από τα αναφερόμενα στην παράγραφο 2 του άρθρου 12, να αποστείλει στο διαιτητικό δικαστήριο γραπτή αίτηση με τους λόγους εξαίρεσης.

Αν ο διαιτητής που ζητείται να εξαιρεθεί δεν παραιτηθεί ή αν το άλλο μέρος δεν συμφωνήσει στην εξαίρεση, το διαιτητικό δικαστήριο αποφασίζει για την εξαίρεση μέσα σε τριάντα (30) ημέρες από τη λήψη της αίτησης.

3. Αν απορριφθεί η αίτηση εξαίρεσης που υποβλήθηκε σύμφωνα με τη διαδικασία την οποία συμφώνησαν τα μέρη ή σύμφωνα με τη διαδικασία της παραγράφου 2 ή αν το διαιτητικό δικαστήριο δεν αποφανθεί μέσα στην προθεσμία των τριάντα (30) ημερών της παραγράφου 2, το μέρος που ζήτησε την εξαίρεση μπορεί να ζητήσει από το δικαστήριο του άρθρου 6 παρ. 1 να αποφασίσει για την εξαίρεση. Η αίτηση αυτή πρέπει να υποβληθεί μέσα σε τριάντα (30) ημέρες από το χρονικό σημείο κατά το οποίο το μέρος έλαβε γνώση της απόφασης που απορρίπτει την αίτηση εξαίρεσης ή από την πάροδο άπρακτης της προθεσμίας για την έκδοση της σχετικής απόφασης. Η απόφαση του δικαστηρίου δεν υπόκειται σε ένδικα μέσα. Ενώ εκκρεμεί αυτή η αίτηση, το διαιτητικό δικαστήριο, με τη συμμετοχή του διαιτητή του οποίου έχει ζητηθεί η εξαίρεση, μπορεί να συνεχίσει τη διαιτητική διαδικασία και να εκδώσει απόφαση, εκτός αν τα μέρη συμφώνησαν διαφορετικά.

Άρθρο: 14

Τίτλος Άρθρου

Παράλειψη ή αδυναμία εκπλήρωσης καθηκόντων διαιτητή

Κείμενο Άρθρου

1. Αν διαιτητής βρίσκεται σε πραγματική η νομική αδυναμία να εκπληρώσει τα καθήκοντά του ή για άλλους λόγους παραλείπει να ενεργήσει μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα, η εξουσία παύει: α) με παραιτήσή του, β) με συμφωνία των μερών ή γ) με απόφαση του δικαστηρίου της παραγράφου 1 του άρθρου 6 του παρόντος, αν παραμείνει η αμφισβήτηση. Η απόφαση του δικαστηρίου δεν υπόκειται σε ένδικα μέσα.

2. Αν ο διαιτητής παραιτηθεί σύμφωνα με τα όσα ορίζονται στις περιπτώσεις α' και β' της προηγούμενης παραγράφου ή της παραγράφου 2 του άρθρου 12 του παρόντος ή επειδή ένα μέρος συμφώνησε στην παύση της εντολής, τούτο δεν υποδηλώνει αποδοχή οποιουδήποτε από τους λόγους που αναφέρονται στα εν λόγω άρθρα.

Άρθρο: 15

Τίτλος Άρθρου

Διορισμός αντικαταστάτη διαιτητή

Κείμενο Άρθρου

Όταν παύει η εξουσία διαιτητή, σύμφωνα με το άρθρο 13 ή το άρθρο 14 ή κατόπιν παραιτήσεως για οποιονδήποτε άλλο λόγο, ορίζεται αντικαταστάτης διαιτητής σύμφωνα με τους κανόνες που εφαρμόζονται για τον ορισμό του διαιτητή που αντικαθίσταται. Το διαιτητικό δικαστήριο υπό τη νέα του σύνθεση αποφασίζει ομόφωνα αν η διαδικασία θα συνεχιστεί από το σημείο κατά το οποίο διακόπηκε εξαιτίας της παύσης της εντολής του διαιτητή που αντικαταστάθηκε, εκτός αν τα μέρη αποφασίσουν για το ζήτημα αυτό.

Άρθρο: 16

Τίτλος Άρθρου

Εξουσία του διαιτητικού δικαστηρίου να αποφαινεται για τη δικαιοδοσία του

Κείμενο Άρθρου

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ ΤΟΥ ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

1. Το διαιτητικό δικαστήριο αποφαινεται για τη δικαιοδοσία του και την ύπαρξη ή την ισχύ της συμφωνίας διαιτησίας. Για το σκοπό αυτόν, ρήτρα διαιτησίας που περιέχεται σε σύμβαση θεωρείται αυτοτελής συμφωνία. Απόφαση του διαιτητικού δικαστηρίου ότι η σύμβαση είναι άκυρη δεν συνεπάγεται κατ' ανάγκη ακυρότητα της διαιτητικής ρήτρας.

2. Μετά την υποβολή της απάντησης εκείνου κατά του οποίου στρέφεται η αίτηση προσφυγής στη διαιτησία δεν μπορεί να προβληθεί ένσταση έλλειψης δικαιοδοσίας του διαιτητικού δικαστηρίου. Η ένσταση αυτή δεν αποκλείεται από το γεγονός ότι το μέρος που την προβάλλει όρισε διαιτητή ή συνέπραξε στο διορισμό του. Ένσταση ότι το διαιτητικό δικαστήριο υπερβαίνει τα όρια της εξουσίας του προτείνεται αμέσως μόλις το σχετικό ζήτημα ανακύψει στη διαιτητική διαδικασία. Και στις δύο περιπτώσεις το διαιτητικό δικαστήριο μπορεί να δεχθεί ένσταση που υποβάλλεται σε μεταγενέστερη χρόνο αν θεωρεί δικαιολογημένη την καθυστερημένη υποβολή της.

3. Το διαιτητικό δικαστήριο υποφαίνεται για τις ενστάσεις της παραγράφου 2 είτε με προδικαστική απόφαση είτε με την απόφαση επί της ουσίας της διαφοράς. Αν το διαιτητικό δικαστήριο αποφανθεί

με προδικαστική απόφαση ότι έχει δικαιοδοσία συνεχίζεται η διαιτητική διαδικασία και εκδίδεται απόφαση επί της ουσίας, αναπόσπαστο μέρος της οποίας θεωρείται η προδικαστική απόφαση. Η προδικαστική αυτή απόφαση προσβάλλεται μόνο ως περιεχόμενο της απόφασης επί της ουσίας κατά τους όρους και τη διαδικασία του άρθρου 34.

Άρθρο: 17

Τίτλος Άρθρου

Εξουσία διαιτητικού δικαστηρίου να διατάξει ασφαλιστικά μέτρα.

Κείμενο Άρθρου

1. Αν τα μέρη δεν συμφώνησαν διαφορετικά, το διαιτητικό δικαστήριο μπορεί, με αίτημα ενός μέρους, να διατάξει τα ασφαλιστικά μέτρα που θεωρεί αναγκαία σχετικά με το αντικείμενο της διαφοράς. Το διαιτητικό δικαστήριο μπορεί να υποχρεώσει οποιοδήποτε μέρος σε εγγυοδοσία σχετικά με αυτά τα μέτρα.
 2. Το δικαστήριο του άρθρου 9 μπορεί, μετά από αίτηση ενός μέρους, να επιβάλει το ασφαλιστικό μέτρο που διατάχθηκε κατά την παράγραφο 1, εκτός αν έχει ήδη επιληφθεί το δικαστήριο μετά από αίτηση για την επιβολή αντίστοιχου ασφαλιστικού μέτρου.
 3. Η κατά την παράγραφο 2 απόφαση του δικαστηρίου ανακαλείται ή μεταρρυθμίζεται, κατά τις διατάξεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας για τα ασφαλιστικά μέτρα.
-

Άρθρο: 18

Τίτλος Άρθρου

Ίση μεταχείριση και δικαίωμα ακρόασης

Κείμενο Άρθρου

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V

ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

Κατά τη διαιτητική διαδικασία τηρείται η αρχή της ίσης μεταχείρισης των μερών. Κάθε μέρος έχει τη δυνατότητα να αναπτύξει τους ισχυρισμούς του και να προσκομίσει τις αποδείξεις του.

Άρθρο: 19

Τίτλος Άρθρου

Καθορισμός των διαδικαστικών κανόνων

Κείμενο Άρθρου

1. Με την επιφύλαξη των διατάξεων του παρόντος νόμου, τα μέρη, με συμφωνία τους, καθορίζουν ελεύθερα τη διαιτητική διαδικασία.
 2. Αν δεν καταρτίστηκε τέτοια συμφωνία, το διαιτητικό δικαστήριο καθορίζει την προσφορότερη κατά την κρίση του διαδικασία διενέργειας της διαιτησίας και αποφαινεται για το παραδεκτό, τη σημασία και τη βαρύτητα των αποδείξεων.
-

Άρθρο: 20

Τίτλος Άρθρου

Τόπος διαιτησίας

Κείμενο Αρθρου

1. Τα μέρη έχουν την εξουσία να καθορίσουν τον τόπο διαιτησίας. Αν δεν υπάρχει σχετική συμφωνία, τον τόπο διαιτησίας καθορίζει το διαιτητικό δικαστήριο. λαμβάνοντας υπόψη τις περιστάσεις της υπόθεσης, στις οποίες περιλαμβάνεται και η διευκόλυνση των μερών.

2. Αν τα μέρη δεν έχουν συμφωνήσει διαφορετικά, το διαιτητικό δικαστήριο μπορεί, παρά τη ρύθμιση της παραγράφου 1, να συνεδριάζει σε οποιοδήποτε μέρος κρίνει πρόσφορο, προκειμένου να διασκεφθεί, να εξετάσει μάρτυρες, πραγματογνώμονες ή τους διαδίκους ή να ενεργήσει αυτοψία σε εμπορεύματα ή άλλα αντικείμενα ή να λάβει γνώση εγγράφων.

Αρθρο: 21

Τίτλος Αρθρου

Εναρξη της διαιτησίας

Κείμενο Αρθρου

Αν τα μέρη δεν έχουν συμφωνήσει διαφορετικά, η διαιτησία αρχίζει ως προς συγκεκριμένη διαφορά, την ημέρα κατά την οποία η αίτηση προσφυγής στη διαιτησία περιέρχεται σε εκείνον κατά του οποίου απευθύνεται.

Αρθρο: 22

Τίτλος Αρθρου

Γλώσσα

Κείμενο Αρθρου

1. Τα μέρη έχουν την εξουσία να καθορίσουν τη γλώσσα ή τις γλώσσες που θα χρησιμοποιηθούν στη διαιτητική διαδικασία. Αν δεν υπάρχει σχετική συμφωνία, το ζήτημα ρυθμίζεται από το διαιτητικό δικαστήριο. Αν δεν έχει διαφορετικά προβλεφθεί από τα μέρη, ο κατά τα άνω καθορισμός ισχύει για κάθε έγγραφη δήλωση των μερών, την προφορική διαδικασία, της αποφάσεις και τις κοινοποιήσεις του διαιτητικού δικαστηρίου.

2. Το διαιτητικό δικαστήριο μπορεί να διατάξει να συνοδεύονται τα έγγραφα από μετάφραση στη γλώσσα ή στις γλώσσες που συμφώνησαν τα μέρη ή που καθόρισε το ίδιο.

Αρθρο: 23

Τίτλος Αρθρου

Αγωγικό και ανταγωγικό αίτημα

Κείμενο Αρθρου

1. Αν ο αιτών έχει, με την αίτηση προσφυγής στη διαιτησία, εκθέσει το αγωγικό αίτημά του και τα πραγματικά περιστατικά που το στηρίζουν, εκείνος κατά του οποίου στρέφεται η αίτηση οφείλει, μέσα σε τριάντα (30) ημέρες από την κοινοποίησή της σε αυτόν, να απαντήσει. Αν με την αίτηση προσφυγής στη διαιτησία δεν έχει υποβληθεί αγωγικό αίτημα και τα μέρη δεν συμφώνησαν διαφορετικά, μέσα στην προθεσμία που καθόρισαν τα μέρη ή το διαιτητικό δικαστήριο, οφείλει ο μεν αιτών να εκθέσει το αγωγικό του αίτημα και τα πραγματικά περιστατικά που το στηρίζουν, εκείνος δε κατά του οποίου στρέφεται η αίτηση να απαντήσει. Μέσα την ίδια προθεσμία, τα μέρη μπορούν να υποβάλουν με τα δικόγραφά τους και τα έγγραφα που θεωρούν κρίσιμα ή να μνημονεύουν τα έγγραφα ή άλλα αποδεικτικά μέσα που προτίθενται να χρησιμοποιήσουν.

2. Αν δεν έχει συμφωνηθεί διαφορετικά, κάθε μέρος μπορεί, κατά τη διάρκεια της διαιτητικής διαδικασίας, να τροποποιήσει ή να συμπληρώσει το αγωγικό του αίτημα ή την απάντησή του, εκτός αν τούτο δεν επιτραπεί από το διαιτητικό δικαστήριο λόγω της καθυστερημένης προβολής του.

Άρθρο: 24

Τίτλος Άρθρου

Ακροαματική και γραπτή διαδικασία

Κείμενο Άρθρου

1. Αν δεν υπάρχει αντίθετη συμφωνία, το διαιτητικό δικαστήριο αποφασίζει αν θα τηρηθεί ακροαματική διαδικασία ή αν η διαιτητική διαδικασία θα διεξαχθεί με έγγραφα και άλλα στοιχεία. Αν τα μέρη δεν απέκλεισαν την ακροαματική διαδικασία, το διαιτητικό δικαστήριο οφείλει, σε κάθε περίπτωση, αν το ζητήσει ένα μέρος να διεξαγάγει ακροαματική διαδικασία σε χρόνο που αυτό κρίνει κατάλληλο.

2. Τα μέρη θα πρέπει να ειδοποιούνται από το διαιτητικό δικαστήριο εγκαίρως πριν από κάθε συνεδρίαση και κάθε διεξαγωγή αποδείξεων.

3. Δικόγραφα, έγγραφα, δηλώσεις ή πληροφορίες, που ένα μέρος υποβάλλει ή ανακοινώνει στο διαιτητικό δικαστήριο, κοινοποιούνται στο άλλο μέρος. Ομοίως κοινοποιούνται στα μέρη από το διαιτητικό δικαστήριο η έκθεση πραγματογνωμοσύνης και κάθε έγγραφο που μπορεί να αποτελέσει αποδεικτικό μέσο, επί του οποίου το διαιτητικό δικαστήριο ενδέχεται να στηρίξει την απόφασή του.

Άρθρο: 25

Τίτλος Άρθρου

Ερημοδικία

Κείμενο Άρθρου

Αν δεν υπάρχει αντίθετη συμφωνία και δεν συντρέχει δικαιολογημένη αιτία το διαιτητικό δικαστήριο:

α) κηρύσσει περατωμένη τη διαιτητική διαδικασία, αν ο αιτών δεν υποβάλει, σύμφωνα με το άρθρο 23 παρ. 1, το αγωγικό αίτημά του,

β) συνεχίζει τη διαδικασία, αν εκείνος κατά του οποίου στρέφεται η αίτηση προσφυγής στη διαιτησία παραλείπει να απαντήσει, σύμφωνα με το άρθρο 23 παρ. 1, χωρίς πάντως να μπορεί να συναγάγει, από μόνη την παράλειψη αυτή, ομολογία των ισχυρισμών του αιτούντος,

γ) μπορεί να συνεχίσει τη διαδικασία και να εκδώσει απόφαση με βάση τις υφιστάμενες αποδείξεις, αν ένα μέρος παραλείπει να παραστεί σε συνεδρίαση και να προσκομίσει τα έγγραφά του.

Άρθρο: 26

Τίτλος Άρθρου

Διορισμός πραγματογνώμονα από το διαιτητικό δικαστήριο

Κείμενο Άρθρου

1. Αν τα μέρη δεν συμφώνησαν διαφορετικά, το διαιτητικό δικαστήριο μπορεί:

α) να διορίσει έναν ή περισσότερους πραγματογνώμονες με την εντολή να υποβάλουν έκθεση επί συγκεκριμένων υπό κρίση ζητημάτων,

β) να επιβάλει σε κάθε μέρος να δίνει στον πραγματογνώμονα κάθε σχετική πληροφορία ή να υποβάλλει ή να καθιστά προσιτά έγγραφα, εμπορεύματα ή άλλα αντικείμενα, προς εξέταση από τον πραγματογνώμονα.

2. Αν τα μέρη δεν συμφώνησαν διαφορετικά, ο πραγματογνώμονας, μετά την υποβολή της γραπτής ή προφορικής έκθεσής του, οφείλει, ύστερα από αίτηση ενός μέρους ή όταν το διαιτητικό δικαστήριο το κρίνει απαραίτητο, να μετάσχει σε προφορική συζήτηση κατά την οποία τα μέρη μπορούν να υποβάλλουν ερωτήσεις και να καλούν μάρτυρες -

εμπειρογνώμονες.

Άρθρο: 27

Τίτλος Άρθρου

Δικαστική συνδρομή κατά τη διεξαγωγή των αποδείξεων

Κείμενο Άρθρου

Το διαιτητικό δικαστήριο ή ένα μέρος, με την έγκριση του διαιτητικού δικαστηρίου, μπορεί να ζητήσει από το αρμόδιο δικαστήριο συνδρομή κατά τη διεξαγωγή των αποδείξεων. Το δικαστήριο μπορεί να ικανοποιήσει το σχετικό αίτημα στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς του και σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας για τη διεξαγωγή αποδείξεων.

Άρθρο: 28

Τίτλος Άρθρου

Εφαρμοστέο δίκαιο στην ουσία της διαφοράς

Κείμενο Άρθρου

1. Το διαιτητικό δικαστήριο εφαρμόζει τους κανόνες - ουσιαστικού δικαίου που επέλεξαν τα μέρη. Αν δεν έχει συμφωνηθεί ρητά το αντίθετο, η παραπομπή στο δίκαιο ή δικαϊκό σύστημα ενός κράτους θεωρείται ως άμεση παραπομπή στο ουσιαστικό δίκαιο και όχι στους κανόνες

ιδιωτικού διεθνούς δικαίου του κράτους αυτού.

2. Αν τα μέρη δεν πρόβλεψαν σχετικά, το διαιτητικό δικαστήριο εφαρμόζει το ουσιαστικό δίκαιο που καθορίζεται από τον κανόνα ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, τον οποίο το διαιτητικό δικαστήριο θεωρεί ότι αρμόζει περισσότερο στη συγκεκριμένη υπόθεση.

3. Το διαιτητικό δικαστήριο κρίνει κατά δικαία κρίση (ως *amiable compositeur*) μόνο στην περίπτωση που τα μέρη το έχουν ρητά

εξουσιοδοτήσει προς τούτο.

4. Σε κάθε περίπτωση το διαιτητικό δικαστήριο αποφασίζει σύμφωνα με τους όρους της σύμβασης και αφού λάβει υπόψη τις εμπορικές συνήθειες που αρμόζουν στη συγκεκριμένη συναλλαγή.

Άρθρο: 29

Τίτλος Άρθρου

Λήψη αποφάσεων από περισσότερους διαιτητές

Κείμενο Άρθρου

Αν οι διαιτητές είναι περισσότεροι του ενός και με τη συμφωνία διαιτησίας δεν ορίζεται διαφορετικά,

αποφασίζουν κατά πλειοψηφία. Αν δεν σχηματισθεί πλειοψηφία, υπερισχύει η γνώμη του προέδρου του διαιτητικού δικαστηρίου. Διαδικαστικά ζητήματα μπορούν να επιλυθούν από τον πρόεδρο του διαιτητικού δικαστηρίου, αν του έχει δοθεί σχετική εξουσία από τα μέρη ή από όλους τους διαιτητές.

Άρθρο: 30

Τίτλος Άρθρου

Συμβιβασμός.

Κείμενο Άρθρου

1. Αν, κατά τη διάρκεια της διαιτητικής διαδικασίας, τα μέρη επιλύσουν συμβιβαστικώς τη διαφορά, το διαιτητικό δικαστήριο περατώνει τη διαδικασία. Αν το ζητήσουν τα μέρη, το διαιτητικό δικαστήριο, εφόσον το περιεχόμενο του συμβιβασμού δεν είναι αντίθετο προς τη δημόσια τάξη, διαπιστώνει το συμβιβασμό εκδίδοντας διαιτητική απόφαση, κατά τους όρους της συμφωνίας των μερών.
 2. Η κατά την παράγραφο 1 διαιτητική απόφαση εκδίδεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 31, αναφέρεται σε αυτή ότι είναι διαιτητική απόφαση και έχει την ίδια ισχύ και τα ίδια αποτελέσματα όπως κάθε άλλη διαιτητική απόφαση που εκδίδεται επί της ουσίας της διαφοράς.
-

Άρθρο: 31

Τίτλος Άρθρου

Μορφή και περιεχόμενο της διαιτητικής απόφασης

Κείμενο Άρθρου

1. Η διαιτητική απόφαση συντάσσεται εγγράφως και υπογράφεται από το διαιτητή ή τους διαιτητές. Όταν οι διαιτητές είναι περισσότεροι, αρκούν οι υπογραφές της πλειοψηφίας των μελών του διαιτητικού δικαστηρίου, υπό την προϋπόθεση ότι αναφέρεται στην απόφαση η αιτία της έλλειψης των άλλων υπογραφών.
 2. Η διαιτητική απόφαση πρέπει να περιέχει αιτιολογικό, εκτός αν τα μέρη συμφώνησαν ότι δεν απαιτείται αιτιολογικό ή όταν πρόκειται για διαιτητική απόφαση με περιεχόμενο τους όρους συμφωνίας των μερών, σύμφωνα με το άρθρο 30.
 3. Η διαιτητική απόφαση αναφέρει το χρόνο και τον χρόνο της διαιτησίας, όπως αυτός καθορίζεται σύμφωνα με το άρθρο 20 παρ. 1. Η διαιτητική απόφαση θεωρείται ότι εκδόθηκε στον τόπο αυτόν.
 4. Σε κάθε μέρος παραδίδεται από ένα πρωτότυπο της διαιτητικής απόφασης.
-

Άρθρο: 32

Τίτλος Άρθρου

Περάτωση διαδικασίας - Αμοιβή και έξοδα

Κείμενο Άρθρου

1. Η διαιτητική διαδικασία περατώνεται με τη διαιτητική απόφαση ή με πράξη του διαιτητικού δικαστηρίου, σύμφωνα με την παράγραφο 2 του παρόντος άρθρου.
2. Το διαιτητικό δικαστήριο εκδίδει πράξη περάτωσης της διαιτητικής διαδικασίας όταν:
 - α) ο αιτών αποσύρει την αίτηση προσφυγής στη διαιτησία, εκτός αν εκείνος κατά του οποίου στρέφεται η αίτηση αντιλέγει και το διαιτητικό δικαστήριο αναγνωρίζει ότι ο τελευταίος έχει έννομο

συμφέρον για την τελειωτική επίλυση της διαφοράς,

β) τα μέρη συμφωνούν να περατωθεί η διαιτητική διαδικασία,

γ) το διαιτητικό δικαστήριο διαπιστώνει ότι, για οποιονδήποτε άλλο λόγο, η συνέχιση της διαδικασίας είναι περιττή ή αδύνατη.

3. Όταν περατωθεί η διαιτητική διαδικασία, παύει η εξουσία του διαιτητικού δικαστηρίου, με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 33.

4. Αν τα μέρη δεν έχουν συμφωνήσει διαφορετικά, το διαιτητικό δικαστήριο, λαμβάνοντας υπόψη τα περιστατικά της υπόθεσης και ιδιαίτερα την έκβαση της διαιτησίας, επιμερίζει στα μέρη με απόφασή του τη δαπάνη της διαιτησίας, στην οποία περιλαμβάνονται και οι δαπάνες των μερών για την υποστήριξη των αιτήσεων και απαιτήσεών τους.

Αν η δαπάνη δεν έχει καθορισθεί μέχρι το πέρας της διαιτησίας, ο καθορισμός και επιμερισμός μπορεί να γίνει με χωριστή διαιτητική απόφαση.

5. Εκτός αντίθετης συμφωνίας των μερών και αν πρόκειται να εκτελεστεί η διαιτητική απόφαση στην Ελλάδα, ο διαιτητής ή, αν το διαιτητικό δικαστήριο αποτελείται από περισσότερους διαιτητές, ο οριζόμενος από το διαιτητικό δικαστήριο διαιτητής είναι υποχρεωμένος, όταν του ζητηθεί, να καταθέσει ένα πρωτότυπο της διαιτητικής απόφασης στη γραμματεία του Μονομέλους Πρωτοδικείου στην περιφέρεια του οποίου είναι ο τόπος διαιτησίας.

Άρθρο: 33

Τίτλος Άρθρου

Διόρθωση και ερμηνεία της διαιτητικής απόφασης

Κείμενο Άρθρου

1. Αν τα μέρη δεν έχουν ορίσει άλλη προθεσμία, κάθε μέρος μπορεί μέσα σε τριάντα (30) ημέρες από την κοινοποίηση της διαιτητικής απόφασης, να ζητήσει από το διαιτητικό δικαστήριο: α) να διορθώνει στην απόφαση λογιστικά, γραφικά ή τυπογραφικά ή παρόμοια λάθη, β) να ερμηνεύσει ένα συγκεκριμένο τμήμα της διαιτητικής απόφασης, χωρίς να αλλάξει το διατακτικό της.

Σε κάθε περίπτωση το σχετικό αίτημα γνωστοποιείται στο άλλο μέρος. Το διαιτητικό δικαστήριο κρίνει το αίτημα μέσα σε τριάντα (30) ημέρες από τη λήψη του.

2. Το διαιτητικό δικαστήριο μπορεί αυτεπάγγελα να διορθώσει κάθε λάθος, από εκείνα που αναφέρονται στην παράγραφο 1 περίπτωση α' του παρόντος άρθρου, μέσα σε τριάντα (30) ημέρες από την έκδοση της διαιτητικής απόφασης.

3. Το διαιτητικό δικαστήριο μπορεί να παρατείνει την προθεσμία διόρθωσης ή ερμηνείας της διαιτητικής απόφασης που προβλέπεται στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου.

4. Οι διατάξεις του άρθρου 31 εφαρμόζονται στη διόρθωση ή ερμηνεία διαιτητικής απόφασης.

Άρθρο: 34

Τίτλος Άρθρου

Η αγωγή ακύρωσης

Κείμενο Άρθρου

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VII

ΑΚΥΡΩΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ

1. Κατά της διαιτητικής απόφασης μπορεί να ασκηθεί μόνο αγωγή ακύρωσης, σύμφωνα με τις παραγράφους 2 και 3 του παρόντος άρθρου.

2. Διαιτητική απόφαση μπορεί να ακυρωθεί από το δικαστήριο του άρθρου 6 παρ. 2 μόνον αν:

α) Ο ενάγων προβάλλει και αποδεικνύει ότι:

αα) συμβαλλόμενο μέρος στη συμφωνία διαιτησίας του άρθρου 7 δεν ήταν προς τούτο ικανό με βάση το δίκαιο που το διέπει ή ότι η συμφωνία διαιτησίας δεν είναι έγκυρη σύμφωνα με το δίκαιο στο οποίο τα μέρη την υπήγαγαν ή, αν δεν συντρέχει μια από τις περιπτώσεις αυτές, κατά το ελληνικό δίκαιο, ή

ββ) δεν ειδοποιήθηκε, κατά τον προσήκοντα τρόπο, για τον ορισμό διαιτητή ή για τη διαδικασία της διαιτησίας ή ότι από άλλο λόγο περιήλθε σε ανυπαίτια αδυναμία να προβάλει τους ισχυρισμούς του, ή γγ) η διαιτητική απόφαση αφορά διαφορά, που δεν εμπίπτει στη συμφωνία διαιτησίας ή περιέχει διατάξεις, που υπερβαίνουν τα όρια της συμφωνίας. Αν όμως οι διατάξεις που καλύπτονται από τη συμφωνία αυτή περί διαιτησίας μπορούν να αποχωρισθούν από εκείνες που δεν καλύπτονται, τότε μόνο ως προς τις τελευταίες χωρεί ακύρωση της διαιτητικής απόφασης, ή

δδ) η συγκρότηση του διαιτητικού δικαστηρίου ή η διαιτητική διαδικασία δεν ήταν σύμφωνη με τη συμφωνία των μερών ή, αν δεν υπάρχει σχετική συμφωνία, η συγκρότηση του διαιτητικού δικαστηρίου ή η διαιτητική διαδικασία δεν ήταν σύμφωνη με τον παρόντα νόμο.

β) Το δικαστήριο που επιλαμβάνεται, ύστερα από άσκηση αγωγής ακύρωσης, κρίνει και αυτεπαγγέλτως αν:

αα) το αντικείμενο της διαφοράς δεν είναι επιδεκτικό διαιτησίας κατά το ελληνικό δίκαιο,

ββ) η διαιτητική απόφαση είναι αντίθετη προς τη διεθνή δημόσια τάξη, όπως αυτή νοείται στο άρθρο 33 του Αστικού Κώδικα.

3. Η προθεσμία άσκησης της αγωγής ακύρωσης είναι τρίμηνη και αρχίζει από την κοινοποίηση της διαιτητικής απόφασης στο μέρος που την ασκεί ή, αν υποβλήθηκε αίτηση του άρθρου 33, από την κοινοποίηση της σχετικής απόφασης του διαιτητικού δικαστηρίου στο μέρος αυτό.

Άρθρο: 35

Τίτλος Άρθρου

Δεδικασμένο και εκτελεστότητα

Κείμενο Άρθρου

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VIII

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΚΑΙ ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

1. Η διαιτητική απόφαση δεν υπόκειται σε ένδικα μέσα.

2. Εφόσον από τη συμφωνία διαιτησίας δεν προβλέπεται προσφυγή κατά της διαιτητικής απόφασης σε άλλους διαιτητές ή πέρασε η ορισμένη για την προσφυγή προθεσμία, η διαιτητική απόφαση αποτελεί από την έκδοσή της δεδικασμένο κατά το άρθρο 896 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας και

είναι εκτελεστή.

3. Η άσκηση της αγωγής ακύρωσης δεν αναστέλλει την εκτέλεση της διαιτητικής απόφασης. Εφόσον έχει ασκηθεί παραδεκτά κατά το άρθρο 34 αγωγή ακύρωσης, το αρμόδιο δικαστήριο μπορεί κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων να χορηγήσει αναστολή, με ή χωρίς εγγύηση, ώσπου να εκδοθεί τελεσίδικη απόφαση επί της αγωγής, αν πιθανολογεί την ευδοκίμηση κάποιου λόγου ακύρωσης.

Άρθρο: 36

Τίτλος Άρθρου

Αναγνώριση και εκτέλεση αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων

Κείμενο Άρθρου

Η αναγνώριση και εκτέλεση αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων γίνεται σύμφωνα με τις διατάξεις του ν.δ. 4220 της 19/19 Σεπτεμβρίου 1961 "Περί κυρώσεως της εν Νέα Υόρκη την 10ην Ιουνίου 1958 υπογραφείσης συμβάσεως περί αναγνωρίσεως και εκτελέσεως αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων".

Άρθρο: 37

Τίτλος Άρθρου

Τελικές διατάξεις

Κείμενο Άρθρου

Η ισχύς των διατάξεων του νόμου αυτού αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Τηλ. 210 - 92 01 001

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ

--	--	--

ΠΑΝΤΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

002000107881